TOMPA MIHÁLY

OLAJÁG

M: 2
814.295

OSZK

OLAJÁG.

ELMÉLKEDÉSEK, FOHÁSZOK

ÉS

IMÁK.

OSZK

OLAJÁG.

Elmélkedések,

fohászok és imák.

Irta

Tompa Mihály.

Pesten, Kiadja Heckenast Gusztáv.

OLAJÁG.

ELMÉLKEDÉSEK, FOHÁSZOK

ÉS

IMÁK.

HÖLGYEK SZÁMÁRA

OLVASÓ- ÉS IMAKÖNYVÜL

IRTA

TOMPA MIHÁLY.

PEST.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

1867.

OSZK

M 814.295:2
OSZTÁLYOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
B 2905/1921
LELTÁRI SZÁM
R 2

Pest, 1867. Nyomatott Heckenast Gusztávnál.

NŐMNEK.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Ezt a könyvet, gyöngéd emlék gyanánt
Fogadd tőlem kedves jó Hitvesem!
Rég ideje: hogy e némult koboz'
S ajkam szavát nem vehetéd Te sem.
De elfogult rokonszenvből ne légy,
Sokat remélve e könyvhöz ne nyúlj!
Nem tartalmaz magas eszméket ez,
S alig leend előtted benne új.

Mind hallád már tőlem, mit itt találsz:
A szent házban, — az is mily rég vala! —
S együtt ha olvasók a **Bibliát,**
Hol csergedez a lélek itala. —
Hallád: réten, ligetben, halmokon,
Mikor virág s halvány lomb nyult felénk;
Ha néztük a csillag-födött eget; —
S a bölcsőnél, vagy a sirnál ülénk.

Mégis leírom. — Nálad hadd legyen...
Mert tán előttem nagy, hosszú ut áll
És menni kell... csak az bizonytalan:
Mikor szólítnak ama kapunál
Hová az élet minden úta visz,
S a bujdosó megérkezik **hamar.** —
Korán... s nehéz... de én készen vagyok,
Legyen meg a mit Isten úgy akar!

Örökségül mit hagyjak én Reád?!
A szent becsület **minden** vagyonunk;
A drága kincs orczánk derüje volt,
De ah, immár ebben is megfogyunk!
Mégis, — panaszra nyilva ajkaink —
Ne légyünk oh Hivem hálátlanok:
Az Istentől sok jót, áldást nyerénk,
S valánk hosszú időn át boldogok.

Én vagy Te, meg kell egyszer kezdeni,
S az elválás mindig csak **bús** lehet; —
Multunk fellobbanó emlékinél
Melengesd és derítsd fel lelkedet!
Szép emlékkel még nem szegény a szív,
Bár a jelen keservet nyújt talán; —
A gyémánt, a nappal magába szítt
Fénytől világol a vak éjtszakán.

S a bú is enyhül. — Mely tennap gyötört:
A szenvedés kész csillapúlni ma;
Segélje az idő orvos-kezét:
Foglalkodás, elmélkedés, ima;
Fohászodat bocsásd az égre föl,
Mely annyi sebre enyhet harmatoz,
S a lelki béke olajága lész
A mit hited fehér galambja hoz.

Ha ugy tetszik: hogy minden elveszett,
S már a **reménynyel** is ha felhagyánk:
Van még, ki hozzánk nyájasan beszél:
A **vallás**, e mi édes jó anyánk. —
Hiván: **ki fáradt s megterhelve van**,
Kinek az élet új, új harczot ad:
Igér és nyujt vigaszt, könnyebbülést...
— Ennek keblébe rejtsd bus arczodat!

Türj s légy erős, minő Te lenni tudsz,
Ki könnyüvé teszed a nehezet;
Kínom sulyával ez örvény fölött
Mi tart fenn engem? Lelked s kis kezed
Áldás reá! — De légy tengyámod is,
Tartson fel a hit, bizalom s erély;
Nem lészsz magad, — kisér, óv szellemem
S Isten veled marad: — ne félj, ne félj!

Hajolj meg a **változhatlan** előtt. —
A bősz vihar, mint óriási bárd
Ketté szakasztja a daczos fenyőt,
De a meghajló füszálnak nem árt.
Oh, lesznek még bár nem zajos, de szép,
A bánatban megszentelt örömid;
S tudod: hogy a köny is mint a mosoly
Megszűnik egyszer. — Az élet rövid!

Rövid, de csak e földi élet az,
E fájdalom s csalódással rakott;
Ne ezt, — amazt tekintsd lelkem fele:
Mely tiszta fénynyel int felénk amott!
Szerettid már mind ott várunk Reád,
S hozzánk felszállnod nem leend nehéz,
Hol hervadást nem lát a koszorú:
Mit Isten a hívek fejére tész.

ELMÉLKEDÉSEK ÉS FOHÁSZOK.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OLAJÁG.

Ha meghajolt már a kereszt-nyomott váll,
Az ajkon némaság a gyász pecsét;
Sok szép reményt ha szíved elfecsélt,
S az élettel, világgal meghasonlál:

Legyen nagyobb erőd a fájdalomnál!
Hajnal derül az éjből, bár setét,
Érezd a köny s próbáltatás becsét;
Hidd: hogy atyád, hogy szán, szeret ki dorgál.

Türj és remélj! **Elmélkedjél, imádkozz'!**
Hadd térjen a beteg lélek magához . . .
Így, ha követje **ottfen** megjelent,
S mint a Noé galambja vissza szárnyal
Zöld olajág- s az ég jó válaszával:
Mit ujra megnyersz: lelki béke, csend. —

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

ELMÉLKEDÉSEK ÉS FOHÁSZOK.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

A templomban.

Jelen vagyok a buzgólkodó néppel az Isten házában, mely mint a zivataros tenger közepén, a bátorságos, árnyas szigetnek kikötője: nyitva áll az élet hányatásai között a föld vándorának, és csendes, biztató hivogatása hallik: *jöjetek ide mindnyájan, kik megfáradtatok és meg vagytok terheltetve, s találtok nyugalmat a ti lelketekben!* Bizony a szent küszöbön belől, vigasztalás és béke van; lelkünket oly érzés hatja itt által, mely édességével és boldogságával, minden más érzést felülmúl.

A kegyes gondviselés sok örömet ra-

kott le az életben; virágok nyilnak körültünk s lábaink alatt, ha igaz ösvényen járunk; a dicső természet ezer változatú pompája s nagyszerüsége; a müvészet s költészet fényes világa, a szép lelkek alkotásai, gyönyörre ragadnak; a családi enyhe, füszeres lég, a kölcsönös szeretetnek adott és nyert édes jelei, kötelességeink hiv teljesitése: mind, mind ugy boldogitnak bennünket! Mégis az örökkévaló szépséghez, a jóság- és igazsághoz, a szeretet végtelen forrásához, Istenhez lehetni közel, beszélni vele az ő szent templomában: ez a legmagasztosabb érzés, ez a legfőbb boldogság e földön.

Sokan azt mondják: templom az egész természet, mindenütt lehet áhitatoskodni s egy rövid felsohajtásban végezve van az imádkozás. Igaz, hogy az ég s föld hangosan hirdeti Isten hatalmát és dicsőségét, prédikálja jóságát és

bölcseségét; de gyakran üres szívvel, csak szemünket gyönyörködtetve járunk a természetben; gondolataink mint hiú pillangók czél és haszon nélkül tévedeznek annak virágai s szépségei felett, hidegek maradunk elragadó s megdöbbentő jelenségei előtt; sőt gyakran felháborodott, visszás és méltatlan érzések közt forgunk az örök Alkotó csudamüvei között. Itt pedig e szent helyen, *mely Istennek háza s a mennyeknek pitvara:* mély, benső megrendülést érezünk; itt, hol bár *ketten vagy hárman,* annálinkább népes és buzgó gyülekezetben seregelvén öszve: a hely méltósága, a közös ájtatoskodás által, felébred szunyadásából a figyelem, lángra gyúl az érzés és Istenhez ragadtatik a szív. Nem a külvilág néma és magyarázatra szorúló képei, de az igének világos, élő szavai tanítnak itt; nem a réteknek futamó csermelye, hanem az evangeliom kristály-

tiszta forrása gyönyörködtet, oltja szomjunkat, s legelteti az örökéletre lelkünket; nem rövid, felületes és páraként elszálló fohászban, hanem mély és igaz érzelemben, az élő nyelv értelmes és méltó szavaiban mutatjuk be az Urnak lelkünk hála-áldozatját.

A beözönlő fény, mint arany-menynyezet lebeg a gyülekezet felett; az együtt buzgott imádság elfoglalja, az együtt zengett ének folyama mennybe ragadja a lelkeket.

Im a buzgó nép ifjak, vének . . .
Mint szent hullám zajdúl az ének,
Majd csendesül és elhal lágyan,
— Az érzés szól csendes imában —
S ismét megzendül: „Mi nem félünk,
Az Isten a mi reménységünk!“

Oh, kik lágymelegség, hanyagság, vagy világi bölcseségből felmentik magokat könnyelmüen eme szent köteles-

ség alól: hogy az Ur házát gyakorolják: szivöket, éltöket a legfelségesebb örömtől s boldogságtól fosztják meg!

A világ eltávolitja, az Isten háza együvé vezeti az embereket. Külön czélok felé futunk s javak után epedünk; más-más uton reméljük a boldogságot, melynek nyugtalan keresése közben, ha öszveütközünk felebarátainkkal: gyakran elég gyarlók vagyunk letapodni reményeiket s romlásukon épitni fel saját szerencsénket. Az Isten házába egy gondolattal, egy közös czélból jövünk; ennek javaiért nem irígykedünk egymásra; a szent hajlék békében egyesit fedele alatt gazdagot és szegényt, hatalmast és gyámoltalant, boldogot és szenvedőt. Ime a gyenge s nyomorék, a rongyokkal fedett koldus egyesíti imáját a hatalmaséval, az elökelőével; egy itt csak, a ki fő, egy hangban s jelentéssel hallik a közös és magasztos megszólitás! Mi Atyánk!

A világban gyakran idegenek, sőt ellenségek állnak szemközt egymással; atyafiak, testvérek, Istennek gyermekei vannak itt.

Mily számtalan sebet vesznek s hordoznak titkon és nyilván az életben az emberek! És mikép sokféle a fájdalom: különböző a gyógyszer is; de mindannyi kétséges, bizonytalan. Az Isten házának, a vallásnak orvossága egy, hathatós és biztos. Csudálatos erővel gyógyitja meg a beteg lelket; ható ír a fájó sebre; vigasztalás a háborgó kebelre.

Látom az ártatlan gyermeket: mint emeli gyenge kis kezét az árvák atyjához; a gyászba öltözött özvegyet, a mint halvány arczán könyei patakzanak le; hallom a különféle nehéz keresztet hordozók sohaját, mely az eget keresi. És midőn az imádkozók felemelik arczáikat: könnyebbülés és vigasztalódás, meg-

nyugvás és reménység látszik azokon. A félelmes kisértettel küzdő, győzelmes fegyvert; a lelki homályban tévelygő, világosságot nyer itt. Nagy az Ur házának hatalma!

A titkos, nagy bünös, ki rejtegetni tudta vétkeit a világ és a biró szemei elöl: a Sziveket-látó előtt magába száll, megrendül s mint a tör, átjárja lelkét az öntudat. Majd

Az arcz földig borúl, a köny ömöl . . .
S míg a vezeklő bünét látja csak,
És Istenhez fordúl bocsánatért:
Szétválni kezd lelkében szín, salak.
S ha a sziv meglágyult mint a viasz,
Új ember lenni a bünös ha kész:
Felé hajlik az égi irgalom,
Bizzál, bizzál! bünöd bocsátva lész!

Mily dicsőséges szent hely ez, szépsége- és javaiért! Látogatása mily édes szüksége a hálás szívnek, mely a világi

dicsőség és földi gyönyörködések között üres és kietlen marad, kegyes, vallásos érzelmek nélkül! A vallásosság az igazi műveltség, a lélek alázatossága Isten előtt: felemelkedés. Itt halljuk tisztán a kötelesség szavát, s békülünk ki a szenvedésekkel; a gondviselésben bizni, megbocsátni, remélni, a sirhalomra mosolygva nézni tanúlunk. A közáhitatosság emel, ragad; mint a holt szenet a parázs, áthevíti, izzóvá teszi a fagyos szívet is. Kérünk és hálát adunk. Nem csupán magunkért esedezünk, hanem könyörgésünkbe foglaljuk a közel és távol-lévőket; a rokonokat s idegeneket; a szenvedőket, bujdosókat, rabságban sínlőket, a betegeket és haldoklókat. A keresztyéni szeretet karjai kiterjednek itt az egész világ ölelésére. Még ellenségeinkért is imádkozuk, a mint Megváltónk tanított.

S mig zeng a szó, mennyekbe szállva
Karöltve a kérés, a hála:
Oh van még sok... sok...— rejtve mélyen
A könyörgő nyomott szivében —
Mit hangosan ki nem beszélhet...
De még elébb, mint sajg az érzet,
A sziv megrendül, és az ajk szól:
Az Istennél már tudva van jól.

Megborzadok e gondolatra: hitetlen, vallástalan nő...s érzem: mily boldogság a keresztyén anyaszentegyház hü gyermeke lenni! Leborulhatni az Urnak szent templomában, egész sorsunkat gondjaiba helyhetni, mondván:

Uram! fogjad kezünk' s mi bátran
Állunk setétben, roppanásban,
Bár a hegyek tengerbe dölnek
S ingása lész az égnek, földnek!

Most is oh égi Atyám! leborulva szent templomodban s örökkévaló színed előtt, azt kérem buzgón: tartsd meg

és neveld bennem házadnak forró szeretetét, hogy áhítozzék lelkem Tehozzád! és valamikor megjelenek s leborúlok itt lélekben s igazságban imádni nagy nevedet: szakaszsz el egészen a világtól, ennek hiú képeitől, hogy szivem, lelkem, gondolataim egyedül Téged keressenek, Rajtad függjenek! Hivj és vonj ide a boldogságban és szenvedések között, hogy örömem a hála és buzgóság tüzében nyerjen tartós fényt s töled legyen megáldatott; fájdalmam a benned vetett hitben és bizalomban enyhüljön s gyermeki megnyugvás által legyen elviselhetövé! Tudom, hogy a világ minden javai és gyönyörei változók, birásuk rövid és bizonytalan; — szent házad örömei s kincsei pedig változhatlanok; szentelj meg azért, hogy ezeknek keresése legyen életem legfőbb gondja; hogy már e földön is, bár töredékeny ajakkal s gyarló rebe-

géssel, odafenn pedig tökéletesebben dicsérjelek s áldhassalak minden vég nélkül. Amen.

Honszeretet.

A legtökéletesebb valóság után, kihez vallásos hitben s az emberi érzelmek legszentebb és legmagasabb lángolása közt imádással emelem fel szivemet, gondviselő Istenem és Atyám után, azon nevek között, melyekhez kegyelet, hűség és szeretet vonzanak, melyeket imádságomba foglalok, áldok és féltek: ott áll a Haza neve.

Midőn ezt kimondom s fogalma előttem áll: a hármas halom s négy folyam, a tejjel és mézzel folyó föld; a gerézdés kalászdús tájak, a régi dicsőség és gyász ismerős térei nem tünnek fel sorban s egymásután; a népes falvak

s városok, a nemzet-család ősi erkölcse- s viseletében; zengő szép nyelve, intézményei, az évezredes ohajtások, az öröm s bánat, a mult emlékei, a jövönek reményei nem ötlenek elmémbe külön-külön; hanem mindezek csudálatosan összeolvadnak, egymást átölelik, s ama magasztos eszmévé forranak, mely magyarázat nélkül mindent megértet és éreztet a honszerető szívvel; ez eszme, e szó: Haza. Ezen magasztos eszme, hév ragaszkodásunkban képet, megtestesülést nyer; keblére borúlunk mint az édes anyának, s mintha élő, érző valóság volna: beszélünk hozzá, gyászt és fájdalmat tulajdonitunk neki, melyet látunk, s érezünk; üdvözöljük s búcsúzunk tőle, mintha értene; éneket zengünk dicsöitésére, s nincs kinek jól ne esnék megszólitni: édes hazám!

Nemzetek virágoznak és tünnek le a világ színpadáról, de mindeniknél, ugy

a hatalmas mint jelentéktelen népcsoportnál, feltalálhatni az erös ragaszkodást a lakó-földhöz, lett légyen bár ez izzó sivatagon, vagy örök hóval fedett bérczek tájékán.

Mindenütt zeng a szó:

Olyan édes a mienknek
Tudni e tájt, síkot, ormot;
Hü védelme, hö szerelme
Szíveinkkel egybeforrott.
Rázkódjék meg bár az ég s föld,
A hegy a rónára dölve:
Senki meg nem hüt iránta,
Nem szakaszt el semmi tőle!

És a haza pusztúlása mindig gyász és siralom. A honszeretettől lángoló próféta Nehémiás igy kiált fel: *hogy ne volna szomorú az én orczám, ha a város, melyben az én atyáimnak koporsóik vagynak, elpusztíttatott, és annak kapui tűz miatt megemésztettek!* Jézus sem tarthatá könyeit, midön földi hazájá-

nak, nemzetének szomorú jövőjére gondolt.

Nagy, nagy e szó Haza; fogalmában csudálatos, titkos erő van, mely elragadja a lelkeket. Szeretete szülte a történet legragyogóbb jeleneteit, abban lettek sokan dicsőkké, áldottakká s vésték fel nevöket a halhatlanság oszlopára.

Ime az ifjú, ki előtt a hosszú s gazdag élet áll, kinek a remény hizelgő igéretekkel, félig sejtett boldogsággal mutogatja a jövőt: a harcz viharába rohan, s nem látva mást a szent jelszóval megirt zászlónál, nem érezve egyebet az eszme lelkesítő tüzénél, küzd, elesik és meghal; ajkán mosoly, szivében remény s nyugalom van, s fején áldás, melylyel a fenkölt lelkü édes anya elbocsátá kebelének szerelmét, az egyetlen fiút. A férfi nyugton engedi kezére kovácsoltatni a nehéz lánczot, nem panasz-

kodik a holt időre, melyben a börtön fenekén nem képes megkülönböztetni a nap és éj, a tavasz és ősz változását; felemelt homlok- s megdöbbentő méltósággal lép a vérpadra. Csak egy szóval, egy fejbillentéssel vonná vissza, tagadná meg elveit: visszanyerne szabadságot, életet, mindent, mindent; de ő állhatatos és rendíthetlen marad. — Az agg, nem a világ hiú öröme, hanem azért kéri napjainak meghosszabbodását, azért ápolgatja életét, ez ön-olaját elfogyasztott pislogó mécset: hogy az elvnek, melyért egész életében fáradott, fényes diadalát s a haza boldogságának ünnepét megláthassa; ekkor, pihentetőbbnek képzelvén még sírját is, a Megváltót karjai közé szoritott Simeonnal igy kiált fel:

Elég, elég volt az élet nekem!
Bocsásd el most agg szolgád' Istenem!

S mind-ezen tények méltó magyarázatot találnak az egyetlen szóban: Haza.

Nézd meg: ki elégületlen s fellengő vágyainak engedve, idegen földre költözik, hogy ott alapitsa meg szerencséjét; czélját elérheti, de a gazdagságban s világi megkülönböztetések között is érezni kénytelen, hogy a kedves *otthon* pótolhatlan, hogy az ember hasonló ama nemes növényhez, mely eredete helyéről kivétetvén, más földben csak sínlik s nem ver gyökeret. A megtagadni akart érzésért büntetve van a szív abban, hogy semmi jót s örömet nem érezhet igazi teljességében. Ő fájdalommal hallgat ha kérded töle:

Szived nem vérezett, oda hagyván a hont,
Hogy sok időre tán, vagy sohse lásd viszont?
Nem állított meg a határnál valami:
Mit honszeretetnek próbálunk mondani?
Van-e percz, a melyben imigy ne érzenél:
Szivet cseréljen az a ki hazát cserél!

Kövesd a szegény bujdosót, a számüzöttet. Sápadt képpel jár, kél az érdektelen világon s gondolatja, mint az északot nyugtalan ingással kereső delejtü, szüntelen haza felé fordúl és lelke vissza-sír azokhoz, kiket kénytelen volt elhagyni. Tür, nem panaszkodik, de egész lénye mutatja hogy beteg.

S hosszú évek folyásával se enyhül
A hü szívben az ápolt gyötrelem;
Ah, ellene, a széles föld határán
Gyógyfü csak egy távol mezőn terem!
Az a fogyasztó baj: honvágy, — az a
Gyógyfü-termő föld: a kedves haza.

Oh mennyi tiszta homlokra vonta már a korán-aggás redöit, mennyi sugárzó értelmet befátyolozott s nemes életet tört meg az orvosolatlan honvágy!? Ha már a reménynek, a napoknak s mindennek vége van: akkor is a hazai hantok alatt kivánja porainak nyugalmát a bujdosó. — Figyelmezz a

hon hütlen fiára, ki Júdáspénzt vett fel az általa áruba bocsátott közös, szent örökségre, méltatlanúl viselvén magát az eldődök iránt, kik már elköltöztek, s megkárosítván az utódokat, kik még nem is születtek; figyelmezz: hogy álnokságának elébbutóbb megérednek keserü gyümölcsei, feltámad öntudatában az ítélet, kain-bélyegtől égő homlokát elrejteni törekszik; félelmes, zavart tekintete bizonyságot tesz a lelkét nyomó teherről, mint a hab rendetlen hullámzása a mélységbe sülyedt szikláról, s eljön bizonynyal az idő, midön így kiált a megbántott hazához: *Vétkeztem az ég ellen s ellened, és nem vagyok méltó hogy fiadnak neveztessem!*

Oh nagy, szent a haza! Szeretni boldogság, szenvedni s meghalni érte dicsőség; elszakadni tőle csapás; vétkezni ellene kárhozatos bün! Azért:

Drágát, becsest, mindent, mit a világ teremt
S hűségedért kinál, nézz mint értéktelent;
És bár a sors kegyét dúsan halmozza rád:
Soha boldog ne légy, ha nem boldog hazád!

Ha mindenki előtt méltán kedves az ősi ház, az ösmerős udvar és kert, hol napjai békében folynak; a patak, a termékeny telek, az ősei hamvát pihentető temetőkert; ha azt mondaná Akháb királynak is, a kicsiny szőlejéhez ragaszkodó Nábóttal: *oltalmazzon az Ur engemet, hogy átengedjem az én atyámról maradt örökséget:* bizonynyal szeretnie kell a szép, nagy hazát, mindnyájunk édes lakóföldét, melynek nyugalma- s virágzásában találja fel az ő hajléka is a magáét. Nem félti, nem szereti-e a madár az egész terepélyes fát, melynek pedig csak egyik ágán áll az ő fészke?

Akad ábrándozó, ki agyrémét követve, elhanyagolja hazáját, hogy szolgálhassa a nagy világot. Az ilyen

ámitja s megcsalja magát, övéinek elvész, és adósa marad: kinek legelsőben s legtöbbel tartozik. Nekünk is vannak — Istennek hála, már nem nagy számmal — ily ábrándos vándoraink, kik magokat világpolgároknak, a nagy emberiség boldogitói- s barátainak hiszik: Pedig

Csak Isten napja süt derengve:
Milliókra, az egyetemre,
S oszt áldást, életet.
Szivünk szük körben égő fáklya.
Hadd láttassék meg fénye, lángja
Min-oltárunk felett.

Tedd örömben, gyászban, alant s fent:
A mit reád amaz örök, szent
Kötelesség rova;
És utad bármily messze hordoz:
Térj vissza a hármas halomhoz,
Világnak vándora!

Mi nök, sziveket indító szónoklattal, az állambölcseség tanácsával vagy éles

szablyával nem szolgálhatjuk a hazát, de fenmarad számunkra a szerényebb s mégis hálás kör, melyben híven megfelelhetünk honleányi tisztünknek; s a bátor és büszke férfiu szive nem doboghat melegebben, nem érezhet mélyebben a hazáért, mint a mienk. A történet számos és fényes példában mutatja fel a női honszeretetet s önfeláldozást, s a nemzet aggodalma- s bánatának, valamint örömének is mindig igaz tolmácsai s képviselői valának hű leányai. A szegény származású Eszter mint királyné, buzgón munkálja népének javát s így sohajt fel: *Mikép láthatnám az én nemzetségemnek veszedelmét!* Midőn az ellenség *elhányta Júda palotáit és sátorát mint a kertet, letöré a kaput s elveszté annak zárját, midőn a gyermekek és vének fegyver miatt elhullva hevertek az utczán, s a hon fejedelmei olyakká lőnek mint a futó szarvasok: eltávozék*

a *Sion leányától minden ő ékessége, sírt és szemeiből aláméne a víz és kiálta: Vagyon-e olyan bánat mint az én bánatom!?* — És a hős Dávidnak, ki legyőzte a haza ellenségeit, eleibe menének a nők nagy seregben, énekszóval és zenével, igy énekelvén:

Megverte Saul az ő ezerét,
De Dávid is az ő tízezerét!

Honleányi tisztemet mikép teljesítsem, s hazámat miben szeressem: megtanít arra maga a szeretet, és megsúgja szívem. Serény és buzgó leszek megcselekedni mindent, mit tőlem a közös anya méltán várhat; s a bölcs alkotó által a női gyöngédségbe rejtett erőt úgy használom, hogy a kik hatáskörömbe esnek, reám néznek s hallgatnak: figyelmeztetve, buzditva s vonatva legyenek a hon iránti kötelesség- és szeretetre; meghitt barátságomban s meleg érzel-

meimben ne részesüljenek a hidegek vagy hütlenek. A haza drága szineit nem külsőségért s divatból viselem, hanem hogy jelképezze honszerelmem melegét, állhatatosságát és reményét. Nem emlegetem szüntelen s üres szavakban a honleányságot, s a *haza szent nevét hiába fel nem veszem!*

Oh, szépen megfér s egybeolvad hív érzelmemnek tiszta lángolása a rokon keblek magas lelkesültségével; szerény munkásságom az erősek tevékenységével, titkos fohászom ama buzgó imával, mely nemzetem millióinak ajkáról, a haza jóléte-felvirulása- és szabadságáért az örök Istenhez emelkedik. A komoly és szent oltárokat gyöngéd, illatos virággal ékesítik!

Oly édesen esik lelkemnek nemzetem mosolygó jövőjéről álmodozni, jólétéről, boldogságáról gondolkozni, erős életerejét látni; a haza éltető legét szívni,

térein és halmain végig nézni! Áldom a gondviselést az öröm azon üditő forrásáért, melyet ezen szemlélődésben számomra nyitott.

Ha csendes a táj
S madár dalolgat,
Vagy rázza dörgés
A levegőt,
Tavasz nyilásán,
S nyár hév szakában:
Minden jelenség
Örömre költ.

Reggel, ha látom
A síkot, ormot:
Felvidúl szívem,
Tekintetem;
S vég-pillanatját
Húnyó szememnek:
Könnyebb, ha rajtok
Feledhetem.

Másutt ha volna
Öröm, zaj és fény;

Csend és borongás
Benned Hazám!
Oh, én nem a zajt,
Nem a sugárt, — a
Csendet s borongást
Választanám!

Szeretve hozzád
Simúlok; — érted
Én nem cserélnék
Más idegent;
Oh mert előttem:
E drága földnek
Minden füszála
S porszemje Szent!!

Jegyváltás után.

Ujjamon a jegygyürü, eme drága birtok; szívem választottjának, jegyesemnek ünnepélyes ajándoka, szerelme- s a közöttünk kötendő szent frigynek édes,

gyöngéd záloga. Ujjamon fénylik a végetlenséget jelképező alakjával s ama nemes érczből, melyhez rozsda és penész nem férközhetik. Oh igen! a tiszta, igaz szerelemnek nem árt a világi sors, a búbánat s fájdalom; fényét, becsét, boldogságát nem kevesbíti; söt a köny és megpróbáltatás közt csak nemesül, mint az arany a tüzben; — és mig napjaink folyása alatt, sok ragyogó szín elhalványul előttünk, sok drága kincsét s édes álmát elveszti a szív: az igaz szerelem nincs véletlenhez, esélyhez kötve; nem ösmeri az átváltozást és elvénülést, hanem tiszta valóságában örömet, üdvet s vigaszt adva kisér pályánkon, kisér a koporsóig s az örökkévalóságba is.

A sírnál mindent elfelejtünk:
Mi kéjt, mi kínt nyujtott az élet;
Csak a szerelemnek nincs vége,
Sugárzó vagy sötét emléke
A túl világon is kisérget!

Hálásan ösmerem el, hogy boldog vagyok a szerelem által; e napok és órák csudálatos bájjal bírnak, és keblemet eddig ösmeretlen édes érzéssel, elfogódással töltik be. Oly szép ez a világ, a természet; oly jók az emberek! Virágaim is bájosabban mosolygnak reám, mintha értenék, érzenék üdvemet, s hajlongó fejecskéikkel üdvözölni, szerencsét kívánni látszanak boldogságomban. Gyakran köny tolúl szemeimbe, de cseppjei édesek nekem; az ég harmatja mézzé válik az áldásos tavaszi hajnal langyos légkörében. Szivemben mosolygó hajnal ragyog. Éjjel is kedves látásaim vannak, gyors ecsetével tündéri képeket fest elém a szelíd álom. Hálásan ösmerem meg: hogy boldog vagyok a szerelem által!

Mégis néha gyorsan elborúl érzelmem; mint a véletlen fuvalom: a lombot: egy-egy gondolat rendülésbe hozza keblemet.

Jövő életemet csak sejtem, csak félig ösmerős az előttem. A vándor, midőn utjában előre-tekint: csak általánosságban veheti fel az előtte álló tájéknak képét és mivoltát; a rét szelíd emelkedéssel látszik halommá magasulni; a fáknak csak egymáshoz boruló zöld koronája tűnik elő; — de ki tudná távolról megmondani: nincsenek-e a völgyben sziklák és omlások? Nem választja-e el az öszvekötődni látszó rétet és halmot terméketlen kopár? Sikamlós meredek és szaggatások nem teszik-e ott nehézzé az utazást? Az ösmeretlen bántásaihoz szövetkezik a változás szomorító előérzete. Mily kevés időt töltöttem még ifjú társaim között, az élet tavaszának virágos mezőin; fellegtelen, sugáros ege alatt, s máris új, komolyabb helyzetbe lépek által!

Nem éri-e könnyen elhervadás a fát:
Melyet más, idegen földbe ültetnek át?!

Oh a percz, mely választottammal egyesít: elszakaszt sok, előttem szent- és becsestől! Bölcsőm rengésének, gyermekségem gondtalan játékainak tanúi: te családi fedél és kert, terepély árnyas fáiddal; zöldelő rét csergő patakoddal; virágos domb, melyen annyiszor gyönyörködtem a távol kékjében s a lenyugvó nap pompájában: nem sokáig látlak már! Te kedves, feledhetlen itthon, hová megmagyarázhatlan vággyal siettem vissza közel- és távolról; szerető szomszédok, ismerősök; te nyugalmas temetőhely, melynek zöld halmait kegyelettel öntözgettem az ösmeretlen nagyatyák porai felett; te Istennek szent-háza, hol szivemben holtomig élő érzések között avattattam fel az anyaszentegyház tagjául s hol szokott helyemen borúltam le imádkozásra: elhagylak titeket, Isten veletek!! De hogyan mondom ki a búcsú e szavait: mi-

kor elszakadok tőletek édes véreim, jó kedves szüléim, kiknek gyöngéd gondjai alatt és szeretetében nevelkedtem fel, mint a gyenge virág a nap jóltevő sugárin?! Kikhez a vér, a hála és tisztelet oly szoros lánczával vagyok füzve: hogy kebletekről, mint az ágat a fáról, sérelem nélkül még a boldogság keze se törhet le!! Oh Anyám! hogyan bírom el akkor együtt, saját gyermeki s a ti szülei szíveteknek fájdalmát?!

E gondolatok s érzések, még a jelen szép napokban is, bánatot hoznak lelkemre!

De mégsem csüggedek el. Bízom benned:

Mindenható szerelem, a ki éltetsz
Ajkad melengető fuvallatában!
Kezed, mindent ujjá teremt, kiszínez....
A virágban, fényben s madár dalában
Hirdetve vagy s lágyan beszélsz a szívhez;
Csudásan öszvekötni bírod

A mélységet, a magassággal;
Bátor s félénk, erős és gyenge
Rokonulnak hatalmad által!
Boldogságodnak még nevet nem adtak,
S fájdalmad is sajátos kéjjel gazdag! —

Bízom hitem- s engedelmességemben, melyek által megbírálom magamat. Bízom mindenek felett a jó Istenben, kinek gondviselése- s kegyes intézkedéséből történt lépésem és választásom; bízom, hogy nem hágy el, és úgy igazgatja jövendő dolgaimat: hogy mindenek javamra s boldogságomra legyenek, végződjenek.

De nem is örökre s viszontlátás nélkül hagyom el kedveseimet: multamtól s emlékeimtől nem szakadok el végkép; a jóltevő meleg, melyet eddig a szeretet gyujtó tüköréből közelről éreztem: a távolból is reám fog áradni. A szép valóság, szép emlékké változik által, mely

felém mosolyg s uj életem szerencséjét csak nagyobbítja:

Mert a boldogságra kevés csak a jelen,
A multon épül az s az emlékezeten;
Örömeinknek fényt s becset titkon az ád,
Mint a gyök adja a virág szinét, szagát.

Felemelem hát szívemet. Női hivatásom tiszteiről bár méltó komolysággal, de nehéz aggály nélkül gondolko om. Isten velem lesz. Jó anyám példája előttem áll, s tanácsait mindennap emlékembe idézem, híven megörzöm és követem. Azokból megtanultam: hogy illető s természetes körének határát senki sem, a nő pedig legkevésbé lepheti által ugy: hogy visszás helyzetbe ne jusson, hogy lépéséből kellemetlen következések s veszély ne származzanak. Én, nem akarok több lenni a háznál, mint annak asszonya; szép nevezet és hivatás ez! Kötelességének hiv

betöltése tiszteletet és számtalan édes örömet szerez a nőnek. Foglalkodom serényen; rendben tartandom a házat, házunk táját; lesz gyümölcsösöm, virágos kertem.

Melyre magam fonom a hajlós ágbogat:
A lugas enyhitő árnyékával fogad;
S oda velem, — mig künn a hőség égető: —
A boldogság csendes, nyájas érzése jő.

Népes majorságom ugy szálldos, — hí, keres,
Gerlém galambjaim — mind oly szelíd s kezes —
Karomat, mig buzát hintek, hintek nekik:
Köszönve s kérve majd gyöngéden csipkedik.

Szememből, a hajnal első sugárival
Az álom elrepül s a szép reggel kicsal;
Azután végezem a rendes házi bajt,
Mely kedvesen izgat, míg erre s arra hajt.

Majd himzek, olvasok és zongorám előtt
Kedvtelés, munka közt osztom meg az időt,
Mig észre sem veszem: hogy a nap elrepült,
— Unalmast nem hozott, nem hagyott keserűt.

Így ohajtok élni. Ezek terveim, álmaim a jövőre. És tudván: hogy az erő és gyöngédség szövetsége szüli a családéletben a legszebb öszhangzatot: a férfiúi erősb természet ellenében, a gyöngédség képviselője akarok lenni; nyájas szelídséggel enyhítem a szigort; igyekszem megoltani a tán hevesen felcsapó lángot; a béke fehér galambját soha se engedem elrepülni házunkból. A férfiúhoz, kit szívem választott, tántorithatlan hűséggel ragaszkodom, lehető tévedéseire a szeretet s elnézés fátyolát borítom; még türni is kész vagyok; hiszen, könnyü a türés az egymást szerető szívek közt! Hiszek a hüség- szeretet- és erényben; a gyanút, féltékenységet, a szerelem s házi boldogság e veszélyes rozsdáját, nem engedem szívemre tapadni; bizalmatlanság által nem sértem meg semmiben a férfiú büszkeségét s méltóságát. Nő akarok lenni

a legnemesebb értelemben, házamnak s kedveseimnek, örömben és fájdalomban, életben és halálban őrző Angyala! A szeretett férfiúnak, ki közös boldogságunkért fárad, letörlöm orczájának verejtékét, elsimítom gondtelt homlokának redöit. Megszoktatom: hogy ne csak a boldogságban, hanem aggodalma s szenvedései közt is bízton hajtsa fejét kebelemre; nem csak szerelmének, de bánata- s titkainak is részese; hitvese, barátnéja, tanácsadója, vigasztalója, mindene kivánok lenni!

Ilyen gondolatok s feltételek közt kiderül előttem a jövő, melyben boldogságot sejtek és látok, az egymást megértő, egymáshoz híven ragaszkodó szívek boldogságát, megkoronázva erkölcs- és isteni félelemmel.

Mily szép is a lelkek szövetkezése!
Idegenből rokon, vér lesz cserélve;

Oh mily szent s nagy tüzével a szeretet:
Igy egymáshoz forrasztva a szíveket!

Hiszek, remélek, s bizalommal fordulok jövőm felé; de tudom jól: hogy a remény nem éri teljesültét, az öröm mint a szines buborék hirtelen szétpattan, felsőbb kegyelem, segedelem és áldás nélkül. Azért:

Hozzád fohászkodom mennyei Atyám! és segedelmedért esedezem. Eltévedünk az élet szövevényes utain nálad nélkül, ki lábainknak szövétneke és elménknek világossága vagy! Boldogságunk elenyészik mint az árnyék a setétben, ha kegyelmed nem nyugszik azon. Hozzád esedezem hát mennyei édes Atyám! adj áldást jövő pályámra, s kisérje jótetszésed lépteimet; ha ingadoznának lábaim: támogató segedelmed ne távozzék el tőlem. Ki a szív érzését, mint a vizek folyását, szabadon hajtod s igaz-

gatod: tartsd meg szíveink kölcsönös szeretetét, hogy tiszta valóságában édesítse s boldogitsa napjainkat. Adjad: hogy a ház, melybe lépek, az erények lakhelye, dicsőitésed temploma, és benne szivünk a buzgóság oltára legyen! Mind a kedvés, mind a kedvetlen napokban, tarts meg kegyes oltalmad szárnyai alatt, s engedd: hogy a gondviselésedben vetett bizalom tántorithatlan legyen lelkemben! Minden áldásnak Istene! szenteld meg szivünket, szerelmünket, frigyünket! Te légy örömünk, vigasztalásunk, mindenünk! hogy hála-könyekben úszó szemeinket emelhessük fel Hozzád mindennap, egész életünkben s halálunk óráján is. Amen.

A szabadban.

Mint a ki hosszas fogságából szabadulván, alig tud eltelni a szabadság édességével: könnyültnek s boldognak érzem magamat, midőn a kedvetlen falakat elhagyva, a természet nyilt ölén, a szabadban mulathatok. Merre nézzek s hol állapodjam meg? A mosolygó jelenetek csábító váltakozással ragadják minden perczben más-más felé figyelmemet, s ez édesen ingerlő tétovában ugy van lelkem, mint a nyájas szellőtől megrengetett tó, mely tört, ingó vonások helyett, csak később fogja fel s adja vissza híven és teljességben az ég, föld s a kies táj képét.

S midőn a rögtöni hevület s elragadtatás perczei után körültekintek: igazolva találom azon élénk vágyat és áhí-

tozást, mely ide vont: mely az *Énekek-énekének* irójával azt mondatá: *menjünk ki a mezőre!* mert a természethez közel, szépségeinek és csudáinak szemléletében: tiszta, nemes és ártatlan gyönyör forrása buzog, melynek itala édes, salakja nincs, unalmat és mámort nem szül.

Távol és közel, fent és alant számtalan tárgy és ok a bámulat-, az elragadtatásra! s a szemlélőnek minden érzéke kedvesen el van foglalva. A földre boruló s *az öntött tükörhöz* hasonló ég, a rajta csudás képletekben alakuló s szétfoszló fellegekkel; a láthatár szélén ört álló hegyek havas tetői, a setétzöld halmok, a tér melyen ezüstcsíkok gyanánt csillogó patakok folynak át, azon talpalatnyi hantig, melyen állunk, azon füszálig, melyet kezeinkkel érintünk: bámulatra ragadnak, gyönyörüségbe ringatnak. — A nap széthinti fényes, meleg sugárait, s megnyilnak a harmat

gyémántjával behintett virágok kelyhei, melyeket zöld pázsit környez. Hol a képiró s a hímező, ki utánozhatná az elötünő kép pompáját?! A gyümölcsfákról színes rojtokban függnek a virágok, melyeken szorgalmas méhek donganak, s melyeket könnyü omlásra indit a csendes szellő, s mig szirommal borítja a földet, nem látszik meghiányosítni az ágak díszét. Mily elevenség és vidámság! Az ég madarai repesnek a könnyü átlátszó légben, vagy az erdők leveles színe alatt hangoztatják édesen zengő s csattogó éneköket; a kicsiny bogár is kiterjesztvén piros szárnyait, felemelkedik a földről, s örül hamar múló élete perczeinek. Boldogság szívni a jó illatot, látni a természet bájos képét, érezni a langyos meleget, és az életnek körültünk és ereinkben hullámzó hatalmas erejét; mintegy megéledni, érezni, lélekzeni látszik körültünk min-

den a nagy természetben, annyira hogy megértjük a szent hajdan iróinak elragadtatását, kik a természet szépségét magasztalván: ilyen merész képekben szóltak: *a halmok szöknek mint a bárányok, és a mezőnek fái kézzel tapsolnak.*

A természet csudái nem vesztik el érdeköket, söt szüntelen más-más meglepetéssel várnak, a szemléletökből származó gyönyörben el nem fárad a lélek, az élvezet tiszta, fris és üde marad. *Nem elégszik meg a szem, látván, s be nem telik a fül hallással.*

Oh! láttam én gyakran ez ormot
Midön lángolt, kéklett, borongott,
Ösmérem e zöld halmokat;
Mulattam a vén cser tövénél,
S a fűben, melyet a kelő szél
Lágyan megrezzent s hajtogat.

Mégis új, új mind e jelenség;
A fény, szabadság, pompa s fenség
Édes bűbájjal vesz körül.

S mint a fördő madár a habba:
E kedves, e szent hangulatba
Én lelkem új vágygyal merül.

A gyönyör mellett nyugalmat, gyógyulást és vigasztalódást is ád a természet. Ennek részei vagyunk mi, belőle eredtünk, tőle veszünk mindent, s ha pályánkat megfutjuk: hozzá térünk meg a végső nagy álomra. És földi fáradozásaink alatt is, pihenésünk, megujúlásunk annál teljesebb: mentül közelebb keressük azt, az anya természet csendes, nyugtató kebeléhez, melyből az életerő titkon de gyorsan szivárog át kimerült idegeinkbe. Hol lehetne édesebb, üdítőbb álmot találni, mint a puha pázsit vánkosán, mint a lombos fa alatt, mely ezt látszik susogni a fáradtaknak: jöjetek, nyugodjatok az én árnyékomban?! Itt a test elevenséget, a lélek vidulást nyer; az évek sulya alatt görnyedő agg gyorsulni érzi szívének

dobogását, s a beteg jótékonyan tapasztalja: hogy Isten a természetben fübe fába orvosságot rejtett el, hogy van *balzsamolaj Gileádban, és vagyon orvos.*

Oh Isten szép, szabad világa!
Igazsággal, fénynyel megáldva,
Kútfejeid mily kiesek!
Hol a forró homlok kihülhet
S a szívre száll vigasz s üdület:
Én kebeledre sietek!

Siessetek ide ti is fáradtak és sinlödök! Siess ide aggodalom rabja s bánat betege. Nem bánt itt a könnyelmüek kaczagása, a buták érzéketlensége; a szent, komoly csendesség, mely körül vesz: sebhedt szívedhez illik, s a természet jeleneteinek szemlélése megnyugovás- és gyógyulásra vezet. Ime lásd: egyik forrásnak vize édes, másiké keserü, nem minden növénynek van virága, nem minden virágnak illata, s a víg zajba, mely eltölti az erdőt: egy-egy is-

meretlen siró nyögés vegyül. Ama szenes és éktelen váz, a villám rombolásának jeleivel, tennap még büszke s a felhökbe nyúló tölgy vala. A tiszta, csergő hegyi patak rögtön alábukik a szikla párkányáról és hosszú zúgása közt apró cseppekké zúzódik össze. De kövesd a lezuhant csermely útját, a vizomlás zaja mindig csendesebb végre hallhatlanná lesz, a tört habok lecsillapulva ismét virágos partú mederben egyesülnek, s tisztán és csevegve lejtenek tova; a villámsujtott fa tövén ifjú sarjakat látsz; s ama ruganyos füvel boritott szük völgyelet, melyben mint egy rengeni tetsző sajkában pihenteted tagjaidat: régi vízszaggatás, de a hol a sebet behegeszté és sürü pázsittal fedte el a jóltevő idő. Vizsgálódjál és eszmélj! Nem lehetünk mindnyájan szerencsések és mindig boldogok; a bánat és öröm szomszédok, testvérek. Vígasztalódjál! A nyugtala-

nító zaj elcsendesül, a seb beforr, az égés helyén dúsabb fü és lombok fakadnak, s a fájdalmat látott szívnek még kedvesebb lesz a jövendő öröm. Kétségbe esnél-e, hogy egy kicsiny felhő eltakarta a napot?

Nem csak a legtisztább gyönyörök kertje, a nyugalom sátora, a vigasztalódás temploma, de becses tudomány iskolája is a nagy természet. — *Beszélj a földdel s megtanít.*

Ime, minden teremtett valóság szépen és pontosan megfelel rendeltetésének! A rövid életü fü, mikorra elszárad: virított, illatozott, s érett magvait a földbe hinté a következő kikelet számára; s a magas cser, midőn levelei sárgán lehúllanak: egy gyürüvel nevelte izmosságát. Készül immár a költöző madár, hogy nyájasabb tartományt keressen; nyugton repülhet: felnevelte fiait. Miért áll a kopár bércz havas fe-

jével a vidék felett? Védi ezt; a nyár forró napjaiban hüvösséget terjeszt és jótékony esőzésre állítja meg az átfutamló felhőket. Oh ember, ki mindezeknél nagyobb vagy, tanúlj! töltsd be híven rendeltetésedet!

Mily rend, czélosság és tökély mindenütt! Nincs felesleges és nem hiányzik semmi. A teremtő bölcsesége világít a legkisebb csipkebokorban is. *Oldd le saruidat lábaidról, mert a föld, melyen állasz, szent föld!*

Ezer csudával ime rakva
Az ég, a föld, mint kincses akna;
S ha a lélek fenn, fenn ragad:
Vagy a mélység fölé borúlok:
Hogy látok, érzek és okúlok
Ugy boldogít e gondolat!

Igen, boldog vagyok hogy tanúlhatok, hogy felösmérhetem a kicsinyekben ugy mint a nagyokban a Teremtő s Gondviselő hatalmát és bölcseségét, mely mig

kiterjeszté az égnek kerekségét az üregen s a földet mint a semmin úgy függesztette fel, és nevökön hívja, vezérli a csillagokat: addig a legparányibb teremtésnél, a féregben és a mohában is megláttatik. Ime némely magnak pánczéla van, hogy abban megtartassék, a másik selyem, bársony szárnyat nyert, hogy messze elröpülhessen. És mire e temérdek szaporaság, holott egy két szem is elég volna a faj további fenmaradására s a többi úgy is elvész? Nem! hasztalan egy sem vész el, hanem eledelül szolgál az arra váróknak; mert a föbölcseség egyik teremtését a másik által táplálja. Kicsoda az énekes madár tanitó-mestere, s a darvak útmutatója a levegö égben? Ki adta a gerliczének az anyai szeretetet? A természet Ura! *A hangyák és egerek erötelen község, mégis megszerzik nyárban ételöket s késziklán készitik az ő házokat; —*

királyuk nincsen a sáskáknak s mégis mennek szép renddel.

Oh ember, jer a természetbe tanúlni! Ösmerd meg annak csudáiban a hatalmas Teremtőt, a bölcs Megtartót és Gondviselőt, kit megtalálsz a fényes napban és a porszemben, a magasságban és a mélységben, s szavát hallod a mennydörgés szava- és a lombok suttogásaiban, jelenlétét érzed a lég fuvalmában s melegében és saját szived dobogásában. Értsd meg a sugallatot, melyet a próféta hallott: *Kelj fel, menj ki a mezőre és ott szólok teveled, és a mezőn az Úr dicsősége áll vala!*

Én teljes áhitat- s magasabb gondolatokkal ohajtok mulatni a természetben; igy nyugalmat, vigasztalódást, tudományt találok itt; és gyönyörködésem nem a szem hiú legeltetése lészen, hanem a lélek szent mulatozása, látás

és érzés, élvezet és imádság. S mint életet a buvárnak

A fent beszívott tiszta lég ád,
Míg a mélységet járja lenn:
Vigaszt, hitet vívén el innen,
Éltet s erősít lépteimben
E boldog, e szent érzelem!

Nagy vagy te oh hatalmas Teremtő, müveidben! Nagyságodat hirdeti a kiterjesztett erősség; bizonysága a föld, lábaidnak zsámolya, melyet annyi csudával raktál meg, annyi ékességgel ruháztál fel és annyi élő teremtés boldog lakhelyévé rendeltél! Bizonysága képed mása az ember, kit azon méltóságra hívtál: hogy a nagy világ jelenségeit, vizsgálja és értse, hogy gyönyörködjék és alkotó újjaidra ismervén azokban, dicsőítse hatalmadat, bölcseségedet. Tartsd meg és éleszd tisztább hevületre érzelmeimet, melyek szivemben a ter-

mészet szépségeinek láttára ébrednek, és engedj e nyilván lévő titkokban ugy búvárkodni: hogy áhitatos elmélkedésem és gondolatom a kisebbről a nagyobbra, az alantiról a magasabbra emelkedvén a teremtett valóságok lépcsözetén: végre Nálad, mint örökkévaló ok és kútfőnél állapodjék meg, nálad, ki megközelíthetlen világosságban lakozol, és láthatlan vagy, de jelenléted melege és fuvallata mindent betölt. Segélj oh édes Atyám! hogy e nagy világban megösmérjem helyemet, felfogjam magasabb rendeltetésemet, és megközelítni törekedjem igaz czélomat; és hogy e mulandó életben magam és felebarátaim boldogitására és a te dicsőségedre éljek. Amen.

A bölcsőnél.

Csendesen ülök alvó kisdedem bölcseje mellett. Istenem, mily tiszta gyönyör forrását nyitád fel számomra, mily hasonlíthatlan édes érzéssel ösmérkedtettél meg, midön anyává lenni engedél! Mióta szerelmünk élő zálogát ölembe vevém és érette dobogó keblem tejével táplálom: egészen mássá lettem; felfogásom, gondolataim az életről átváltoztak; nemesebb méltóságra, magasabb álláspontra érzem helyezve magamat, és szivemet tiszta boldogsággal tölti el, életemet fényes, büvös léggel veszi körül az anyai érzelem.

Hosszasan elnézem kedves kicsinyemet. Könnyü harmatot von homlokára az édes álom, melynek látásaiban mintha angyalok enyelegnének vele: mo-

solyra vonulnak ajkai; lehajlok lélekzeteig, halkan mondom nevét, beszélgetek vele, mintha ébren volna; kitárom karjaimat, mintha felém repesne; hallani vélem: midőn kedves gagyogással mondja: Anya! — Ébrenlétének szüntelen látott, szüntelen ohajtott jeleneteit ismétli képzelmem; bölcseje csendjénél, lelkem saját boldogságával beszélget és mulat.

Mily csudálatos és titokszerű az anyai szív világa! Ama hatalom, mely elfoglalta s benne ellenállhatlan erővel uralkodik: a szeretet. Szeretni előrenézés, érdek és számitás nélkül; szeretni magáért a szeretetért! Mint mikor bimbójából feselő virágot látva, alig gondolunk a méhében rejlő gyümölcsre, hanem a gazdag, rengő szirom, a szín pompája, a körül-terjengő illat töltenek el gyönyörrel: úgy a világra jött kedves kisdednél, ki vérünkből való vér,

képünknek, lelkünknek mása, nem jövőjének nyomozásában, hogy egykor mi leend ő, hanem megjelenésének varázsa, a vele támadt édes, gyengéd viszony ereje által lesz oly kimagyarázhatlanúl boldog a szülői kebel. A kezdődő élet első idejében nem ér rá a gyönyörben reszkető anyai szív arra gondolni, hogy a kisded egykor, Isten segedelmével, a család büszkesége s gyámola, a hon és egyház támasza lehet, hanem valamely édes, belső sürgetésben fordul az új tüneményhez s a szeretet egész heve- s teljességével fogja azt körül.

S mi hajtja a szivet ily édes odaadással a kisded felé? Oh minden, minden! A természetnek azon titkos, vonzalmas hatalma: melynél fogva érezzük, hogy ő a mienk, ereiben vérünk csergedez és benne magunk születünk ujra; a felösmert hasonlatban, melyet arczán a világra hozott, s a névben, melyet mi

adunk neki : valamely tisztelt élő kedves, vagy megsiratott elöd emléke újul meg s képe támad fel elöttünk. Szép ő, milyen a mosolygó angyal lehet, arczán a tavasz frisesége, szemeiben az ég derült mélysége tünik elő, tiszta és ártatlan, a mint Isten kezeiből elbocsájtatott; az életnek egyetlen ártalmas lehellete sem homályosítja szendergő lelkének tükörét. Az ő, kin a Megváltó szemei is gyönyörrel nyugvának, midön szólott : *engedjétek, hogy jöjenek énhozzám a kisdedek, mert ilyeneké a mennyeknek országa!* Mint kedvelteti öt még gyámoltalansága is! Ez csudálatosan látszik hivatkozni a szülei hüség- és szeretetre, melynek tevékenységébe helyhezé a bölcs gondviselés a gyenge élet erös biztositékát. S a szülei indulat oly boldog készséggel teljesíti tisztét! Örködik, gondoskodik ; nem nehéz lemondani, türni, s megszakasztani annyiszor

a szemnek édes álmát; a bajlódás: öröm, a kötelesség: élvezet. Oh, elvonnám éhező és szomjazó ajkamtól a legízletesebb falatot, az utolsó, életmentő csepp vizet, gondolkodás és áhitás nélkül, hogy neki nyújthassam! Én, gyenge nő, érzem, hogy bátor lennék bármi veszélyben, hogy őt védhessem; rendületlen önfeláldozással meg tudnék halni érette, helyette! Őt oltalmazni, boldogítni, érette élni: gondolatom, vágyam s boldogságom együtt.

A mi jó vár: neki szánom, mind neki;
Essenek csak rám az élet terhei. —
Anyamadár künn az ágon
Ül hosszú, hűs éjtszakákon,
S meleg fészkét kicsinyének engedi! —

Istenem! mily boldogságot adtál, midőn anyává lenni engedél! Érzem azt, és érzem egyszersmind: hogy a természet törvényét keblemben, magasztos erkölcsi érzés világosítja meg, mely az

anyai indulat önkénytelen áramlása közt eszmélkedésre hív; a szülei boldogság mellé a szülei nagy hivatás gondolatát illeszti; hogy szeretetem veszélyére ne legyen magzatomnak s mértéktelen hősége: nevelés helyett el ne hervaszsza a virágot. — És mint a hajnal bíbora lassan az egész eget beborító fénynyé terjed szét: ugy érzelmem nem-csak napjainak kezdetét, de kisdedem egész életpályáját átölelni törekszik; ösztönszerü szeretetem: munkás, gondos szeretetté változik át; és mig mélységéből, igazságából nem veszít: irányt, világosságot és magasulást nyer. Érzem az anyai hivatás méltóságát és felelősségét is.

Mily lélekemelő az anyára nézve: hogy kisdedében, ki egyszersmind legdrágább kincse, a nagy és szent emberiség egy tagját szorítja karjai közé; hogy a Teremtő a saját képére alkotott

erkölcsi valóságot, ki halhatatlan lélekkel jött elő a levés titkaiból; ki a világosság, igaz és jó diadalának megvívására küldetett el: mindjárt a létel első pillanatában az ő közvetlen gondjaira bízta! Igen, reá bizta: a bölcsőt a legelső nevelés tiszteletreméltó helyévé tenni; figyelmezni a viradó eszméletre, igazgatni a támadó hajlamokat, s olyan tiszta légkörben tartani a kisdedet: hogy elejétől fogva jótékony képekkel s benyomásokkal találkozzék, melyek állandó jegyekben örököljenek meg benne s rajta. Az anya magasztos öröme: emlőjének tejével, szívének tanácsával táplálni s nevelni gyermekét; fülébe susogni a legszentebb eszméket, tekintetét a tisztelet és kegyelet tárgyaira emelni fel; járni tanítni a föld és az élet utain; kezét először kulcsolni öszve imádságra s mondatni ki vele az örökkévaló Atya nevét. És mily boldogító

leend egykor: a felnevelkedett jelest szülöttének mondhatni; megérni gazdag díszlését az erkölcs magvainak, melyeket az ő újjai nyomtak a gyenge szívbe; szemlélni a színvesztés nélkül tündöklő zománczot, melyet az ő ajka lehellett egykor a jellem paizsára!! De mily kemény büntetés: midőn a magzat szégyenitő s boldogtalan élete egyebek közt vádul fordulhat vissza a szülőre is a mulasztásért; a gondosság, lelkiösméret, és nevelés hiánya miatt! Érzem a szülei boldogság s méltóság mellett a felelősséget is!

Érzem és teljes erőmből igyekszem tisztemnek megfelelni.

A harmat és meleg az égből jönek ugyan, és Isten az, ki a gyenge plántát felneveli; de bizonyára sok függ attól is: mikép készíti el a kertész tavaszszal a veteményes ágyat, minő magvat nyomnak abba újjai, s tisztogatá-e gon-

dosan azt a jó maggal együtt kelő gyomtól? Ez első kertészi gond s szülei tapintat jelei feltünnek az egész életen, hiánya titkos csorba marad örökké, s nyilván meglátszik mindenkin: milyen édes anyja volt? Én Isten segedelmével munkás leszek kisdedem első képzésében. Azon természeti hő ragaszkodásban, melylyel nyakamon csüng, s hozzám mint anyjához mindenek felett vonzódik: édes alkalmam nyilik szívébe hatni, s lerakni ott a szép és jó magvait; mint a virág önkénytelen megnyilván a hajnal langy lehelletére: az ég éltető cseppjét kelyhébe lopja. Így cselekszem; ez az én boldog elönyöm s osztályrészem. Törekszem: hogy ha az élet majdan kifejti erejét: a gyöngédség ne hiányozzék nála. Viseltessék ellenszenvvel mindenhez mi nemtelen, alacsony és legyen fogékony a szép és igaz iránt.

Legyen az érzelem keblében tiszta, mély.
Ölelkezzék nála komolysággal kedély
Hő forrás ez, lehe lágymeleg szüntelen,
Körülte a pázsit télben is eleven.

Melynek csudái közt feldobog a kebel,
Érzés és gondolat Isten felé emel:
Szeresse a szabad, dicső természetet,
Azembert s erényt — bár csalódott,szenvedett.

Legyen állhatatos, hü, nemes. Lángoljon a kegyeletes és szent eszmékért. Tudjon remélni, szeretni, magán uralkodni és másoknak megbocsátani. Kötelességérzet, becsület, valódiság legyenek pályáján az útmutatók. Az erény tegye erkölcsi ábrázatának szépségét. De oh, alig birja gondolatom felölelni azon sajátságokat, melyekkel felékesíteni szeretném őt; s mig csendesen ülök bölcseje felett: szemem könynyel telik meg; lelkem Istenhez fordul és buzgó fohászra nyilnak ajkim.

Jó Isten, szerető Atyja és bölcs Gondviselője a nagy mindenségnek! Te nem csak lételre hívtad teremtéseidet csudálatosan, hanem kegyesen gondoskodol is azoknak jólétéről, örömeik- s boldogságukról. Különösen a te képedre alkotott valóság az ember, kit halhatatlan czélokra teremtél, érzi nagy jóvoltodat, s dicsőítheti lélekben kegyelmességedet. Áldalak édes jó Atyám minden bizonyságaért szeretetednek, mely egész életemben rám áradott; áldalak különösen azon nemes méltóságért, melyre hívtál, azon édes boldogságért, melyben részeltetsz anyaságom által. Te látod szívemet: a hála tüze lángol abban, midőn karjaimba szorítom a kisdedet, kit nekem adtál! Kegyelmes oltalmadba ajánlom őt ezutánra is: tartsd meg az ő egészségét, épségét és életét. Dicsőítsd meg hatalmas őrizetedet és oltalmadat az én gyenge dajkálkodásom- és gond-

jaimban. Védjed gyámoltalan gyermekségében, világositsd fejlödö értelmét, állj mellette az ifjúság sikamlós utain, hogy el ne tántorodjék; légy ereje s tanácsadója az érett kor küzdései között. Adj neki türö, utaidban megnyugvó, és benned vetett hitében meg nem tántorodó szívet! Óh édes Atyám! tarts meg engem az ö számára, és engedd ártatlan, boldogitó jutalom gyanánt ugy látnom öt egykor, mint most reménységem mutatja, szívem ohajtja s imádságom kéri! Engedd látnom: munkás életben, nemes érzelmekkel s erényekkel ékesen; földi hazájának javán és lelki országodnak is dicsöségén munkálkodva, hogy mint most, akkor is és egész életemben téged áldjon az én szívem és ajakam, jó Atyám és Istenem! Amen.

A magányban.

Köszöntelek édes magány, zajtalan köröd- s tanútlan csendességeddel! Lelkem, testem ugy áhított, és én siettem karjaidba, hogy mint az elalélt vándor a lombos fa hüsét: élvezzem örömeidet, s általadjam egészen magamat azon tiszta boldogságnak, melyet hív barátaidnak kebeled nyujt! E némaság nem kietlen, e nyugalomtól távol van a nyomasztó életnélküliség; csak lágyabb rendülettel fut, felcsapkodó hullámok helyett az élet folyama, finomabb érintkezésbe jö a lélek a külvilággal, melynek hangos fel-felkiáltásaitól távol: bizalmasan suttogó ajkak beszédét halljuk, mintha szelid szellemek országában volnánk.

Törekvéseink fárasztó sürgetéssel üznek bennünket a földi pályán, vágyakban talál a reggeli ébredés, gondok közt jö el hozzánk a késő álom; a mindennapi élet jelenetei rendetlen csoportokban tolakodnak szívünk- s érzelmeinkre; felforgatva, öszvezavarva a benyomásokat. E zúgásban és káprázatok közt eltikkadván: csendet ohajtunk, lelkünk szükségét érzi a magánynak, s vágyakozik e boldog és önkénytes számkivetésbe, hol üdület és a szabad, könnyü lélekzés örömei várják. Ama lankadtság, vagy háboríttatás befolyása alatt sohajtott a szent költö is ekképen: *Vajha valaki nékem szárnyat adna mint a galambnak: elrepülnék és nyugodnám! Messze elrepülnék és a pusztában lakoznám, sietnék kiszabadulni e sebes szélvészből, e forgó szélből!* Távol én is az élet forgó szelétöl, elvonva gondolatimat a hátrahagyott tárgyakról, mint

a ki fejének csendes lehanyatlása közt érzi a szenderülés varázsát: érzem, hogy lelkemnek ünnepi, pihenő órája jelen van; s hogy ringasson szenderítsen, boldogítson:

> Magam gyönyörrel általengedem
> A szent magánynak, mely karjába zár;
> Mikép, nem is lendítve szárnyait
> Magát a légre bízza a madár.

Oh, e csendes, bizalmas egyedüliség, hol senki sincs, és senki sem hiányzik!

Jer ide álmaiddal, reményed- s emlékezéseiddel! Mint a harmat nyugodt, tiszta éjelen borítja el a fák mozdúlatlan levelét: a boldog ábránd és remény teljesen csak itt fürészti a szívet tiszta édességében. A képzelet tartózkodás nélkül öleli át szeretett világát; szabad, könnyü menetében nem rezzentik fel a köznapi élet útjának zökkenései; nincs fenyegető újj és gunyos arcz;

nincs borongó felhő, mely fekete árnyával végig futna a hímes és verőfényes tájakon. A remény, rögtönzött színművét kedves változások közt játszodja el, a teljesülés végső boldog jelenetéig. — Az emlékezet gyöngéd kezével félrevonja a fátyolt, mely az eltöltött napok s közöttünk függ, a látkör kitágúl s édes meglepetéssel ösmerünk ama képekre, melyek egykor oly közelről érdekeltek, melyek előttünk az élet forrongásai között soha többé meg nem jelentek volna. Igy a mult, melyet az elhaló perczekkel gyorsan örökségeül ír a feledés, ismét a mienk s jól esik ujra szívnunk az elomlott virágok finom, másvilági illatát. Előtünnek ugyan a régi veszteségek, az elaludt fájdalmak is, de szelídebben s mérges fulánkjokat veszítve; felnyílnak a gyepesült sírok s meglátogatnak a kedves árnyak, de feltünésök inkább áldás, és a régi mar-

czongló fájdalom helyett csak édes, nemes megindulást költ bennünk, melytől megfosztatni, vagy kevesebbet érzeni iránt ok: ugy fájna szívünknek.

Jer a magányba szerencséd és örömeddel! A gyöngy-halász a zúgó elem mélységein sebtében és válogatás nélkül szedi öszve a kagylókat, de majd a parton, nyugott megfontolással vizsgálat alá veszi, hogy az értékest, mely igaz gyöngyöt rejt, megtartsa, a többit pedig a tengerbe vesse vissza. Ama sürgés-forgásban, mely az élettel jár: becslő tekintet nélkül ragadunk meg minden tárgyat, mely örömet vagy hasznot igér s gyakran értéktelen vagyonnal tartjuk gazdagoknak magunkat. Jer ide szerencsés, és mint a gyöngyhalász, vesd okosan mérlegre szerencsédet, becsüld meg s válaszd külön a valóban értékes és boldogító javakat azoktól, melyek csaló csillogással kápráztatják szemeidet s

nem méltók a féltés- vagy megőrizésre! Jer ide igaz boldogságod és méltó örömeddel is! A világ zaja csak háborítaná, a magány csendje édesíti, nemesbiti s teljesebbekké teszi azokat. A szív elég önmagának, s féltett kincse-, áradozó érzelmeivel a tanutlan egyedüliséget szereti és keresi, mint a madár, midőn halkan csicsergi:

A bokorban, melynek ága
Öszvehajlik fészkemen!
Olyan édes a sovárgott boldogságot
Titkon, csendben érzenem!

Virágba borítja az élőfát az ágaiban rejlő titkos életerő, mihelyt a kedvező kikelet eljött: a magány langyos légkörében a szív buzgó öröme homlokunkra ékes koszorút övez, melynek illata mig boldogítva foly körül: áldozat-füstként emelkedik egyszersmind az ég felé. Oh igen, a megelégedés és öröm

égi adójához sehol se fordúl szívesebb készséggel a lélek, mint a magányban, melynek ünnepélyes csendje, önkényt hozza elő az áhitatos hangúlatot. Együtt van a legszentebb kötelesség az élvezettel, a mosolygó ajkon imádó fohász lebeg, a szívben egymásba folynak a boldogság és háládatosság, mint a hajnali égen a rózsaszín és a fény.

Vonulj el a világtól csalódásod- és fájdalmaiddal! Beteg vagy, s a betegnek csend és nyugalom kell, hogy meggyógyúljon. Ha öntudatod tisztaságával kénytelen vagy kínosan érezni: a sors és emberek igaztalanságát, s közel vagy hogy szenvedélyes vagy meghasonlott légy: fordúlj meg gyakran a magányban, hadd álljon helyre érzelmedben az egyensuly; hadd nyerje meg kedélyed a szerencsétlenség fenségét; arczod és egész lényed ama büvös jelleget, melytől megfenyíttetve: az emberek tartóz-

kodnak gunyolni és szánni, hanem önkénytelenül tisztelni fognak. — És ha kétségen kivül van: hogy saját képzeletünk s felfogásunk kisebbiti vagy nagyobbítja gyakran szenvedéseink arányát: nincs jobb orvos a magánynál, mely eszmélkedésre, gondolkodásra hív, helyes itéletre vezet, s ebben gyógyírt, békét nyújt a sebhedt és háborgó szívnek. Keserü csalódás tölti el kebledet: de ímé átlátod, hogy reményed árnyékot ölelt; s a jel, melynek irányát követve futál: nem bíztos fény, hanem mulékony csillagtisztulás vala. Vérzik szived, de komolyan gondolkodva, el kell ösmérned, hogy saját kezeddel sebezted meg azt. A magány hozzád férni engedi a békitö gondolatokat, melyeket a heves izgatottságban visszautasítottál. Hiszen keserü a köny, nehéz a kereszt, de nem kölcsönös-e a fény és árny, a virúlat és hervadás a világon?! A halhatatlan lé-

tezésnek nem tökéletlenebb előformájában vagyunk-e e földön, mikép a születendő pillangó? Ha a bölcs teremtő ugy rendelte: hogy öröm és bánat váltakozzanak életünkben: hálával kell fogadnunk amazt, s megadással üritenünk ennek poharát, s mindenkor, még ha dorgál is: gyermeki bizalommal kell az örök Atyára tekintenünk. Hiszen harcz nélkül nincs diadal és koszorú; — nagyságunk, erényünk, méltóságunk küzdés által vagyon. A magány imígy tanít, s az események magasabb felfogására vezet.

Jer hát ide fájdalmaddal! Míg a tanútlan magányban szabad folyást engedsz omló könyeidnek, mint a gyermek édes anyja kebelén, s mig sorsodat a gondviselés kegyes kezeiben tudva, a setét felhők elvonúlását bizalommal kéred és várod: türelem s béke száll szívedbe, és meggyógyulsz! A magánosság:

Ha szemednek könyje csordúl:
Letöröli bús arczodrul,
S ingván mint a gyenge füszál:
Támogat: hogy remélj, bízzál!
S lassan megjö lelked nyugta,
Az élettel ugy kibékül. —
Hisz egy hajszálad se hull el
Égi atyád tudta nélkül!

És valamint ellenkeznék az emberi rendeltetéssel, végkép elszakadni a világtól, melyben kinek-kinek saját küldetése van; s mint az élve eltemetkező remete, rideg és meddő ábrándozásban vesztegetni el az élet szép napjait: ugy szükséges gyakran felkeresni a magányt, hogy élvezzük a változás kellemét, hogy az ellenkező hangúlatok által üdülést, vídúlást vegyen, s meglankadt fogékonyságát visszanyerhesse természetünk; így miután a zaj a csendet áhíttatja meg s keresteti fel velünk: a csend viszont gyöngéden útal vissza az életbe

s keblünkben a munkásság nemes hevét és ingerét ébreszti fel. Nincs helyzet, mely alkalmasabb volna az embernek a szükséges magába-szállásra s önkikérdezésre mint a magány, mely az élet fennakadásaiban, s nehéz kérdései közt legigazabb tanácsadó is. Elhagyjuk azt, de benyomásait magunkkal viszszük vissza, s azok gyakran tudtunkon kívül jótékonyan folynak be gondolkodásunkra s cselekvésünkre.

A magány kiragad a mindennapiságból, kezedbe adja a mélység kulcsait, hogy búvárkodjál, szárnyakat füz, hogy repülj merészen és fenn. Itt nyertek ihletet a lángelmék, innen magasultak fel örök fényü és életü alkotásaik; itt nyiltak ki az örök szép hervadatlan virágai, s fogantak a nagy gondolatok, melyek mint tündöklő szivárvány, vagy villámos felleg nyilatkoztak az emberiség felett. Itt tárult fel a tudomány

titka s jelent meg az eszmény a választottak előtt. A magányban nevelték magokat a nagy eszmény vértanúi, a látnokok, a próféták; oda vonult maga az Istenember is; az Olajfák-hegyének csendében, elrejtözve végzé ama felséges imát, mely az atya akaratján való megnyugvással teljes.

Oh az egyedüliség oly alkalmas a felemelkedésre, az áhitatra! A magány csendje: a templom csendje, hol nemes és magas érzelmekkel, buzgósággal, hittel telik el a meghatott szív. Mint a láng melyet el nem hajlít s nem ver földre a szél, egyenes sugárban lövell felfelé: a gondolat oly szabadon s bátran emelkedik itt a magasságba. Az úszó köd elvonúl elölem; tekintetem, lelkem a végetlenbe merül. Mily erő, bölcseség és jóság! Mig vizsgálom a mindenség csudáit, a gondviselés örök tanácsú útait: ámulat fog el, szemem könyben, lelkem

gyönyörben úszik s imádságra kulcsolódnak kezeim. Mi vagyok én itt, e nagysággal szemben, e roppantságnak közepette? Nem féreg a porban, de ragaszkodó gyermek a szerető atya lábainál! Közelségét érzem szüntelen, s érzem az örök szeretet folytonos áramlását magamban, körültem.

Reményem ringatója, örömem élesztője, fájdalmam gyógyítója, tanácsadóm, békítőm, meghittem, kegyes érzelmeim csendes temploma: légy üdvözölve tőlem szent magány!

A nőiség.

A változatosságban kimeríthetlen, bámulatos természetnek minden szülötte, a lét magasabb s alacsonyabb fokán álló, öntudattal bíró s a nélkül

szükölködő teremtmény saját tulajdonokkal van felruházva, melyek által egymástól élesen különválik, s egyéniségét se le nem vetheti se meg nem cserélheti. Minden saját helyén, törvényeinek határai közt és szerepében marad. A büszke sas a felhők közé emelkedik s hunyorítás nélkül néz a nap vakító fényébe, mig a csalogány hüs bokrok árnyába rejtőzve zengi édes dalát. A kevélyen felnyúló jegenye meddő, míg a füge és szőlő igénytelen cserjéje drága gyümölcsöket hoz. Nem teszi le fejéről hó-koronáját a magas bércz; s minden tavaszszal vídám ábrázatot vált a völgy és mező, hol az illatos gyógyfü tenyész és a Salamon királynál pompásabban öltözködő liliom lakik. Eme sokféleség a legtetszőbb öszhanggá lesz a természetben; eme különböző tünemények adják a világ csudálatos szépségét, az élet kedvességét.

Így van az erkölcsi világban is. Egy és ugyanazon felséges czélra vagyunk mindnyájan teremtve, mégis mindenki más-más nemű ajándékkal, sajátsággal és erővel van felruházva; külön ösvényre utasítva s küldetéssel megbízva a bölcs Gondviseléstől; — és bár a tökéletesség — s erényre-törekvés, minden kor-, nem- és születés-különbség nélkül kötelesség: mégis az erkölcsi szépség- és becsnek más színezettel s vonásokkal kell nyilatkozni a férfinál, mással a nőnél, kinek igaz, teljes és dicssugáros képe e fogalom keretében jelenik meg: Nőiség.

A férfiú köre tágabb, kedvtelései szabadabbak; a vállalkozás és merés hozzá illik; az akaratnak erősebb nyilatkozata s némi keménység is inkább rendén van nála. De a nő világa, a mi világunk, s abban megjelenésünk egészen más!

A férfi, villámként jár zajjal fényesen,
A nő járjon mint a fuvalom csendesen;
Míg amannak nyomát mutatják a romok:
Üdülés jelölje a hol a nő forog.

Hová arczod fordul, hol éber gonddal állsz:
Oh nő, legyen tanúd csínban, rendben a ház!
Legyen, mint holdfénynél, mely az égen halad:
Minden szebb, eszményibb, körüled s általad!

Ékeskedjünk valódi n ő i s é g g e l! De miben áll az? Valamint több tiszta és bájos hang szüli a szivet elragadó harmóniát, és sok illatos virág sziromjának finom olaja együtt adja a drága kenetet, melylyel felszentelik a királyok fejét: ugy egyesül a gyengéd nemet illető minden szép tulajdon, erény s igaz szépség a N ő i s é g b e n. — Ennek alkotó részei: gond és háziasság, tisztaság és szemérem, hüség, szelídség, mély kedély, jóltevőség, és vallásos lelkület, ezeknek ama számtalan finom változata- s kisugárzásával, melyeket a női lélek mint

egy bümester, a kellő pillanatban elővarázsol és felmutat.

A természettől vett gyöngéd alkat, kevés testi erő, sima arcz, lágy hang és könnyen érzékenyülő szív egyenesen utalják a nőt: hogy zajtalanabb kör- s enyhébb légbe, finomabb munkára, és szelídebb érzelmekre van teremtve. Jaj annak, ki természetes körén tulcsapong, férfias fellépések által lényéről a női bélyeget és zománczot letörli, magával s a közérzülettel ellenkezésbe jön!

S mily szép jelenség a gondos, családias nő! Neki a ház nem fogház, gondjai nem bilincsek, melyeket csak szomorú kénytelenségből hord. Nem vonakodik ugyan, sőt kellemes reá nézve a müvelt körökbe, a világba lépni, résztvenni a társaság mozgalmaiban, örömeiben; keresni a pezsgő életet és haladást; de mint a messzi repeső madár el nem felejti a fészkét rejtő bokrot: mindig jól

esik neki haza, a kedves otthonra gondolni, odasietni, mert:

> Minden oly szép s igaz belől e kis körön,
> Gondolja képeit együtt bár vagy külön.

Itt, a kicsiny körben nagy ő. Örködő gondossága mindenre kiterjed, intézkedései választékosságot és ízlést mutatnak. Érti a titkot: bármily kis dologból vagy eseményből érdekességet kelteni, zamatosságot adni az egyszerű örömeknek, s egy villanyos rázkodtatással élénkíteni fel az egyhangúságra hajló életet. Általa szívesség- és vendégszeretetet lehel a ház, hol az idegen is rögtön valamely kellemes lég által érzi magát körülvétetni. Örömet s mulatságot talál a házi apró foglalkodásokban: *Keres gyapjat és lent, az ő kezeit veti a fonó-kerékre, szőnyegeket csinál magának és építi a házat.* Ő egykor dicsősége és koronája lesz a férfiúnak, vagy

ha már élet-társúl áll oldalánál: *Még a hitetlen férfiu is megszenteltetik ő benne.*

Drága gyöngyszemei a nőiség koronájának: A tisztaság, a lélek ama feddhetlensége, mely nem csak cselekedetben és szóban, de a legtitkosabb gondolat s érzés álomszerű árnyalatában is irtózik mindentől, mi nemtelen, tisztátalan sőt csak illetlen is; és a szemérem, az igaz női becs néma tolmácsa, a szív drága erényének látható virága, a beléletet világító s melegitő nap hajnalfénye. A szemérem nem a járatlanság zavara, a félénkség szemlesütése, hanem az igaz nőiség olyan önkénytelen nyilatkozata, mely elragad; azt pótolni, kölcsönözni, mesterségesen láttatni lehetetlen; bár nem a szépséggel jár, *inkább ékesít mint a karbunkulusok;* ékesíti pedig a fejedelem-nőt és pásztornőt, a magas és kevesebb müveltségűt egyaránt, illik a biborhoz és vászonköntös-

höz. Ott látni a serdülő hajadonnál, kinek orczája, (mint a Mózesé, midőn Istennel vala) fénylik; s visszarettenti a tisztátalan tekintetüt. Az tartóztatja a legelzártabb egyedüliségben is a nőt minden illetlen mozdúlattól; ő maga tudná, látná azt, s ez elég, hogy ugy viselje magát mintha az egész világ tanúja volna; s még álmának látomásaiba se enged tisztátalan képet tolulni. Az anyával gyenge leplet boríttat saját keble- s az édes tejjel táplálkozó kisdedre. Nincs korhoz kötve s el nem vénül, sőt az aggúló nőnél tiszteletet parancsoló méltóságban s kegyben jelenik meg. S valjon a magasztos képnek nem lényeges vonásai-e a szelídség, hűség és állandóság is, melyek nélkül nem lehet igaz nőiség!? Igen! A szelídség, távol az erő hiányától s az akarat tehetetlenségétől, oly nemes tulajdon, mely nem engedi, hogy

a nő a férfiú fegyverét viselje; mely mindig az igaz utat mutatja, türést ajánl megtorlás, békét háborúság helyett, s a meggyőződés védelmében is méltó határai közt tartván a szenvedélyt: a felindúlás támadó szelét nem engedi viharrá változni, sőt engesztelő s lefegyverző hatalmat gyakorol másokra is. Hűség minden jó és szép iránt, hűség szeretteihez, magához, nőisége- és az erényhez, és semmi hányatás közt a végleheletig nem változó állhatatosság abban: ez méltó a valódi nőhöz, valamint a mély érzelműség és kedély is. Tudjon a nő lelkesülni a magasztos, fenséges iránt, s adjon csengő viszhangot keblében a szép. Mily boldog elragadtatás várja a költészet s müvészet remekei — a lánglelkek szüleményeinek szemléleténél, ha elég józan megelégülni a gyönyörrel, s az alkotás nehéz titkaiba hatolni nem kiván! Sőt az élet napjainak

mennyi hirtelen tünő apró örömét ragadhatja meg a fogékony érzelem, mint a lépvessző az aranyos szárnyú, ékes szavú, de gyors röptü madarat! Igy van ez, mig az üres lélek csak az unalom, hivalkodás és tetszelgés kopár határain vergődik, s a *versengés, susárlás, rágalmazás és fondorlás* szomorú élményeit ösmeri. — A kedély mint a forrás még a höség idején is hüs léggel veszi magát körül s zölden, üdén tartja a partját fedő pázsitot. A nőiség ama füszeres lehellete kedvet, mosolyt s életet áraszt szerteszét; mint a verőfény világít és melenget, de nem vakítnak, nem égetnek sugárai. A kedély, mely a könnyelmüségtől, mint a komorságtól egyképp távol van: becses adomány, és azon nő ki ezzel nem bír: szánandó; s a bölcseség mestere is azt mondja: hogy a *mord kedvü asszony alatt megindúl a föld.* Bizonyára, bármily ritka s fényes je-

lenség legyen valamely nő, a szelidség, érzelem s kedély hiányát többi tulajdonai ki nem pótolhatják.

Holofernes vérző fejével,
Vagy a bölcsek közt ülve fent:
Ragyoghat a nő hír-nevével
Lehet bámult és ünnepelt:
De más, igaz becsét mi adja:
Mély érzelem, szív és kedély, —
Kicsiny, gyöngéd a menny harmatja,
S csöppjében áldást szül az éj.

Áldás a nemes, mély érzelmű nő; valódi áldása önmagának, övéinek, különösen a szerencsétleneknek, mert alig láttatik ő tisztének bármelyikében oly magasztosnak mint a felebaráti szeretetben; észreveszi a rejtett könyüt, megérti a hallgató ajk panaszát és siet a segedelemmel; lelkének egész melegével hajol a nyomorúlt felé, ki jótékonyan érzi meg azt a meleget, a segítség igazságát és öszinteségét. Ki

tudna ugy ápolni, sebet kötözni gyöngéd kezével? Oly ovatosan s tapintattal ki volna képes a bánat felhőibe burkolódzott lélekhez férni mint ő, ki a szorongató körülmények közt mint a vigasztalás égi angyala jelenik meg, gyakorolni a könyörületet, a *jótéltelt*? Ezek mellett végre:

Az igaz *vallásosságban* egész és teljes lesz a *nőiség*. Azon mély visszatetszés és idegenség, mely a természet csodaszülötteinek látásánál támad: méltán nem kisebb a *vallástalan* nővel szemközt, ki saját erkölcsi énjének torzképe, gúnyja, tagadása és ostora; míg ellenállhatlanul vonz azon női kép, melyen a többi nemes vonások közt a vallásosság is fénylik. — Mint a szivárvány ragyogó ivezetben magasúl a földről az égbe: a jeles nő lelke hit- és vallásos érzelemben emelkedik Istenhez, s ragaszkodik a legmagasb igazságokhoz,

mig földi tisztét is hiven végzi; munkál és szeret, sorsának terhét szelíd megadással s a Gondviselésben vetett rendületlen bizalommal hordja; sem mélység, sem magasság, sem öröm, sem fájdalom nem veszik el tőle nyugalmát, hitét, erényét s égi Atyját, ki egykor a halhatlanság kapuját nyitandja meg előtte.

Ilyen a valódi nő, ez a tiszta és igaz n ő i s é g!

Tudom, hogy minden ajándék felülről van, s hogy szivembe Isten oltá a női erények csiráját, de valamint a magnak gondos ápolás kell, hogy kifejlődhessék a benne rejlő virág és fa: én is hű gonddal kivánom ápolni, nevelni keblem nemes hajlamait, a nőiségemet alkotó erényeket; oltalmazom, féltem kincsemet, drága ékességemet; vigyázok és imádkozom; hallom az intést: *a te ruháid mindenkor legyenek fehérek, mert boldog a ki vigyáz és félti az ő ruháit.*

A vendégszerető Lidia, a szorgalmas Mártha, a tiszta és szemérmes Rebeka, a jóltevő Joseba és a kegyes Anna képeiben gyönyörködve, példájokon lelkesülve törekszem az igaz nőiségre; mely *kedves ékessége lészen az én fejemnek és aranyláncz az én nyakamban;* az, az én erőm, bölcseségem, mindenem; *valahová menendek, vezérel engem, mikor aluszom megőriz; mikor felserkenek beszélget én velem.*

Adj kegyelmet égi Atyám, hogy mindez úgy legyen!

A köny.

A hatalmas és jó Isten kezétől annyira megkülönböztetett, nemességgel s méltósággal formált emberi alakunk legszebb részén, az ábrázaton s itt is a gondolkodó főnek fénylő lámpásán,

a lélek tükörén: szemeinken jelenik meg ama gyöngéd vendég, a köny. Sajátságos cseppek! Kútfejök néha hosszú időn át bedugúlva s szárazon marad, mig viszont olyan sokáig s böségben ontja áztató harmatát. Csudálatos jelzője ez a lélek mozdúlatainak; s a kebel rejtett világának annyi s oly ellenkező érzelmeiről híven beszél.

Ha elfelejtve a körülöttünk zajgó világot s buzgó áhitatba mélyedve keresi lelkünk a menny örömeit s ohajtja Istent: szemeinket hirtelen forró könyek borítják el, melyek mintegy megszentelik kegyes érzelmeinket; folyásuk földfeletti boldogságtól édes; bennök a szívre enyhület, megnyugvás, erő száll, és óhajtott választ látszanak hozni a könyörgést meghallgató mennyei Atya királyi székétől.

S hallja: kit baj s vétek alányom:
Bízzál fiam, bízzál leányom!!

Midön ama mindig várva várt vendég a boldogság beköszönt hozzánk; nemes feltételeinkben czélt értünk, kedveseink orczáját fényleni látjuk, s a Gondviselés áldó kezét érezzük fejünkön; midön a nyájas sors édes, váratlan meglepetést és öröm-ünnepet készít számunkra: megjelennek a könyek; ugy mosolyognak, ugy beszélnek; s mint a gyémánt a beszívott napsugaraktól: ragyognak a keblünket eltöltő boldogságtól.

És ki tudna megállni a nagy vesztések perczeiben, szeretett kedveseink ravatalánál? Ki bírná átvirasztani a bánatok éjeit, hordozni éveken át a csapások nehéz keresztjét könyek nélkül?! Ha a kétségbeesés zavaros vize mármár a halandó fejéig ér, s elborítni készül; ha a gondolat megáll s az öntudat merevségében képtelen a mentő eszközökről csak eszmélni is: megerednek a

szem könyüi, s a sírásban, mint valamely hirtelen megnyílt zsilípen, elveszti magasságát, erejét, és lefoly az irtóztató áradat. Annál, kit az önvád sulya nyom; kit az ur bölcs czéljai szerént jónak látott nehéz próbák alá vetni; a makacs, megátalkodott lelkeknél, könyek jelölik a fordúló pontot, az önismeret s megadás pillanatát, midőn hangzik a szó:

Uram! könynyel öntözöm nyoszolyám...
De bölcs tetszéseden megnyugovám;
S hiszem: — bár útaid nem láthatom —
Hogy javamra van köny és fájdalom!
Jóltevél hát: felhőt vonván egemre,
És bút küldvén a bú helyérül:
Lelkem könyüimnek vizében
Mint a gyolcs megtisztúl s fehérül.

Láttam a híven szerető szíveket; a szülőt gyermekével, a hitvestársakat, testvéreket s barátokat, láttam az elválás- és visszonttalálkozáskor. A karok már elbocsáták egymást s a szem nem

láthatta a szeretettet, de a hő könyek még mindig hulltak az elmaradottért s a távozó után. És a viszontlátás édes pillanatában, midőn az öröm úgy elszorítja a szívet s megnémítja az ajkat: nyilatkoztak az egymás keblére borúlók összefolyó könyei s mindent, mindent megsúgtak, kifejeztek.

Öntudatlan gyorsasággal haladunk előre az élet ösvényén, a napok s évek elrepülnek, a tündéries tájkép jobb és balkezünk felől lassan elmarad és szürkés ködbe burkolódzik; a szálas erdő lombos fáit eltörpíti a távolság s az ott csattogó madárdalt csak töredék-hangokban hozza utánunk a fáradt szél; reményeink s álmaink elhullatják szárnyaik aranyporát; ekkor ha a fel-fellobbanó emlékezet bevilágítja az elhagyott vidéket: egy könyet áldozunk azért: mi szép volt, azért mi elmult; e könyáldozatban borongunk, fájlalunk, élvezünk

s e rövid kéjes megrázkódásban a szív megifjulást érez, sajátos örömet és békét talál.

Mily ragyogó ékesszólással beszél az igaz háládatosságból fakadt köny, mely harmatot csal a jóltevőnek szemére is, hogy mentő s megmentett együtt sirjanak, s mindkettőnek édes legyen a könyhullatás! A szelid szemek harmata mint lefegyverzi a méltatlankodó hatalmast! A teremtés koronájának az embernek lehet-e szebb, drágább ékessége, mint az a csepp köny: melyben a megbocsátás és engesztelődés égi szivárványa ragyog? A zaklatott ártatlanság, melynek Istenen s lelkiösméreten kivül nincs más élőbizonysága, hívhat-e mentségére hatalmasabb, meggyőzőbb védőt és tanút, mint nyugodt szemének tiszta könyeit? Isten feleletre vonja a birót, ki e bizonyságtételben megtévedett, benne nem hitt, vagy nem volt szíve megér-

teni azt. Vannak könyek, melyek nem a föld, hanem az ég felé hullanak.

A köny kísér mindenütt bennünket, megjelenik, hol szív s érzelem van; mindig ugyanazon meleg s fénylő kicsiny csepp, de ezer-féle nyelve s jelentése van. Tisztít, felemel, véd, enyhit, bátorít, keserít, boldogít s hullása mindig az e m b e r t jelenti.

Oh a köny, a köny . . . örömed
Óráiban mosolyg veled!
Ha szíved fáj, égetve kínja:
A kínt híven magába szívja.
Oh szánlak érzéketlenek,
Kik soha nem könyeztetek!
A mi enyhít, dijaz s vigasztal;
Erény, hűség s fájdalmak ára,
Egész mennyország itt e földön:
Gyakorta egy könycseppbe zárva!

Hull a bölcsőre, a menyasszonyi nyoszolyára, a koporsóra. Hull ágyunk párnájára éjjel, titokban; hull nyilván az

oltár zsámolyára. El nem veheti senki tőlünk mint a gondolatot; velünk viraszt, velünk bujdosik.

Ki előtt volna ösmeretlen azon állapot: melyben kedélyünk borong mint a felleg, s olyan hajlandó az ellágyulásra? midőn jól esik könyezni, s csendesen patakzó cseppekben menekül meg keblünk ama nyomástól, melynek nevet adni nem birunk s okát nem tudjuk. Sírni a lélek szüksége; áldás a könyhullatás.

Sírjatok a sírókkal! Mily magasztos és emberhez méltó: midőn a szív mások szenvedését is átérzi, magáévá teszi; azt megosztani, enyhíteni kívánja s erről mint kezes megjelenik a szemben a részvevő köny! Ez a könycsepp a felsegélés előre kiadott zálog-levele, a felebaráti szeretetnek s a testvériség örök frigyének arany-pecsétje. Oh mert a bölcs atya nem engedi soha saját örö-

münk- s keserveinkkel ugy megtelni szívünket, hogy ebben hely ne maradjon azon érzés számára, melyet mások fájdalmai követelnek; könyeinknek nem szabad csak magunkért, szükség felebarátunkért is hullniok. Sirni, igy könyezni csak az okos lény képes; ez emberi méltóságunk egyik jele. A mi édes Üdvezitönk is gyakran könyezett.

Oh a köny a boldogság szentelt vize; a szenvedés tüzének oltója; a beteg szív balzsama; az ártatlanság ajánló-levele; a bünbánat követe. Van-e jutalom, mely kedveseink érettünk hulló könyeinél nagyobb s becsesebb volna?! A virág, melyet a boldogság ültetett, hervadó; a domb, melyet a bánat keze hantolt fel s a hüség harmata öntöz: zöldel és díszlik. Midön éjjeli álomlátásunk szomorú tájakon hordoz bennünket, fájdalmas képeket tár elénk, midön látjuk a kedveseket, kik nincsenek többé: mintha

ébren volnánk, szemünk fájdalmas könyekkel telik meg. A gyors ébredés öntudatra hoz, s íme: puszta káprázat, álom volt mindez, csak a köny, a forró köny igaz, és valóság. Ha már elnehezedett a nyelv s nem lehet tolmácsa a pihegő kebel végső érzelmeinek: a köny, melyben búcsú s áldás van, ezt mondja: Isten veletek! és a halott pilláin ragyogó csepp az örök élet látományairól beszél. A köny velünk van ébren s álmunkban; életünkben s halálunkban; kisér a végnyugalom helyéig. Midőn bevégeztük a pályát, midőn meg van ásva a sir

S felettünk öszvefut sötét homokja:
Semmi nem jő a világból velünk;
Annál a könynél nincsen egyebünk:
Mit a hűség hullat reánk zokogva.

Oh mennyei Atyám, Istenem! ki szabad tetszésedből adod nekünk halandók-

nak a boldogságot és szenvedést, az öröm és bánat könyeit. Hálás szívvel ösmérem meg kegyes gondoskodásodat, mely reám eddig is kiterjedett és áldalak az édes érzelmekért, melyekkel szívemet betöltéd, a virágokért, melyeket életem ösvényén nyílni engedél; valamint nem panaszkodom a felleges napok miatt, melyek felettem elvonultak, mert azokban is bölcseséged nyilatkozott. Kegyelmes gondviselésedbe ajánlom ezutánra is magamat; ha boldogsággal ajándékozod meg szívemet és mosolyt adsz ajakimra: engedd, hogy atyai kedvezésedhez méltóan viseljem magamat, hogy örömem fényével a bánkódók éjjelét derítsem, boldogságom adományával a szükölködöket segéljem s a sírók könyeit töröljem le. Ne engedd, hogy a reám mosolygó világhoz szerfelett ragaszkodjam; javait s örömeit érdemök felett becsüljem. Ha pe-

dig bölcs tetszésed szerint a fájdalom könyeit csordítod ki szemeimből: adj erőt a szenvedések hordozására, hogy azok által is nemesüljenek, magasuljanak érzelmeim, hogy jobbá s Hozzád ragaszkodóbbá tétetvén: hittel s bíztos reménységgel várjam a derült napokat s kegyelmes orczádnak vidulását. Boldogságban, szenvedésben legyek én a tied oh mennyei édes Atyám, Istenem! s mind a mosolygás mind a könyhullatás között te légy az én igaz örömem, reménységem és gyámolom. Amen.

A kertben.

Az évnek vidám és meleg, szülő és érlelő szakaszai folynak; midőn a tavasz a nyárral, ez az őszszel észrevétlenül ölelkezik öszve.

Midőn virág nyíl; pázsit, erdő
— Még a beteg fa is — kihajt,
S a lombok közt madár-csoport üt
Élénk, kedves, boldog zsivajt.
A termő ág fejlő gyümölcscsel,
A tér kalászszal dús, fedett;
Teljes fény- és erőben látni
A munkás, a nagy életet.

Nem csuda, ha szabad óráimat oly örömest töltöm kivül, a kertben, mely az emberek lakához közel, a mozgalmas élet szomszédságában, mint kiszakasztott része a szabad természetnek, mint valamely ide-varázsolt sziget az erdő- s mezőségből: édesgető pompájában áll. Gyakran, minden ok nélkül, ha csak egy rövid perczre is, jól-esik kifutnom s megfordulnom a kertben; az mintegy könnyü, édes lélekzet-vétel nekem, az élet foglalkodásai között. A diszlő virágágyak, a föld mosolygó szülötteinek tarka csoportjai; tovább a veteményes

táblák, a viruló bokrok és csalitok, majd a gazdag gyümölcs-fák vonják magukra figyelmemet. Mindenütt munka és rend, öröm és hasznosság, mint valamely jól berendezett életben. A széleket, terepély cserfák és tölgyek szegik be, emlékeztetve az árnyas erdőségre. A kertben: lakhelyünkön vagyok, mégis a szabad, szép természetben vagyok! Érzésem felmelegül:

Oh természet! édes, gyöngéd anyám,
Szeretlek én hiven, ártatlanul!
Gyönyör s megnyugvás lelke száll reám:
Virág s lomb kebleden ha nyíl, ha húll.
Tanulni menvén hozzád: megjövök
Édes kincsesel, mikép a fürge méh;
Könnyebbülést nyerek karod között
Ha szívem bú, szemem köny terhelé

Hallgatom a bokron a madarat,
Midőn dalolva búsul vagy szeret;
Köszöntöm a nyiló virágokat,
Mélázva nézem a futó eret.

Szemem mereng a távol bérczeken;
Rám illat árad, hő napfény lövel;
S olyan boldognak érezem magam,
A felséges természethez közel.

Vizsgálódom, gyönyörködöm; a kertben vagyok.

Már messziről megragadja figyelmemet s maga felé von alakja- s színének pompájával a fejedelmi rózsa. Mellette, körülötte szemkápráztató csoportokban a fehérliljom áll; s míg versenyezni látszanak az elsőség felett: bájaik különfélesége által, (amaz bíbora-, ez hópalástjában) csak emelik egymás szépségét. Harmatcseppek ragyognak mindkettőn. Hol van a toll s ecset, híven másolni őket?! A drága szövet, melyen száz kéz dolgozott, melyhez elvették a bogár selymét, a biborcsiga vérét, az északi sark zergéjének pehelyszerü gyapját és a kagyló gyöngyét: a drága szövet megszégyenül mellettök.

A keleti királyfiak menyasszonyai nem öltözködnek így, mint a dicső természet e büvös leányai. — De a bokrok s ágak alatt, lehulló, halvány szirmok borítják a földet... Ah, a szépség mulandó!

Tovább haladva: édes, jó illat csap meg. Ösmerem a szerény virágocskát, melytől ered, s bár nem látom: tudom, hogy itt rejtőzik a füben, a bokrok tövén. Hány igénytelen, szép lélek rejtőzködik így, szerényen a tömegben, és csak nemes tulajdonai, jótékony hatása hirdetik hogy él.

Ím a szegfüvek bájos csoportja! Némely virágnak a túlteljesség miatt kelyhe szétrepedvén: deli alakja elveszett és szirmai zilálta, rendetlenül függnek alá. Az annyira ohajtott kincsek: szépség, gazdagság, szerencse, ha mértéken túl halmozvák reánk: elrontják boldogságunkat, megölik szi-

vünket, életünket. Nem bírjuk, mi erönkön felül van.

A hajnalkák, lonczok s folyondárok, szilárd falakra, élöfák derekára kúsznak fel, hol biztosságot találnak s bájaikat kifejtik. Az erösnek mily szép hivatása: a gyengét támogatni!

A viaszvirág régen készül a nyilásra, de ime, mily pompásak és hosszú életüek sokáig várt virágai! Könnyen nyert öröm könnyen elmúlik, mint a hirtelen nyíló s hulló pipacs.

Oh, a virágok élte szép!

Övék a bájoló szín,
Mit a nap fénye rejt;
De kedvez a ború is,
Mert enyhe csöppet ejt;
Mind a két hajnal, éj s nap
Kecset hoz, tiszta kéjt ad.
Méz tölti a kehelyt.

Irígyen nem tekintik
Egymásnak kellemét;

Egykép köz mindenikkel
Virúlat, élet, éd.
A holnap búra nem hív;
Nincs itt fájó, törött szív,
Mely hasztalan remélt.

Hosszan nem kötve őket
S folyton a földi rög:
Díszök hervad, de végkép
Nem vész el életök,
Mely boldog változásban
Bucsú- s találkozásban:
Édes, vidám s örök!

Bármerre fordítom szememet a kertben: mindenfelé más-más virágcsoport, új meg új alakok s képek állnak előttem. Mily különféleség s mégis mily öszhang! A nap minden szakának megvan saját virága. Hajnalka a korány harmatos hüsében, a délike a nap legforróbb hevén, az estike alkonyatkor nyitják meg legörömestebb illatos kelyheiket. Tavasz, nyár és ösz más-más vi-

rágot hoznak, más-más képet s jeleneteket állítnak elő. Egyik diszvirág s magasan áll a többiek felett, másik csak az útak szegélyzésére szolgál. Ez a színgazdag pompás d a h l i a: szagatlan; az a virágtalan kis lapu egész kertet betölti hatalmas illatával. Szépsége, alkata, illata, gyógyereje s más tulajdona szerént, mindeniknek megvan saját helye s rendeltetése. Mily szép és épületes hely a kert! Felette lágy szellő lebeg; Isten kék ege mosolyg, és napja ragyog f é n y é v e l, mely felé fordítja arczát a virág, melytől nyeri szinét, báját, életét. Lelkünk is a világosságot keresi.

Gyönyörködöm a kertben és elmélkedem; mintegy szóba állok a kedves virágokkal. Megemlékezem az intésre is:

Leányom! virához hasonlít az erény,
Szép: tavasszal, nyár, ősz és télnek idején;
Ifjúnak, öregnek díszt ád és örömet,
A sírig elkisér, a sirba is követ.

De ime, a kertnek, más látogatói is vannak; itt látom a pillangót és a méhet; amaz a gondtalan s kéjelgő, emez a munkás és hasznos élet képviselője. Hol virág van: nem marad el a lepke! Mily kedves jelenség a szemnek, eme kis csapodár! El- és feltünik a zöld lombok s lugasok sikátorán; színes, zománczos szárnyai csillognak a napfényen; — bokorról bokorra száll; lebegve, nesztelen, nyomtalan, mint egy ragyogó, kedves gondolat és szüzies álom; s mig az édes nedvet ittasan szívja: e büvös kis vampír lágyan legyezi szárnyaival a virágok kebelét. Mosolygva nézem; de élveit, melyek hiúk s rövidek, nem irígylem; példáját követni nem kivánom.

Mig a pillangó élvező tétovában lebeg a virágok fölött: a jó méh gyorsan s egyenesen siet czéljára; keresi és öszveszedi az illatos, tiszta nedvet, hogy

édes mézzel gazdagítsa a köpüt. Kedvesen hat reám e kis munkások zsongása; öröm nézni ez örtálló, rendező, jövő s menő munkás népet. Ime munka és rend; böség és boldogság!

Mennyi élvezet s tanulság várja a szemlélőt, a gazdag természetben, a kert virágainál, az igénytelen állatok körében is! Maga, a bölcseség nagy mestere Salamon, csudálta a liliomokat s megénekelte szépségöket. Emlegeti s például teszi az ember elé a legkisebb földi teremtéseket is, midön igy szól: *A hangyák erőtelen nép, mindazáltal megkeresik nyárban az ő ételöket; királyuk nincs a sáskáknak, mégis mennek minnyájan szép renddel; a pók az ő lábaival munkálódik, és vagyon a királyok palotáiban.*

Valóban, a hangyát szorgalmában melylyel élelmét öszvegyüjti; ügyességében, a mint lakhelyét, e kis földvá-

rat, mint valami erősséget elrendezi; szeretetében, midőn lakát és övéit oltalmazza; és a viadalokban kimutatott bátorságában: sok ember példányképül vehetné! Valjon a fejedelem s parancsoló nélkül is szép rendben járó sáskák nem szégyenítik-e meg az okos valóságot, kire intés és dorgálás, szigorú törvények és birák, poroszlók és fegyházak által kell erőltetni a rendet és kötelesség-teljesítést? Ime, a pókot némi visszatetszéssel szoktuk látni, sőt említni is; pedig e kis műtakács csudálatos készítményü hálója, (az alak pontossága, a szövet ereje s finomsága által) méltán álmélkodásra ragadhat bennünket. Ő csak lábaival munkálódik, mégis *van a királyi paloták* és szent csarnokokban is. Némelyek úgy vélik: hogy csak a születés, vagyon és magas polcz teszik az embert; pedig az ipar is hatalom; az ihletett művész fejedelmi

tiszteletben részesül a mivelt nemzeteknél; a paloták ajtai megnyilnak előtte s képét a halhatlanság templomába helyheti.

De mily messzire eltértek gondolataim a kert virágaitól! Mindegy! Vizsgáljam bár az eget vagy a földet, a tölgyet vagy a füszálat: kicsinyekben mint nagyokban egykép az Ur hatalmát és bölcseségét találom; Őt érzem életemben, gondolataim- és szívem dobbanásában.

Oh nagy Felség! hová tekintsek:
Hol nem látom hatalmadat!?
A porszemben, a fényes napban
Te megdicsőitéd magad!
Az égen, földön mindenütt:
Nagyságod fényes napja süt.
Engedd, mig-csak tart életem,
Nevedet dicsőítenem!

A nyelv.

Mily büszkének és boldognak érzem magamat! A bölcs és jó teremtő iránt mily hálás érzés támad szívemben, midőn az emberi méltóság ama felséges tüneményéről: a nyelv beszélő tehetségéről gondolkodom s elmélkedem! Mint ember sokképen magasra vagyok emelve, felmagasztalva minden egyéb teremtések felett, de semmiben sem ugy: mint a halhatlan lélek, okos értelem s élő nyelv által.

Mérhetlen, gazdag és csudálatos világot birok keblemben; lelkem járhat a gondolat tágas és fényes birodalmában;

Szállhat könnyen, magasra, messzi . . .
Előtte a nyílt végtelen,
Hol a határt nincs a mi jegyzi,
S nem gát a tér, idő s elem.

Itt, e csudálatos világban, bármenynyit járok s vizsgálódom: más-más tájék merül fel, uj meg uj fény lobban magasra előttem; édes, magasztos érzelmek foganszanak, szép és nagy gondolatok születnek lelkemben. Mennyi kincs a gyüjtésre, mennyi titok a búvárkodásra, és mily különféleség! Mélység és magasság ölelkeznek elmémnek, gondolatomnak gazdag világában. Én e világnak ura, kincseinek s csudáinak halhatlan bizományosa vagyok, mint érző s gondolkodó valóság; eszméim s s érzelmeim hozzám méltók.

És mindazon varázsképnek, csoportosúlásnak, melyek belső világomban alakúlnak: nyilvánúlni, valóságot s életet nyerni csak az élő nyelv által lehet; máskép temetve, veszve volnának, s létökben is oly közel a nem létezéshez, mint az ezer változatú s bübájos hangok, melyek a néma s megszólamlani

nem biró hangszerben rejlenek. Az embert utolsó és szánalomra méltó teremtésnek lehetne tartani; boldogságunk, méltóságunk s erkölcsiségünk, egész létezésünk semmi volna, némaság és kietlenség uralkodnék mindenütt amaz isteni ajándék a nyelv nélkül.

De nincsen-e a teremtettségben más szózat és hang az emberén kivül? Van! Nyilatkoznak a magok módja szerint az érző sőt érzéketlen valóságok is, de azoknak szava nem hasonlítható az emberi ajk szavához. Szünet nélkül hallatszik a mindenség szózata; *beszélnek az egek, a föld a tengerek, a napok és éjtszakák; nincsen beszédek nékik sem igéjök. még-is meghallatik az ő szavok; minden földre kihat az ő zengésök. A fényes csillagok, minden mélységek és hegyek dicséretet mondanak; a halmok és a mezők minden fái örvendeznek.* Bizonyára nincsen némaság sem égen sem

földön. Midőn tavaszkor a pezsgő életerőtől pázsitba borúl a rög, virágba az ág s a feltámadás ünnepének oltára épül halmon és ligetben: madarak vidám énekétől csendül meg az erdő, melynek zöld barlangos sürüjén csengve-bongva születnek ujra a bájos hangok. A pacsirta az ég felé tör

S fenn a tiszta, fénylő légben énekel,
A szárny s dal hatalma együtt víve fel;
Ő a legfőbb, a legbuzgóbb énekes
Zengzetére a sziv gyönyörtől repes.

Az erős oroszlány s félénk gödölye hallatják szavokat. Megreszketteti az eget és földet a hatalmas mennydörgés, roppanásait, mély, nyögő hangon adják vissza a hegyek, mint meg annyi remegő s földre lapúló óriások. A nagy folyam harsogva rohan a téreken, a kis patak lágy csevegéssel bujkál a liget bokrai alatt. Mily zúgás és üvöltés közt foly a tenger és vihar csatája, míg a

szellő suttogva lebben s enyelegve hajtogatja a bokrokat s a zizegő kalásztengert. Csendes, lágymeleg nyári esthajnalon, az ősz szelíd haldoklásra hajló tájain, sivatag puszta közepén, a néma éj és zordon télben: hangot, beszédet hallunk. A teremtettség nincs némaságra kárhoztatva, s mégis az ember ajkának beszéde, mely gondolat s érzelemből fakad: mindenekfelett való. Sőt valamint a szép és csudákkal teljes világ voltaképen csak előttem, okos lény előtt az; — előttem, ki abban a teremtő hatalmát csudálom és dicsőítem: ugy az ott hallatszó szózat csak az én értelmemben nyer értelmet és jelentést. Semmi nem foghat fel engem a teremtettségben, míg én mindent felfogok, s

A szót, mit a mindenség hallat,
Szólván mint a vész vagy fuvallat:
Megértem, — és a hang szivemből,
Élő beszédben visszazendül.

A gyermek ártatlan csevegésétől a hatalmas szónoklatig: annyi változatosság- és hatással nyilatkozik a nyelv. A szerető szívek vallomásában mily édesség, a gyöngéd anya áldásában mily meghatottság és melegség szól! A beszéd ereje, mint a szélvész a tunya hullámokat: felkölti, mozgásba hozza a lelkeket; s viszont megállítja, elnémítja s lefegyverzi a rohanó tömeget. Lehetetlen megindúlás nélkül tanúja lenni azon jelenetnek, midön az engesztelés és bocsánatadás remegő szavai közt közelítnek ismét egymáshoz az eltávolodott szívek. És ki hallhatná megdöbbenés nélkül, midön a szent ügy rendületlen bajnoka, a lánczokba vert vértanú: bátran harsogja az elnyomó füleibe az igazság örök sulyú szavait?! A buzgó gyülekezet együtt zengett énekében, közösen rebegett imádságában oly lélekemelöen nyilatkozik az embernek

ezen égi becsü tulajdona, az értelmes nyelv! Megrendítö a szó, ha ünnepélyes esküre emelkedik; magasztos: ha az ártatlant védi, a szenvedöt vigasztalja; rettenetes, ha vádol és büntet. Sebez és gyógyít, öl és elevenít, lángba borítja, s megsápasztja az arczot, a szemben könyeket fakaszt; meggyorsítja, elállítja a szív dobogását. Ragad mint a rohanó ár, tündöklik mint a szivárvány, vakít mint a villám. Az okos valóságnak drága kincse, hatalma, méltósága és dicsösége!

Eme dicsöséges tulajdon, mely által az ember belsö világa képeinek, érzelmei- s gondolatainak, alakot, életet ád: mint más becses ajándék, azért adatott Istentöl: hogy általa magunkat és felebarátinkat boldogítsuk; a létezést széppé, czélossá tegyük, s a tökélyben elébb-elébb haladjunk. Mily vétkes gyarlóság tehát visszaélni azzal: hallgatván ott

hol szólani az emberiség és igazság parancsolják, vagy beszélni olyat, mi az emberhez méltatlan, mi káros és veszélyes!

Kétszeresen kell ezt nekem, mint nőnek éreznem, ki a gyöngédség képviselője vagyok, s legbecsesebb kincsem, legragyogóbb ékszerem a nőiség, melyen pótolhatlan csorbát ejtene minden illetlen beszéd. Ha ruházatom tisztaságára is oly nagy gondot fordítok: menynyivel szorgosabban kell ügyelnem: hogy magamviselete feddhetlen s minden szavam hozzám s nememhez méltó legyen; máskép azon virághoz hasonlítnék, melynek ékes és mosolygó színü kelyhe bóditó, mérges port s nedvet rejteget.

A jó hírnév éltünk legféltöbb kincseinek egyike, s mint nekem kedves: kedves másnak is. Nemtelenséget, bünt követ el az: ki könnyelmüségből vagy

rosz akaratból ama féltett kincsében törekszik megkárosítni valakit, nem pirúlván megszólni az ártatlant, a távollevőt, ki magát nem védheti. Saját gyengeségem őszinte meggondolásából is kiméletesnek kell lennem mások, a tévedők iránt is. *Ne itéljetek, hogy ne itéltessetek!*

És valjon nincsen-e annyi méltó tárgy, mely körül, gondjaink s foglalkodásink után üdülést keresve, a társalgást szépen mulatva fonhatjuk!? A természet képei, az élet kellemesebb jelenetei, olvasmányaink utóhangja emlékünkben, kedvesen s épületesen tölthetik be társalgási óráinkat. Belső világának ürességét, kedélyének kopárságát, hiányos neveltetését, sőt szívének roszaságát árúlja el az: ki hírhordásban, emberszólásban találja örömét. A gonosz beszéd: gonosz cselekedet. A rágalom belső romlottság jele; mint a gomba, kiütö-

dése által, a rothatag földet s talajt jelöli. A botrányokban-gyönyörködést tiltja a müveltség, szemérem és szeretet a nemesebb léleknek, mely örizkedik minden szennyestől, mint a vízi rózsa, mely a mocsár közepén is hófehéren virít, s fejét szüntelen kitartja a zavaros vízből.

Az emberszólás a belső érdemetlenség kellemetlen érzéséből származik. Ki magát nem bírja: felebarátait nem akarja becsülni. Származik epés irigységből; mások szerencséjét, jelességeit nem tehetvén magáévá: megfosztani akarja azoktól méltó és igaz birtokosát.

Én teljes szívemből kérem az Istent a költő királylyal: hogy *őrizze meg az én szájamat s oltalmazza meg az én ajakimat;* ne engedjen olyan szót ejteni, söt hallani se, mely miatt pirúlnom kellene; s ne hagyjon soha az emberszólok társaságába, a rágalom iskolájába

tévednem. Hanem inkább szenteljen meg engem, igazgassa beszédemet ugy: hogy *az mindenkor kedvességgel megfűszerezett legyen* s ajakimról csak tisztaság, szemérmesség és jóság hangozzék. Ugy éljek az emberi méltóság e dicső jelével a szólással: hogy vigasztaljam a kesergőt, áldjam még az átkozódót is, és soha ne hallgasson el ajakimon az Örökkévalónak hangos és buzgó dicsőitése! Ugy legyen!

Kevélység.

Az ember csudálatra méltó valóság. Természetében oly sok talányszerüség s ellenmondás van: hogy zavarba hozza a legbölcsebb nyomozót és lélek-buvárt is. Szelleme Istennel, teste a sárral köti öszve; erényeiben felséges, vétkeiben irtózatos; ha szeret: angyal; ha gyü-

löl: ördög; arcza a megdicsöültek s elkárhozottak vonásait egykép felölti, s keble lehet menny, lehet pokol; a magasság, melyre emelkedhetik, a mélység melybe sülyedhet: mérhetlen; ajka áld és átkoz; keze kenyeret és mérget oszt. A déli fény és vakitó sötétség szomszédok lényében. Feláldozza magát mint vértanú az emberekért, és széttépi mint fenevad az embereket. Egyszer Megváltó, máskor áruló. A természetet meghódítja s eröit szolgáivá teszi; kezében hordja a tudás mélységeinek kulcsát; haladása az ismeretek országában nagy, mig erre nézve: Ösmérd meg tenmagadat! évezredek óta (midön a bölcs e szavakat mondá), alig haladott elö.

Az önismeret hiánya teszi: hogy annyira közönséges ama gyarlóság, melynek neve: kevélység, melyre sem okunk, sem jogunk. Van fény- és árny-

oldalunk, ezeknek kell bennünk okosan ellensulyozniok egymást. Ne legyen senki kevesebb, s ne akarjon több lenni, mint ember.

Ne légy kevély, légy szerény!

Nincs rajtunk, bennünk s körültünk semmi ok és alap, mely igazolhatná a fenlátást.

Vizsgálódjunk.

A vagyon. Nem szenved kétséget, hogy a pénz: hatalom, mely mozgatja, kormányozza különösen e mai anyagi világot s egész zsarnoksággal uralkodik felette. Az is bizonyos: hogy ha az okosság és nemes szív rendelkezése alatt van a kincs: sok szép, nagy és milliókat érdeklő tett eszközlője lehet; birtokosát, nemcsak a felebaráti szeretet édes és sokszerű tisztének gyakorlására, az özvegyek, árvák, nyomorgók könyeinek letörlésére képesítheti: hanem arra is, hogy a nemzeti előhaladás, közmüvelő-

dés, anyagi és szellemi felgazdagúlás érdekében oly intézkedéseket tegyen, melyeknek nyomát a századok se lesznek képesek betapodni s eltüntetni. Az anyaggal a szellemnek fényes csarnokokat, a vallásnak oltárokat építhet.

De fájdalom, legtöbbször nincs együtt az akarat és tehetség! mire megnő a kincs: elfogy a szív; és ekkor a pénz vagy czél nélkül eldugva hever a fukar szekrényében, vagy haszontalan sőt nemtelen végekre lesz fordítva. Az arany becses kincs és hitvány forgács, áldás és átok egykép lehet, a szerént a mint vagy az ember uralkodik rajta, vagy az, az emberen.

Sok tehát, de mégsem minden a vagyon. Az elvesztett egészséget és becsületet vissza nem adhatja, a lelkiösméret furdálását le nem csendesítheti; s gyakran egy falat kenyeret vagy ital vizet milliókon nem vehet a megszorult

Krézus. A világ minden kincse elégtelen: egyetlen-egy szavát visszavonatni a jellemes férfiúval.

Kincscsel birni szép, de kevélykedni benne: gyarlóság. Igen gyakran a véletlen, a vak szerencse adja, minden bel-érdem s kül-fáradság nélkül. Forrása többnyire tisztátalan s véres; és az ösök gazdag hagyományán: kifosztott családok átka s könyüi nehezülnek. Ha az arany kiáltani tudna!!

Végre: veszendö a vagyon. Moly és rozsda megemésztik, a tolvajok ellopják, a fiak elpazarolják. Ezer ellensége van. Ki dúsgazdagon feküdt le: mint meztelen koldus kelhet föl. A bölcs azt mondja: *a gazdagságnak szárnya van mint a saskeselyűnek s hamar elrepül;* és ha birtokában *megkörnyékezi mint egy aranyláncz az embert a kevélység:* az bizonyára oktalanság.

Nem lehet senki kevély, ha befolyás-

és hatalommal bir is. Kicsoda érdemli magasra emelkedését? nyilván megtetszik abból: hogy nem fuvalkodik fel, hanem szerény marad a magas polczon is. A valódi nagysághoz nem férhet e mindennapi, silány gyengeség: a kevélység. A legbecsesebb gyémántnak semmi színe sincs; a legóriásibb fák virágtalanok; a méltósághoz nem kell cziczoma; a virúló arczra kendőzés. Azután, a magasság szomszédja: mélység, — valamely véletlen rázkodás vagy szédület: s a fentülő aláesik, mint a hatalmas Hámán. — Ne legyen senki elbizakodott befolyása- és hatalmában; a sors szeszélyes, légy bár hibátlan, lebuktat csak azért is: hogy esésed megkapó tüneményében gyönyörködjék. Az irás szavai: *A hatalmasok palotáiban tövis, erősségeikben csalán és bogácskóró nő, s örökség szerint birja azokat a pellikán-madár, a holló és bagoly, mely ott*

fészket rak és költ. Hatalmas volt Benhadád és Dávid, amaz magát, ez beteg fiát meg nem gyógyíthatja, meg nem mentheti. A sorssal szemben nincs hatalom.

Ne légy kevély eszed- és ösmereteidre. Az, a természet ajándoka, ezek pedig holtod napjáig gyarapíthatók. A valódi bölcseség, annak józan átlátása: hogy keveset tud az ember; s ez, a világ annyi nagy tudósának őszinte vallomása. A tudomány olyan mint a tenger, mentül belebb hatol rajta a hajós: annál tágabb lesz körülte a láthatár, alatta a mélység. Tagadhatlan: hogy az e téren szerzett kincs, legigazabb kincse, legméltóbb dicsekvése és büszkesége az emberiségnek, s hogy a tudományokban történt haladás bámulatos; de az is igaz: hogy több még a megoldatlan, mint a megoldott feladat; s ha gazdag is a közkincstár: az egyén, rövid élete-

s gyarló szerkezetével, saját gyüjtelékére nem lehet kevély. A számtudós, ki a nap és csillagok utját méri: sokszor a legegyszerűbb tételben megzavarodik; a természet-vizsgáló, valamely ösmeretlen növény bogyójától, vagy kicsi bogár csípésétől, életét veszti.

Helytelen tehát, ha *az értelem felfuvalkodtat, mert ha valaki láttatik magának valamit tudni: még semmit sem tud. A szemeknek fel-látása, és az elménck kevélysége:* bün. Az igazán és teljesen művelt: nem lehet kevély.

Azonban legszomorúbb s nevetségesebb: midön valaki öseire, születésére kevély. A kincs-gyüjtésben, magas polczra-jutásban, az ismeretek s ügyesség megszerzésében még van, lehet része s érdeme az egyénnek; de a születést vitatni, — kivált ha az utód csak torz-képe az öseknek — annyi: mint szánó és gúnyos mosolyt kelteni.

Felelössé lehet-e valakit tenni az apák büneért? Épen ugy nem: mint átruházni érdemeiket. Az ösök dicsösége tüz, fényt és meleget csak ugy hint az unokára: ha rakja, ha égö anyaggal híven táplálja azt; máskép hamvat és szenet talál a hideg tüzhelyen. *Ne legyetek foglalatosak a nemzetségek számlálásában, mely kérkedést támaszt. Ingyen se gondoljátok, hogy ezt kelljen mondanotok: A mi Atyánk Ábrahám! ha Ábrahám fiai vagytok: az ő cselekedeteit cselekedjétek! Ág, ne kevélykedjél! tudjad: hogy nem te hordozod a gyökeret, hanem a gyökér téged!* Ezek az írás szavai.

Nem adhat okot fennlátásra a külsö erö s ügyesség sem. Nincs ember: ki az oroszlánnál bátrabb s erösebb, a szarvasnál gyorsabb, a méhnél s póknál ügyesebb, a fülmilénél édesebb szavú volna; s a legcsekélyebb ok gyakran megszégyeníti az ügyességet s eröt.

Absolont dús-gazdag haja ejté halálos veszélybe; Goliát legyőzője Dávid, nem karja és fegyvere, hanem azon kis pók által menekül meg, mely az őt rejtő barlang száját beszövé. Ne legyen senki, semmiben felfuvalkodott! *Ne dicsekedjék a gazdag gazdagságában, a bölcs bölcseségében, az erős erejében!* Senkinek sincs oka a felfuvalkodásra. A vett ajándékok s képesség daczára, az igények mellett is, sokszor nem látunk ohajtott sükert. A szerencse s véletlen dolgainkba avatkoznak. A bölcs mondja: *e világon nem a gyorsaké a futás, nem az erőseké a viadal, nem a bölcseké a kenyér, nem az okosoké a gazdagság és nem a szépeké a kedvesség.*

Ah, tehát a szépségre nézve sincs kivétel, s ennek hatalma is ingatag!? Az, mint egyéb a világon; ez is, minden varázsával *veszendő korona*; mentül bájolóbb s gyöngédebb a virág: an-

nál inkább ki van téve a hervadásnak. A szépség: láng, mely mig hevít és gyújt: magát emészti föl.

Ki dúsan nyerte e baljós ajándokot
Kit a sors csábitó tündérnek alkotott,
Ha nincsen szivében értékesebb vagyon:
Elvész mint sulytalan hajó hab- s zátonyon.

Nyári nap élete, fénylő, meleg, zajos,
A lég, melyet beszív: kábitó, illatos;
Szivéhez, büszke bár, a hízelgés elér:
S ez álnok tükörből önhitt lesz és ledér.

Költő rabúl esik, és báját zengi dal;
A müvész álmodik bűvös vonásival;
Ver érte annyi szív, beteg lesz annyi vágy,
S ő hidegen annyit őrjöngni veszni hágy.

De múlik a tavasz és hullong a szirom,
Az égi tünemény lesz végre földi rom:
Mellőzött, feledett; — senkit nem érdekel...
Meghalni kész, de oh kemény sors, élni kell!

Ime, a világon mindenünk kölcsönvett érték, a mellett: hogy birása bi-

zonytalan. *Micsodád vagyon, a mit nem vettél volna? és ha vetted: mit kevélykedel?* A szépség és kellem, melyet a kor lassan, véletlen eset, betegség néha rögtön semmivé tesz: a természet ajándoka. *Kik abban felfuvalkodnak, felemelt nyakkal és szemekkel járnak, és nagy zengést-bongást okoznak:* nem cselekesznek józanon.

Oh testvéreim! ne legyünk hiúk arczunkra, termetünkre, a külbájakra; mert csak a benső szépség a valódi kincs. Legyünk olyanok mint a fénybogár: mely nem tudja, hogy fény veszi körül. Kecseinket mesterséges eszközökkel ne akarjuk nevelni, vagy ha e vágyat el nem nyomhatjuk egészen: van bizonyos, a női szépséget kétszerező szer, s ez: a szerénység. A rózsa báját, a környező igénytelen lombok csak emelik.

Nem hódításokat tenni a világban,

hanem a rokon szívek vonzalmát megnyerni s biztosítni életünk valódi czélja. Törekedjünk inkább nyugodtak mint ragyogók, inkább boldogok mint ünnepeltek lenni; ne bámuljanak hanem becsüljenek; a nagy élet vásári tapsainál s tömjén-füstjénél legyen kedvesebb előttünk a ház, ennek csendje, s oltárának jó illata.

Bár szebb a kert büszke rózsája, liljoma :
Az én virágom a szerény kis ibolya!

Éjjel.

Setét van már, elmult a nappal,
Nyugalom van a fáradtakkal.
Én ágyas-házam elhagyom ;
Bámulva a nagy éj csudáit :
Lelkem mereng, sejt, kérdez, áhit,
És túl-repül az árnyakon.

Éj van. Az est hajnal világa már elébb, mint lassan kiégő mécs, mind inkább halványulva, mind szükebb körre szorúlva, végre kialudt. A zajt csend, a hőséget hűs váltotta fel; hazaterelte nyáját a pásztor s a madár elült. Légben és földön, az érző teremtéseken bizonyos jel s készülődés tünt fel, mely a nyugvás idejének közelgését jelenté. A fény szürkületté, ez sötétséggé változott, s leszállt a komoly nagy éj.

De valjon azért szállott-e le: hogy fekete szárnyával homályba borítsa a nappal derültségét, a mindenség ábrázatának vidám szépségét? Azért-e: hogy a munkás életet zsibbasztó tetszhalállal békózza le? A biztosság helyett veszélyt, a nyugodtság helyett félelmet és szorongást terjeszszen? Hogy a valóság és világosság alakjai helyett kétes, gyanús árnyakat bocsásson szélylyel e világon? Azért szállott-e le az éj: hogy

setétségében vakoskodjunk és tévelygjünk? Nem, nem! Isten müve különbözik az emberekétől, annak nincs színe mellett visszája; az bármikép tekintve: nagy, bölcs és felséges. Az éjnek is, — mint a nappalnak — megvan saját pompája és költészete, gazdagsága és dicsősége. A természet most-is templom, melyben nem a nap világánál, hanem a meggyúlt égi szövétnekek fényénél munkáljuk épülésünket; keressük, találjuk és imádjuk a Teremtőt.

De alább szállva az eszmék magasságából, a bennünket környező életbe s viszonyokba: a setétség és csend szövetkezése jótékonyan mozdítja elő az álmat, létezésünk egyik mulhatlan feltételét. Kincs, boldogság az édes álom! A nappal kifáraszt, lehangol, az éj felfrissít, megvídámít. Mint a finom, fekete bársonynak, van a csendes, setét éjszakának is bizonyos puhasága s meleg-

sége, mely édes aléltságot hoz az idegekre, mig a szenderből mély álomba merülő természet visszanyeri az elvesztett életerőt. Nincs az éjben halál, csak szunyadás; az érezhető szívverés bizonyítja: hogy nem állott meg, csak pihen az élet.

A szerencsétlennek boldog csalódást hoz az éj; a világtalan lát, a fogoly szabad, a bujdosó övéi közt van, ha az álom gyengéd ujjaival befogja a fáradt szemet. Nappal szenvedünk, éjjel feledünk; a nyájas látomásokban visszatér az idő, midőn még boldogok valánk; megjelennek kik nincsenek többé; élünk, mosolygunk, szeretünk s nem tudjuk, hogy csak á l m o d u n k. Éjjel is kitör néha s még erősebben a köny és fájdalom, de saját terhe alatt megroskadván: a kifáradt érzés nyugalomra hanyatlik. Mint a hosszú aszályban, midőn fellegtelen az izzó égbolt, az éj permetez ke-

vés harmatot: az erős szenvedésekben is az ád némi enyhületet a szívnek.

És nem is minden teremtésnek álom, tetszhalál ideje az éj; vannak lények, melyek ugy boldogok: hogy ébren töltik a éjt. A nappal hévségén elaludt virágok, az éj hüsében egyenesednek, elevenülnek fel, drága illatot árasztva magok körül; s az este észlelt egyszerü bimbó, reggel mint nyilt virág áll előttünk. — Mint a kisded aluvás közben nő s fejlik: ez is éjnek idején teljesedett meg s feselt ki ékes virággá, söt reggelre a fogadás áldását s levés titkát is keblében hordja. — A fénybogár, mely repülése közben világos, fényes szálakkal szövi át meg át az éj sötétét: most ébred, most él és örül. Édes, méla hangok zendülnek s halnak el a lombok között; — a mélységben mozgalom támad; egyhangú zsibongás terjed szét a tó körül; de mindez a nyugovókat nem

háborítja, sőt lassú ringatás és halk dajkaének gyanánt, még mélyebbé, még édesebbé teszi az álmot. — S ama láthatlan szellem-világ, ama tágas körű, csudás és titokszerű élet, mely körültünk s felettünk a finomabb elemekben van; az a világ, mely érzékeink alá nem esik, de melynek létezését egy-egy véletlen megrendülésben s delejes átborzadásban érzi felsőbb rokonságánál fogva lelkünk: nem aluszik. Örök mozgalom s élet van itt; a látható s láthatlan, a fent s alant létező, az éj és nappal egykép bámulatra ragadnak. Felkél a nap, sugárain,

E millió arany csatornán
Fényt, életet, bőséget ontván.

A rét mosolyg, s a zsenge zöldbe
Virító himzet van beszőve;
Hűs kútfejek buzognak, — a fák
Virággal és gyümölcscsel rakvák.

S mig a tenger szük medenczében :
Forr, hánykolódik szörnyüképen,
Hogy reng, zúg a mélységes padlan :
Áll a magas bércz mozdúlatlan.

Az éj leszállván : felragyognak
Seregei a csillagoknak ;
Mérhetlen a szám ; s nagy a távol :
Honnan titkos lényök világol.

Igy a mi csak van a világon :
Nagy, szép, erős : nézvén, csudálom ;
Ég s föld, nappal s éj kincsét, titkát,
S gyönyört ád minden, mit szemem lát !

Gyönyör nekem most is fenn virasztani ! A szendergő világ oly megragadó ! De a mi éjjel, ellenállhatlanúl s önkénytelen magára vonja a szemet és lelket : az

Odafenn a csillagos menny. —
Oh, azok a csillagok ! . . .
Lelkem, e szép csendes éjben
Rajtok úgy elandalog !

Nem kell a csillagász-toronyba lépnünk; a kiterjesztett erősséget, az égi testek távolságát, nagyságát, pályájuk körfutását, a törvények mélységét, nem szükség a tudomány szemeivel, a számok és müszerek segítségével vizsgálni, számitni és mérni. Nem! Az elmélkedő rögtön megérzi: hogy roppant, titokteljes világgal áll szemközt; s a néma bámulat és megdöbbenés, az édes elragadtatás, mint a Jákób lajtorjája, az égbe emeli s vezeti az ájtatos lelket.

És mire is mennék itt a véges emberi tudással? Kicsoda értené át s mérhetné meg e talány mélységét: határ, határtalanság; végesség, végnélküliség? E kérdésre: van-e a felettem terjedő roppant birodalomnak, az ürnek határa? mit feleljek? Akár azt nincs, akár azt van: gondolatom megtéved, szédeleg és elhal. Nincs határa... ezt képtelen vagyok kép-

zelni; Van határa... de akkor ezentúl mi van? Semmi! Mi volt: mig mindez nem létezett? és mi lész: ha mindez elenyészik? Semmi! De mi az a semmi? képzelhető, lehető-e az? A lét és nem lét hogyan függ öszve s mikép váltja fel egymást? Hol és hogy kezdődik? hol és hogy végződik? Ah, nem értem, nem érthetem! — Szegény emberi ész! tedd le fegyveredet; mint a nagy tenger hatalmába került s végetlenségén hánykódó csolnakos leteszi a gyenge evezőt s megadja magát.

Oh, én szemem és szívem által gyönyörködöm az éjben. Szemlélődöm, érzek s boldog vagyok. Valamely nagy, végetlen hatalom közelségének hatása alá esem; az erős Isten jóságának, erejes bölcseségének érzése ez. Lelkem, mint a látnoké, valamely sejtő, vágyó s magasztos hangulatba esik. Önkénytelenül sohajtok s e sohajtásban nincs fájdalom.

Keresem s ugy tetszik, meg is találom jövő hazámat a csillagok között. *Az én atyám házában sok hajlékok vannak.*

Ah, majd ha én azokba szállok!...
S meglátom a távol világok,
Lények, valók mindannyiát!
Most, nagy az út, a szám temérdek.
Örök titok, melyet nem értek,
Itt mélység, mélységet kiált.

De köd- s mélységen égi fény kel,
Betöltve lelkem hit- s reménynyel,
Hogy ha e testet levetem:
Homály, titok fel lesz derítve;
Most tükörben, — s majd színről szinre
Leend látásom odafenn!

Hatalmas Teremtő, Istenem s Atyám! *Ki előtt az éjszaka is, mint a nap fénylik és a setétség is világosság!* Tudom: hogy a mélységes homály *sem fedez el engem* atyai színed elől, hanem a nagy világ annyi teremtései közt is látod,

hallod és tudod, ez éji némaságban virasztó leányod áhítatos érzelmeit. Adjad atyám! hogy felséges müveidben megösmérjelek, és éjjel nappal áldjalak, dicsöitselek. Amen.

Kedvesség és tetszvágy.

Bevett szokás és általánossá vált hangulat a világon: a kedvesség-hajhászást és tetszvágyat kizárólag nemünk gyengeségének tartani; ritka nő, ki — ha a csacska nyelvek egyéb bántásától ment marad is, — a tetszelgő czímet kikerülhesse.

Hogy ama gyengeség, a kedvességkeresés, mint annyi sok más, valósággal létezik: tagadni nem lehet; de kétségtelen: hogy az mindkét nemmel egyaránt közös, csakhogy különböző alakban és feltételek alatt nyilatkozik.

Azonban, sok függ a helyes és igaz értelmezéstől. Másoknak tetszeni, ez magában sem nem illetlen sem nem vétkes, és akarni: az emberi helyeselhető törekvések közé tartozik; azért nem csudálható: ha a mások előtti kedvesség, sokaknál egy amaz igen ohajtott dolgok közül, melyeknek birásaért semmi fáradságot és áldozatot nem sajnálnak. Nagy belső megelégedést szül azon tudat: hogy becsültek s keresettek vagyunk, hogy hasonlítunk az erdő ama fáihoz: melyek magasabbak, vagy virágosabbak levén a többinél: a figyelmet mások felett magokra vonják. Ezt sem csudálni, sem gáncsolni nem lehet; és csak a bárgyú s érzéketlen közönyös arra: hogy becsülik-e vagy megvetik? deréknek vagy silánynak; jellemes- vagy jellemtelennek; okos- vagy tudatlannak tartják-e? A kedvesség-keresés rokon a becsület szeretetével s azon érzéssel:

mely minden igaz és látszólagos szenytől és folttól irtózik. Igy, az emberek jó véleménye-, és szeretetének ohajtása természetes, de szükséges ohajtás is bennünk; általa nemes kitüntetés- és feddhetlenségre, valamint jeles tettek végrehajtására is ösztönöztetünk. A becsültetést az *irás* is szépnek, jónak mondja, midön így szól: *kivánatosb a jó hirnév a nagy gazdagságnál; ezüstnél s aranynál a kedvesség jobb.*

Mégis, ha e tárgy felett mélyebben gondolkodom: világos lesz előttem: hogy ama k e d v e s s é g n e k árnyoldala van; s hogy: ha a világ tetszése és saját önbecsülésem öszveütközésbe jönének: minden habozás nélkül kellene, (s tudnám is), amazt, ezért feláldozni. Gondolatomnak világosságot kölcsönöznek az írás szavai: *Jaj néktek: mikor minden ember jót mond felőletek!* s meggyőződöm: hogy mig bizonyos ha-

tárig illő s kivánatos a kedvességre törekvés: ennek minden áron és úton való vadászása, — kivált nemünknél — tetszvágy, kaczérság, s természet elleni eszközök nélkül nem lehető.

Nem történhetik csak *képmutatással és hízelgéssel*.

Egymásnak mindenben tetszeni: kölcsönös hibáink és közös tökéletlenségünk miatt is lehetetlen. Mindenki — maga a kedvességet vadászó is — már külsőkép, szokás, izlés és hajlamnál fogva, különböző levén: képtelenség, hogy valaki mindenkihez illjék, alkalmazkodni tudjon, mint a változó gyík, mely magára mindig olyan színt ölt: minő a tárgy, melylyel érintkezik; ez tehát *kétszinüség* nélkül nem lehet. Mit mondjak az *ellenszenvről*: melynélfogva természetünk, egészen indokolatlanul elfordúl valakitől? — Ha továbbá az embereket erkölcsi mivoltuk

szerént veszszük vizsgálat alá: azok jók és roszak, jelesek és hitványok vegyesen; lehetetlen a jók és érdemesek iránt vonzalmat, a roszak s nemtelenek iránt hidegséget nem éreznünk; ez bennünk a természet szava; — de a ki általános kedvességre törekedvén, személyválogatás nélkül hizeleg mindenkinek, ha legyezi vagy látni se akarja a gyarlóságot s hibát; bárkihez közelítve: *vajnál lágyabbak szavai:* magát tagadja meg s képmutató.

Szép és szükséges is: hogy mindenki bírjon egyéniséggel, belső önállással s függetlenséggel; de a tetszeni vágyó nem birhat; ő minden szónak viszhangja, minden akaratnak szolgája, minden testnek árnyéka s másokban mintegy megsemmisül. Ez az emberi méltóság megtagadása.

A minden áron tetszeni-vágyás, könnyen szenvedélylyé fajúlhat, ennek egész

bódultságával s veszedelmével. Ismeretes a szenvedély hatalma, s hogy mit tesz: annak örvényébe sodortatni; az ilyen előtt csak egy czél van: az éhes bálványnak áldozni, ha máskép nem lehet: nemtelen eszközökkel is, mitől a kötelesség szava, a kegyelet, becsület s lelkiösmeret se képes visszatartóztatni a szenvedély rabját.

De ha ennyi nem történik is: az egymással kaczérkodás jellemünk kifejlését, erkölcsi nevelkedésünket, s egész lényünk természetes kiidomulását gátolja; mert az adott és vett kedveskedés: bizonyos édeskés és hazug hangot szül, mely kizárja az őszinteséget, megfoszt az igazság hallása — s az önismeretre juthatástól.

Nem ohajtható józanon: hogy mindenkinek, — kell vagy nem, van vagy nincs ideje — joga legyen másnak szemébe mondani az igazat, vagy a mit

igaznak vél; ez sok visszaélés- és kíméletlenségre, sok zavarra adna okot; azonban bizonyos: hogy valódi szerencsétlenség, az őszinteség szavát, az igazságot sohse hallani, mint ezt a magas légkörök szülötteinek s lakóinak példája bizonyítja. Azt mondja a bölcs: *ideje vagyon az ölelgetésnek és az ölelgetéstől való eltávozásnak, ideje a hallgatás és szólásnak.*

Erkölcsi nevelkedésünket s lényünk teljes kifejlését eszközlik: a természet, vallás, tudomány és az élet. Azon közelségnél fogva, melyben az ember saját én-jéhez áll: csupán maga által nem tökéletesedhetnék; szükség van az élet iskolájára s az emberekre. Hasznos olykor hallani s hallatni az igazságot, ha keserü is; zsúrlódnunk kell, hogy simaságot, fényt nyerjünk s szükséges az elénk tartott tükörben erkölcsi ábrázatunk vonásait, akarva vagy nem, meg-

látni, hogy önismeretre jussunk s tökélyesüljünk. Ez pedig nem eshetik a kedvesség-vadászat s kölcsönös hizelgés által.

A nevelés volt említve; ez, különösen a nőnevelés nagy figyelmet és tapintatot kiván. Kérdésbe lehetne tenni: hogy valjon azon légkörnek, melyben mi nők neveltetünk, s élünk: nincsen-e több mesterkélt lanyhasága, mint menynyi kell, hogy gyöngédek s ne gyöngék legyünk? Meg van-e az irántunk gyakorolt udvariasságban a szükséges őszinteség? s a kimélet nem zárja-e el tőlünk kiméletlenül az igazságot? Már a bölcsőnél a dajka és cselédek, később az intézet és mesterek, azután az udvarlók és a világ, a dicséret tömjén-füstjével vesznek körül annyira, hogy nem csuda: ha elkábúlunk. Sok anya, tartózkodás nélkül beszél leánya előtt, ennek gazdagságáról, szép-

sége-, müveltsége- s tökélyéről; magas tulajdonai — s jövő nagyszerü kilátásáról; s mig a serdülő hajadon,— anyja intésére — müvészetbeni jártasságát mutatja be: a szülék lelke gyönyörben úszik; a vendégek hangosan tapsolnak, és — csendesen mosolyognak. Gyakran több gond van fordítva a leány arczára, köntösére, keze fehérségére, mint bensö világára. Továbbá: alapos a gyanú: hogy a szegény nötöl saját kárára: elvonatik az alkalom: az öszinteség és igazság szavát hallhatni; elzáratik töle, az illatszerek miatt, az élet néha kissé éles, de fris és edző levegője. Üvegházban neveltetünk; *gyengék s kényen tartottak* leszünk, mint *Babilon leányai.*

És a férfiak? Mulatnak, időt töltenek velünk. Hátunk megett vastag kiméletlenség, szemünkben émelyitő bók, udvariasság, és hizelgés. Ál-kövek, minden becs nélkül, mi nincs is nagyon szé-

pitve. — Szegény nő, ő nincs komolyan véve!

Csuda-e aztán: ha zavarba jön magával s az élettel? ha tévedésbe esik? ha gyarlóság s gyengeségek mutatkoznak nála? ha öntelt, szeszélyes, ábrándok magasságán szédelgő, hiú és tetszelgő lesz? vagy véletlenül s erőszakosan kiábrándulván: élet- és világgyülöletbe esik? Bizony az a csuda: hogy csak ennyi előitéletes, nevetséges, tévedt és szerencsétlen nő van!

Azonban, hála a gondviselésnek! rejlik a női kebelben bizonyos, titkos erő, mely bár szunnyad néha, de meg nem szünik, el nem vész; van valami természeti finom ösztön, mely mint a delejtü északot, öntudatlanúl is mutatja a jót, a kellőt, az igazat; — s ha visszás hatások miatt elhajlása történt a női kebelben ez iránytünek: nyugtalan hullámzással törekszik igaz irányára, mig magunk-

hoz térünk. — Megment jó angyalunk! Az emberi kezek kontárkodása sem képes megrontani rajtunk Isten ujjának müvészetét. Láthatárunk, mely setét ködděl, vagy rózsaszín párázattal volt telve: feltisztúl és szabad látást enged. A rajongás helyét lelkesülés foglalja el; légvárak helyett a földön épitünk lakot.

> Szeret a fiatal madár járni fennen,
> Magas fák tetején, távol fellegekben,
> De elfáradva, majd
> Alászáll s ott fészkel: hol a csendes bokor
> Dús lombja s ága hajt.

Minek arra törekedni: hogy minden embernek tessünk? Mi becse van a tömeg tapsainak: mikor a kevés, igaz és becsületes keblek rokon-szenve elég, s a tulajdonképi világ csak ezekből áll?! Ne esengjünk a világ vásári zaja után, mikor kedveseink szerető kebelén lehetünk csak boldogok!

Oh Isten, szerető édes atyám; legfőbb, és mindennek felette van a te jótetszésed; az előtted való kedvesség; segíts kegyelmesen: hogy azt az erény és feddhetlen élet utján keressem, és elnyervén: meg is tarthassam mindvégiglen. Amen.

Őszszel.

Az ősz, komoly megható tüneményeivel jelen van! Lassan s észrevétlenül indult hanyatlásnak a természet. Mig a napnak,lángoló hevét mindinkább vesztő sugára mosolyg a későn nyiló bimbók halvány szirmaira: a közeledő enyészet titkos ecsete szürke színnel vonja be az erdő sötétzöld lombjait, melyek közt a vídor zaj s dalok csattogása helyett, megdöbbentő némaság vesz lakást. Az enyhe légben is már, nem a nevelő erő-

nek buzogása, hanem a lankadó élet gyengülő lélekzete jelenkezik. Még egy végső kisérletet tön a küzdő természet a fák másod-virágaiban, a lombtalan és halvány őszi kikircsekben; azután meghidegült a szellő, dérré fagyott a harmat- s komoly, megható jelenségeivel eljött az ősz.

Hamuszín köd ereszkedik a határra,
Fénynyel szegi bé az őszi nap sugára;
S néma, hervadt halmok felett elhuzódván:
Aranyozott szemfedél a húnyó élet koporsóján.

Bárhová fordúlok: minden jel és kép változásról beszél. A borongós hajnal nem vonja be bíborfénynyel ablakomat; nem költöget fel reggeli álmamból édes csevegésével a házi fecske; a kis szökevény, a muló nyárral kiesebb tájra költözött. Közel és távol csak a mulandóság képei állnak előttem. Kertemben beteg, haldokló virágok fordít-

ják felém bádgyadt fejecskéiket; a lugas fái sárga-piros lombjaikat ejtik reám, mintha tudnák: hogy én is érzem koronájok hullását. A megritkult berek akaratlanul tárja fel csendes bajboncsainak rejtekét, láttatván a meztelen ágakat, a száraz avart, az elhagyott madárfészket. Oda van a rétség mosolygó hímzete, s a tér, hol kalásztenger hullámzott: színetlen és tarolt. Mindenütt csendes haldoklás! Ennek méla érzését közli a szívvel minden jel, a gyenge napfény, a síró szellő. A légben is fehérlő fátyolfoszlányok usznak, mintha valamely láthatlan temetési kiséret vonulna el ott fenn, s lengetné fátyolát.

Mégis a mulandóság eme jelenségei között, távol van szívemtől minden nehéz, gyötrő érzés. Mig különben az enyészet kezének munkája minden alakban szomorító, a halál lehellete, mely az élet lángját kioltja, bántó és hideg:

fájdalmam a természet elhalása felett, szelíd és valamely titkos édes varázszsal bir.

Őszi napnak ragyogásán,
Sárga lombnak lebullásán,
Hervadásból s fényből támad
Lelkemen e kedves bánat.

Mint midön a hosszú, munkás nap eltöltével, önként enged a fáradt test az édes bágyadásnak, mely behálózza csendesen a szemet s melyben a jóltevő álom jelenkezik: oly szelíd odaadással hanyatlik a természet a közelítő nyugalom karjaiba; erőszak nélkül válik el a megsápadt lomb az ágtól, fájdalmatlanúl hajlik sírja felé a szép napokat átdíszlett virágbokor; a lét és nemlét közötti szomorú küzdelem ismeretlen itt; s mint az éneklő hattyút legédesebb dala közben lepi meg a halál: a föld haldokló szülöttihez gyöngéden enye-

legve közelít a vég. Oh, hehet-e meghalni szebben?!

A vég közelget, a percz
Édes, szép — bár komoly;
Illat repülj az égbe!
Levél omolj, omolj!
S a nagy természet arczán:
Haldoklás és mosoly!

És az érzés, mely rajtam uralkodik az ősznek idején, megfelel a képeknek melyek azt felkölték; ábrándos, bánatos, de nem szorongató; a szemembe tolúló köny nem keserű; gondolatom vonzódva foglalkozik azon tüneményekkel, melyek borongást hoznak reá. Meghatva, de nyugodtan szemlélem: mint hullnak alá a szirmok, mint sepri lábaim előtt a szél a zörgő harasztot, mint változik gyorsan el a föld ékes ábrázatja. Jól rendelé ezt így a bölcs gondviselés; a virúlás nem lehet folytonos, hanem változásban és szünetelés által kell meg-

tartania örök szépségét és becsét! Kit ragadna el a ragyogó reggel setét éj nélkül? Kit vidámítna meg a kikelet, ha tél nem volna; az öröm, ha bánatot is nem látnánk? Oh, ugyanazon bölcs égi kéz adja s veszi el a természet koronáját! — Ez az álom nem halál, a nyugalom nem enyészet; az élet csak elrejtözik, de nem szünik meg; a tavasz ismét eljö, eljö bizonynyal, *midőn az Ur kibocsátván lelkét, ismét megújulnak a föld minden határi;* a lombatlan ág zöld köntösbe öltözik, az alvó csirák életre kelnek, a patak felszabadúl bilincseiből, új erőben s magasztosságban nyilatkozik az élet. Boldog viszontlátás, édes feltámadás reménye, benned alszik el ily fájdalmatlanul a természet, általad szemlélem ily nyugodtan az őszi elhalást!

Ez a halvány búcsuzó kép mért is fájna?
Elmerengve nézek a szép őszi tájra,

Hol mosolygó, csendes, fényes mulást látok;
Ez a halál költészete
S az uj élet felől zálog.

Hadd bocsássa nyugalomra fejét a természet, hadd zárja be termő kebelét az anyaföld! Az erőnek, mely sokáig buzgott, munkált, alkotott: pihenésre van szüksége, hogy a következő kikeletben ismét nyilatkozhassék, megmutassa erejét s előhozza csudáit. Ime minden befejezve, elvégezve van; az év megfutá munkás pályáját; a természet rövid életü szülöttei rendeltetésöknek megfeleltek. A szántóföldek sárguló tarlója, a buzakalász aranyló magvában: kenyérrel; a számtalan virág, s növény: édes mézzel, illatos olajjal; a venyige: szívvidító borral ajándékozták meg az embert. — A legkisebb füszál is, mielőtt kóróvá lett: megfelelt létezése czéljának; elhinté magvacskáit a fennmaradásra, az új élet számára. Látom a növények s virágok

szárnyas magvait mint úsznak a csendes levegőben, hogy távol vidéken alkossanak virúló telepeket. Oh, minden hozzájárúl az egésznek szépségéhez, csudájához, gazdagságához, és odaillő rész azon fenséges képben: melyet a természet, hatalmas teremtőjének akaratjából visel. Hervadnak a virágok, omolnak a fák sárgult lombjai, de az ág, mely levelét hullatja: megérlelé és nyujtja ízes gyümölcsét. Mintha egy titkos sugallást hallanék: Halandó! legyen hasznos, legyen az erény gyümölcseivel gazdag életed mind végig, hogy múlásával önvád nélkül tekinthess vissza folyamára, hogy mint a természet: fájdalmatlanul, vídáman érezhesd a halálos álom közelgését!

Ilyen természetesen, szépen és tanúlsággal végződik a munkás év pályája; s nem is lehet máskép, hiszen az időnek valamennyi szaka, a tavasz, nyár, ősz és

tél az örök hatalom által hozott törvényeknek enged, s az élet ébredésében, folyamata- s elhanyatlásában egykép bámulat- s imádásra méltó mind a bölcseség mind a jóság. A kikelet enyhe léggel fogadja, mérsékelt meleggel táplálja a felébresztett magvakat és csirákat, mint az édes anya, ki könnyü, édes tejet nyujt gyenge kisdedének; azután a hév nyár a kifejlés- és éredésre, az ősz a szükséges hanyatlás- és nyugalomra oly észrevétlenül, oly szépen viszi át a természetet: hogy nem történik semmi rázkódás, semmi rend-bomlás. Mily bölcseség és mily jóság! Mikorra a tavaszi ébredés ismét téli álommá lesz: annyi teremtés végzi be szépen életét. Virúlt és zöldelt, illatozott és gyümölcsözött, fénylett és zajgott, szálldosott, énekelt, szeretett és boldog volt. Lételök, díszlésök és örömük hangos dicsöitése amaz égi jóságnak! És most

annyi jelben és sajátos szózatban, a lég és napfény hülése, az élénk szín és életerő fogyása által intve, emlékeztetve van minden teremtés, az érzés-, ösztön- és értelemmel bíró, egyaránt; a növény és fa: hogy az évi pálya bevégezve van s a télnek ideje közelít. E jelt, e szózatot minden teremtés megérti; még az elhullott magvacska is, hallván:

Hunyd bé szemed, aludjál csendesen...
A földnek keble nyugtató, meleg;
Kis magzat, a tavasz ha megjelen:
Virúlni, élni majd felköltelek!

Én ne érteném hát mindazt a mi körültem történik?! Oh, én az okos és halhatlan valóság gondolataival s érzelmeivel állok a halvány ősz tüneményei között, melyeknél ha borongás száll is reám: sulytalan és átlátszó az mint a fátyol; rajta keresztül tisztán szemlélem az igazságot, az álomban az ébredést, az elhanyatlásban az ujúlást.

Érzelmem virágait nem hervaszthatja el az ősz, keblem lángját nem olthatja ki, ajkamat mint a madárét nem zárhatja le a tél. Míg köd borong az őszi tájakon: lelkemet világosság környezi. A fák díszes koronája, mely a hévségben kellemes sátort vont felettem: megszakadott, elpusztult, de a lombvesztett ágak között a szelíden mosolygó menny tünik elő. Minden jelenségben a bölcs gondviselés intézö kezét látván: távol van tölem a kétkedés, háborgás, és lelkem csudálja, ajkam imádja intézkedéseiben a Végetlent. Ne szünjék meg ez érzés nálam, e nyugalom lelkemben, e dicsöités ajkamon, míg az én életem ösze is eljö s rám fuvall a végnyugalom szele.

Midön itt semmi nem maraszt;
Aláhullok mint a haraszt,
Nyugodtan, fájdalmatlanúl ...
S szememre lágy álom borúl.

A jótételről.

Mennyi fájdalmas és szívrázó jelenet tárul elém a világon, s mily böven ontják zavaros hullámaikat a különféle szenvedések kútfejei! A szegény beteg hosszú éjtszakákon nehéz sohajtások közt várja a gyógyulást. Az elmaradott özvegyek és árvák megfélemlett szívvel, erőtelen karokkal vívják reménytelen harczukat ama paizsos férfiúval, kinek neve Ínség. A véletlen szerencsétlenség által földhöz vert s koldúsbotra jutott családfő övéitől körülvétetve némán s megfásultan néz a hideg és kietlen világba. A ravatalnál, a börtönben s bujdosásban záporként omlik a köny; s az élet előszámlálhatlan csapásai alatt roskadozó ajkáról hallatszik a felkiáltás: *nyögök valamint a galamb, az én sze-*

meim felemelkednek a magasságba: Uram! erőszakot szenvedek, adj nyugalmat nékem!

Ezen fájdalmas jelenetek láttára, szánalommal s részvéttel telik meg, de nem háborodik fel szívem. A véletlen s gyászos eseményeknél távol van tőlem kietlen kérdéseket támasztani a Gondviselés bölcsesége s igazsága felől, mert tudom, hogy mindezek a felsőbb hatalom intézkedéséből lesznek így; tudom, hogy midőn a gazdag és szegény, a boldog és szenvedő öszvetalálkoznak a világon: *mindeniket az Ur bocsátja el.* Nincs halandó, ki e félelmes rázkódások ellen biztosítva volna, a hatalmasnak nincs ereje kitiltani palotájából a bajt, ágyától távoltartani a nyavalyát, szemétől a könyűt, szívétől a bánatot, éltétől a változást. Sorsunk közös; ennek megösmerése közel hoz egymáshoz, testvérekké tesz bennünket; az ember nem

tagadhatja meg az embert; kiki sajátmagát látja felebarátjában, sorsát sorsában, ügyét ügyében. És midőn ugy van elrendelve, hogy gazdag és szegény, hatalmas és ügyefogyott, boldog és szenvedő elkerülhetlenül érintkezzenek egymással: mily szép hivatás vár amazokra, s mikép megenyhül a nyomasztó sors! Valamint ha sugár lövell a borongó ködre, előáll a tündöklő szivárvány: eme viszonyból fényes erkölcsi tünemény származik. Oh igen! a szenvedés és fájdalmak által alkalmunk nyilik a lélek magasztos gyümölcsét láttatni, s gazdagulni egy dicső erénynyel, mely a könyörület, a j ó t é t e l.

Tégy jól! Ez az Isten parancsolatja; változóságunk érzésének szüksége, a nemes szív édes sürgetése és öröme. S mig a lágymelegség utálatos a Teremtő előtt is, a másokon méltatlankodás megboszúlja magát.

A kézívnek, midőn sebző nyilat vete:
Saját idegje is hosszan zúg, reng bele;
A megbántott keblét, s azét is, a ki bánt:
Keserű fájdalom szorítja egyaránt.

Addig az irgalmasságnak, a jóltevésnek saját magában van drága jutalma.

Szánakozom és segítek a nyomorúlton! Lehetetlen nem éreznem: hogy a világi sors bizonytalanságánál fogva, én is sínlődhetném ama szomorú állapotban; mert bár ovakodom és imádkozom, nem lehetnék-e mégis, mint annyi előrelátó, munkás és ártatlan ember, szerencsétlen!? Bizony a nevetés és sírás, a jóllét és csapás, a fény és árnyék olyan közel szomszédok az életben! Azon érzéstől vezéreltetve: hogy a Gondviselés nekem juttatá a kedvező sorsot: sírás helyett a könyeket letörölni, kérés helyett adni: könyörülök jó szívvel, kevélység nélkül az ügyefogyotton; tudom, hogy *nem azt, ki szomorkodva* vagy

kényszerüségből tesz valamit, hanem a *jó kedvű adakozót szereti az Úr*, s az ilyen jóltétel az Isten iránt bizonyított igaz háládatosság.

Nem követem azokat, kik mielőtt kezöket nyujtanák az adakozásra: kikérdezik, megvallatják a boldogtalant nyomorúságának oka felöl; mert az ilyen cselekedet nem mutat a szív készségés a felebaráti szeretet mélységére; az ilyen adakozásnak erkölcsi becse elvész. Hiszen a faggatás által többet vennék a sors-üldözöttön mintsem adok neki! Meglehet, hogy szomorú emlékezéseket költenék lelkében, sebeit szaggatnám fel, érzését háborítnám meg; s én lennék oka: ha hazugsággal felelne, érezvén ő jól: hogy nem részvét szól belőlem. A szívnek mint a virágnak megnyílására kedvező alkalom kell, és a szerencsétlennél is van szemérem. Valjon a kérdezősködés, nem restes, kö-

nyörületlen szívre mutat-e, mely okot keres: hogy a kötelesség-mulasztásért magát igazolhassa? Tudom, hogy csak az igaz szegény méltó a jótéteményre, de ki, és ki nem az?: csak a veséket látó Isten előtt világos; azért inkább száz érdemetlennel közlök jótéteményt, mintsem egyet elbocsássak, a ki arra méltó. Inkább legyen tévedés a szem látásában, mint csorba a szeretet gyakorlásában! Jól teszek tehát s nem kérdezősködöm, hiszen elég bizonyság a rongy, elég ajánló-levél a nyomorúság.

Lehet: hogy valaki maga az oka nyomorának, sülyedettségének; ez esetben se gyengül a kötelesség: hogy vele jól tegyek. Talán nehéz próbáknak volt kitéve s ugy esett el; akkor is ezen gondolattal kell reá néznem: *Uram ne vigy a kisértetbe!* Ha nem menthetem tévedéseért: szánnom kell szenvedésében;

könyörülnöm kell rajta, mert ő már megvan büntetve. Elveszté helyét, becsületét az emberek között; éhezve, fázva, rongyban, eléktelenült orczával s háborgó lélekkel jár a világon ide s tova. Ez valóban nagy meglakolás! Ő ellensége magának, elég kegyetlen volnék-e én is az lenni? Ő az ur vesszeje alatt áll, lehetnék-e vakmerő az Isten itéletébe avatkozni? Nem, nem! Inkább szánakozom rajta, jólteszek vele, hogy még jobban el ne aljasodjék s gonoszabbá ne legyen; mert a rosz bánás mint az állatot, elvadítja az embert, s az okos lelkü valósággal sülyedettségében is emberiesen kell bánni. Ő szegény, az emberiség betege, kitagadottja; gyógyításra s visszahelyezésre van szüksége. Érzem, hogy nyavalyás voltában még inkább kell az embert szeretnem.

De lehető, hogy a boldogtalan nem

oka szenvedéseinek. Oh ekkor mily erősen vagyok kötelezve a könyörület- és jótételre! Ha külső szerencsétlenség, betegség vagy természeti ártalmak miatt szenved: kárpótlást kell neki adnom mostoha sorsáért a felebaráti szeretet által, hogy el ne csüggedjen s hitét a Gondviselésben el ne veszítse. Ha a társaság, az emberek rontották meg: szánalom által felejtetem vele a méltatlanságot, igazságosnak találván: hogy az emberi kéztől ütött sebet, emberi kéz gyógyítsa be.

Jól teszek a nyomorúltakkal! Ők a sors követei, a bizonytalanság szószólói; láttatnak mindenütt; megjelennek a boldogok és kevélyek előtt, mint élő intés és fenyegetés. Gyakran a bujdosók képében angyalok szállnak be hozzánk. Az Úr magas és titkos czéljaiból küldi el a nyomorúltakat, és azt parancsolja: hogy tegyünk jól azokkal, ugy

vevén a velök közlött jótéteményt: mintha magával az Urral cselekedtük volna. *A ki bezárandja szívét szükölködő atyafia előtt: mimódon marad meg Isten szerelme abban?*

A terepély fa védi a szélvésztől a gyenge bokrot; a lanyha eső hulltán meglágyúl a száraz göröngy; a rideg szirtfal viszhangot ád a kiáltásra. Érzéketlenebb, süketebb volna-e mindezeknél az emberi szív? Félreösmerné, nem keresné-e a forrást, melyből annyi édes öröm buzog számára, mely a jótétel? Oh nem! Az én szívem érzi a páratlan boldogságot, melylyel a jóltevéskor megtelik, s üdítőleg rejtezik el abban, mint az éltető harmat a virágnak kelyhében; viszhangzik lelkemben a mi mondva van: *ki a szegényekkel kegyelmességet cselekszik: oh mely boldog az!*

Jól tészek s érezem: mi jó, mi isteni
A megsebhedt szívek baját enyhíteni;

Mig résztvevőn forgok nyomor s inség körül:
A másnak szánt öröm saját keblembe gyül;
Mert jótett által a föld a menynyel rokon
S van Istennek képe a romlandó poron.

Nincs nagyobb koldús a fukar gazdagnál, nyomorúltabb a könyörületlen szívünél; nálok a földi jó elásott kincs, holt érték; nem ösmerik azt a páratlan érzést: melyet nemes szívű embernél a vagyon szerez. Valamint a tiszta lég beszívása s kilehellése által érezzük könnyünek keblünket s élvezzük a lételt: a világi javak nyerése s közlése: erkölcsi életünknek szabad, könnyü s boldogító lélekzetvétele.

Én gyenge nő, nem vagyok hivatva a férfiú világrenditő szerepére, kezének erős munkájára, fejem talán elszédülne a veszélyek, hír és dicsőség magas bérczein; azonban van nekem is saját köröm, világom, melyben zajtalan, de magasztos és boldogító tettek által nagy-

gyá lehetek. Ez a könyörület, jótétel világa. Itt van az én népem: a kisdedek öregek, betegek, szerencsétlenek, sebhedt szívüek és szegények; mily szép hívatás: *ezeknek gondját felvenni!* Tudom azt és örömmel, készséggel teljesítem felebaráti, női kötelességemet. A porban fetrengő nyomorhoz lehajolva: fölemelkedést, női gyöngédségemben hatalmat érzek; szívem érzékeny, hogy megessék a szenvedésen; hangom lágy, hogy a vigasztalásra, újjaim gyöngédek, hogy ápolásra és sebek bekötözésére alkalmasak legyenek.

Áldalak mindezekért téged kegyelmes Atyám! áldalak azon nyugodtság- és boldogságért, mely a könyörület s jóltevés után keblemet eltölti; és kérlek teljes szívemből: szolgáltass ezután is időt, alkalmat és eszközöket amaz

általad parancsolt kötelesség hü teljesítésére. Tartsd meg lelkemben a szánakozás nemes indúlatát; a készséget, buzgóságot emeld, nemesítsd szüntelen bennem, hogy siessek felebarátaim segedelmére és a jótételt oly indulattal gyakoroljam, melyben szent Felséged gyönyörködik. Oh örök forrása minden áldásnak, engedj e töredékeny testben is már hozzád hasonló lennem! S míg Te mélységes és kimeríthetlen tengere vagy a szeretetnek, hadd legyek én kicsiny csepp, melyben isteni képed ragyog. Amen.

A temetőn.

Mily sajátságos, mily különös képpel s jellemmel biró hely ez a temetőkert! Mintha valamely titkos hatalom láthatlan kört húzott volna vesszejével,

hogy a vonalon belől e büvös udvar háborítlan, sértetlen maradjon minden külső benyomúlás- és támadástól. Az élőkhöz közel, városaik, falvaik szomszédságában, nem ismeri ez a hely azon változatos jeleneteket, melyek egy lépéssel kiebb már minden nap megujúlnak. Az ember, czéljai szerint felhasogatja a föld színét, kebelébe ás, hátára nehéz alkotmányokat rak; alakít, változtat, épít és rombol rajta; villongásba esik felebarátjával egy tenyérnyi birtokért s vérével festi meg a vitatott telket, mely annyi érkező és távozó tulajdonost látott már az idő hosszú folyama alatt. Itt nincs zaj és versengés; nem tekint ide senki foglaló vágyakkal; és ki már lakója lön e helynek: csendben, békében birja illető örökségét.

Mily megható hely a temető, a holtak néma városa! Járván gyepes halmai és emelkedő szobrai közt: keble-

met sajátságos érzelem fogja el, menten minden csüggedés- és félelemtől; a szomorú képek, melyeken elmerengek; nem tetszenek vissza lelkemnek. Bizony csak a beteges képzelődés népesíti be ijesztő árnyakkal a temetőt; a kishitűség festi fájdalmasnak a végelszenderülést, és csillagtalannak a hosszú éjet! — Körültekintek és semmi tüneményt nem látok, melyet setéten-elválasztó s visszariasztó bélyeg gyanánt hordana magán e hely. A természet mosolygó szépségei itt is láttatnak; derengő sugár fényesíti meg s melengeti át fölötte a levegőt; harmat gyöngyei borítják a gazdag gyepet, az illatozó virágot, mely a holtakhoz közel igéző pompában és életteljességben nyitja meg kelyheit; kihajt a földbe tüzött vesszőszál; pillangók kergetőznek; s a szobrok csúcsán zengi édes dalát a madár, melynek a sírok hajlásai közt van fészke, hol költi és

neveli kicsinyeit. Miért volna borzasztó e hely, mely szintúgy az Isten földje? A gyermek vidámon játszik a sírok között; és a setét éjben megkésett vándor ki nem tudja hol van: a halomra mint puha vánkosra hajtván fejét: nyugodtan aluszsza át az éjet.

Nem szomoríthat meg senkit a gondolat: hogy egykor a temető lakosává kell lennie. Minden kezdet végére siet, a támadás és enyészet, a bölcső és koporsó nem képzelhetők egymás nélkül.

Elhervad a virág, kidől a büszke cser;
A tető: mélység lesz nagy tenger fenekén;
A törvényről, mely szül, változtat, elseper:
Most még fénylő bolygók, szólnak majd feketén.
Nép támad nép után s elvész óhatlanúl, —
S minden mit alkotott setétbe, romba húll.

A természet szakadatlan ifjúságot és erőteljes életet akar magának biztosítani, mit az által ér el: hogy az egyéniségeket változtatja, fel és eltünteti; s

mihelyt azok nem felelnek meg czéljainak: visszahivja kebelébe s másokat állít elő. Ha az egyének el nem enyésznének: a világ vénülne meg, melynek ifjúsága, élete, amazoknak szüntelen való változásában áll. Minden élő valóságnak, az embernek is le kell fizetni a természet adóját. Születünk, meghalunk. Háborgás nélkül értem meg ez elfordíthatlan végzetet, nyugodtan elmélkedem róla s így a szent iróval: *Mindennap meghalok.* Az elkövetkező nagy álom gondolata legkevésbbé se lankaszt meg kötelességeim iránt, s örömem virágainak egyetlen szirmát se fonnyasztja el. Élek, serénykedem, gyönyörködöm, mosolygok, boldog vagyok és hálás Isten iránt minden áldása- és nyájas perczéért életemnek. A patak tisztán és csevegve lejt alá, pedig majd a folyam és azután a nagy tenger nyelendi el örökre.

Mily megható hely ez a temető! Jól esik halmai közt mulatnom, hová egykor jövendek; itt már annyian várnak, és annyian fognak ide követni. — A szeretett és megsiratott kedvesek nyugvó poraihoz közel: megjelenő szelíd árnyaik lengését érzem, s mig szemem könynyel, keblem kegyeletes fájdalommal telik meg: ők

Körül-fognak vigasztaló beszéddel:
Az ut végén a czél együtt talál;
Szent a kötél, a sír nem tépi széllyel,
A szeretet erősb mint a halál!
A téli nap elhajlik szertelen,
De megszünik-e tündöklése? Nem!

Ez ünnepies csendben, a gyászfüzek rezgő lombjainak árnya alatt, oly jól esik meggyujtanom az emlékezet világát, könynyel áldoznom a szeretet- és hüségnek! Mintha látnám a boldogokat, mintha kebleiken pihennék; s a tisztult szellemek társasága fölemel, és

megszentel; kedvessé lesz előttem a föld, mely a rokon hamvak között adand majdan nekem is nyugalmat.

Eme végnyugalomnak a mint ideje közeleg, úgy szüksége és ohajtása is megjön lassan az emberre nézve. Szép az élet és örömei boldogítók; lélekemelő becsületben és haszonnal futni a pályát; de az örök törvényszerint *kimért ideje van az embernek s eljő a nap, midőn többé nem munkálkodhatik*, midőn a lábak gyorsaságukat, az izmok erejöket, a szív élénkségét és hevét, minden órával inkább veszítvén: végre a szomorú tehetetlen kor áll be. Tekintsd meg az agg embert: sok fájdalom és csalódás után, az élet fáradalmaitól, viselt terheitől meg van törve, nem érez többé semmi édességet és ingert; kezei lehanyatlottak a munkáról, kihült keblét elhagyta a remény, a lelkesülés; idegennek érzi magát a világon, mely-

nek ujúló képei visszásaknak, bántóknak tünnek fel, s minden *hiábavalóság és gyötrelem* előtte. Ő az életnek megért gabonája, mely a sarlóra vár. Megfáradt munkás, kit a hosszú nap terhei után megillet a nyugalom. Nincs semmi teendője a világon és csupán egy hely van számára, ez a sír, melyet földre szegült tekintetével maga is keresni látszik, és szívesen gondol a csendes álomra sohajtván: *Az én szívemben kívánlak téged éjtszaka!*

És megjön a várt vendég a halál,
Sírám s panasz mély hallgatásra vál,
Légy üdvöz, a ki menedéke lől!
Hová is futnánk az élet elől:
Ha annak végén te nem állanál!?

Megszünik bú s kín, mely földig vere,
Mi volt lelken testen sulyos tereh. —
S csak a mulandót törli el kezed
Míg megmarad a fensőbb, nemesebb
Söt rajtad túl lesz örök élete!

Ohajtott s megérdemelt nyugalom hazája a temető; s mig senkinek nem borzalmas: a fáradt vándornak, pihentető álmával, kivánatos.

A régiek kellemes ruházatba öltöztették a halált; képét enyhítő mosolylyal vevék körül. Az elköltözöttek szellemét forrássá, szellővé, virággá és lepévé változtatta képzeletök. Azt mondák: a halál a természet legjobb intézkedése, s legbecsesebb ha addig jö el, mig híva nem volt; ki kevesebb ideig élt: kevesebb földi szenny ragadt reá, s annál könnyebben, annál fényesebben emelkedhetik fel az égiekhez. Sast kötöttek a máglyához, s midön a kötélek elégett: a sas a felhök közé repült; ezzel, a lánczaitól megszabadúlt égi szellemet akarták ábrázolni. Argia papnő, midön gyermekei számára a halandót érhető legnagyobb jót kérte: halva találta reggel öket. Így szóltak s tettek a régiek. S

miért félnék én: ki hallom: mikép kivánkozik a nagy Apostol *kiköltözni a testből és az Urhoz menni lakni;* én, ki a kijelentés világánál, hitem szemeivel nézem a temetőt? Ki látom a sírok setétségéből fénylő orczával felkelni a Megváltót, és hallom ajakiról a lélekemelő s bátorító szózatot: *Halál, veszedelmed leszek én! Koporsó, romlásod leszek én!* Előttem úgy tünnek fel a sírok, mint újabb élet melegágyai; a gyepes hantok fái: mint meg annyi zászlók, melyek az ég felé lengenek, és árnyaikban nyugodtan, mosolyogva ülök. Boldog vagyok: Isten szép világának lakója lehetni, beteg szívvel nem kérem végemet, de nem is irtózom majdan megtérni a föld kebelébe, ágyamat vetni a sírba, melyet minden tavasz uj meg uj virággal borít be, példázván a hosszú álom mulását s a pornak megelevenülését. Hiszem: hogy hol az én

emlékezetem megáll: az Úr nem feledkezik el rólam; hogy hozzá tér meg lelkem, mely szájának halhatlan lehellete. Mindennek meg van ellentétele: homálynak fény, végesnek végtelen; a tökéletlen földi élet mintegy újjal mutat s útal a tökéletesebbre; és ki szivembe a magasabb vágyódást, a tudás szomját, a felmaradás erös, szüntelen lángoló ohajtását rejté: valósítja is azokat.

Oh, a letört virág illatja
Elszáll, de meg nem semmisül!
Szeretet s hüség megmaradnak
Bár a szív megtörik, kihül.
Miket be nem váltott az élet:
Örök vágy, ígéret, remények!
A síron tul, fényes valóság
És teljesülés int felétek!

Igen; *most tükör által látok, de ott majd szemtől szembe.* Meglátom, feltalálom elvesztett kedveseimet, kiket a

sírba a viszontlátás reményével tettem; az a remény tart s nem engedi a veszteség miatt megszakadni szívemet; *annak fényes orcáját, kiben hittem, meglátom színről színre.* Félelem nélkül lépek majd az ajtóhoz, és a setét sikátorba, mely ama dicsőséges világba vezet. Hiszen át kell menni ez úton, *hogy a halandó halhatlanságot öltözzék magára;* hogy eljusson oda, hol nincs könyhullatás, kétség, és fájdalom, hol a koronáért híven harczolónak *napja nem megyen többé alá, és holdja nem fogyatkozik el, mert az Ur leszen az ő örökkévaló világossága.*

Légy az én világosságom is, földi vándorlásim utain oh örökéletü Isten, ki nem ösméred a változást! A mulandóság törvényei alá vetett világban az ember élete is olyan mint az álom reggel, és elvégeztetett dolog, hogy minden élő meghaljon. Szüntelen hallom

az enyészet szavát és szemlélem halvány képét, de halandóságom mély érzésével is nyugodtan járok a sírokon és félelem nélkül tekintem a temetőt, mely egykor hantjai alá takar, mert lelkemen, mely szájadnak lehellete, nincs hatalma a mulandóságnak, és ha földi sátora egybeomlik is: megmarad s szabadon emelkedik Hozzád végetlen Valóság! Emlékeztess oh égi Atyám az élet változásai között s a napok múló tüneményei által arra: hogy az én ösvényem Hozzád, a halhatatlanságba nyúlik, hogy én dicsőségednek örököse vagyok. Amen.

Női arczképek a szent könyvből.

I.

Ha a könyvek könyvét, a Bibliát, eme minden keresztyén ház igaz kincsét, minden müvelt nő könyves asztalának méltó ékességét kezembe veszem s olvasgatom: dús és változatos tartalma csudálkozásra ragad. Egy ősnép küzdelmes történetét, hősök csatáit, ihletett látnokok jóslata- s ábrándjait, koronát viselő dalnokok s bölcsek lantverését, s a keleti költészet ragyogó pompájú képeit találom ott. Örvendhetek az emberiség haladásának lassú de biztos menetén, a mint az éjből szürkület s hajnal, végre világos nappal lett, midőn megtestesült az Ige, s általa *új ég s új föld* állott elő. Épülhetek az égből ho-

zott tudomány- s az örök, felséges igazságokban, melyeket az evangeliom hitemnek mutat. Az élet vize csergedezik itt.

És míg ezek elém tárulnak: mind az ó, mind az új szövetségben, nememnek, — a nönemnek — számos, és olyan alakjaival találkozom: melyek figyelmemet magokra vonják, s érdekelnek, bár különböző hatással; mert míg egyik vonz, rokon-szenvet és csudálatot idéz elő: a másik visszatetszést, söt iszonyodást költ bennem. De mivel a jó és rosz, a nagy és kicsiny, a fényes és homályos tanúlmányozásából egykép lehet okúlni: rendre lemásolom a hajdankor ama hölgyeinek arczképeit.

Első az anya, a jó anya.

Jokhabéd a Mózes anyja volt. Farao, Egyiptom királya szolgaságban tartá és igen sanyargatá Izráel fiait. A fejedelem, mint minden zsarnok ural-

kodó: félénk és gyanakvó vala, s tapasztalván, hogy mentül inkább gyötri s nyomja a népet, ez annál nagyobb gyarapodásnak örvend: parancsot adott: hogy minden finemen levő zsidó-gyermek, születése után a vizbe vettessék. Jokhabéd egészséges, szép magzatát három hónapig rejtegeté; mit tovább nem folytathatván: végre az anyai szeretet találékonynyá s merészszé tette. Könnyü ládácskát font ugyanis gyékényből; enyvvel és viaszszal beereszté, s kisdedét nagy szív-fájdalommal, de erős reménynyel belehelyezvén: a vízre bocsájtá, mialatt nénjét, a gyermek szemmeltartása végett, a parton elrejtette. — A gondviselés ugy intézkedett: hogy Faraó leánya, ki fördeni ment a folyamra, meglátván a sásban a gyékény-ládikácskát: szolgálóival kivéteté. A királyleány szíve megesett a szép és síró kisdeden s a mintegy véletlenül ott termö

néne által, dajkát hivatott s fogadott, ki nem volt más, mint a Mózes saját édes anyja; miről azonban, gyanítása sem volt senkinek. Képzelhetni a Jokhabéd örömét és boldogságát: most már nyilván, mégis titokban, a királyhölgy védelme alatt ápolhatni s nevelhetni a szeretett s féltett magzatot! Kit a magas pártfogónő folyvást és nagy koráig oltalmában s kedvezéseiben részeltetett; ő nevezte Mózesnek, mely szó ezt jelenti: *a vizből vontam ki!* Mily nagy események embere merült volna a gondviselés örködő gondja nélkül a habba, de megmentetvén felnevelkedék Mózes és mint népének történetirója, vezére, törvényhozója, szabadítója és profétája él a történetben.

Anna fogadást tesz: hogy születendő magzatát az Ur szolgálatára neveli és szentelendi. Mily felemelkedett lélek s nemes gondolkozás: nem csupán azt

tervezni s munkálni: hogy a magzatnak világ szerént legyen jól dolga, hogy gazdagságban, fényben, kitüntetésben éljen: hanem, hogy mivelt, szép erkölcscsel, nemes érzelmekkel s valódi lelki kincsekkel gazdag s ékeskedő legyen.

Két megtévedt, elbotlott nő lakott Jeruzsálemben, egy és ugyanazon szobában. Mindkettőnek egykorú s nemű kicsinye volt. Valamelyik éjjelen a kisdedek egyike a szoros fekvés miatt meghalt, s az anyák közül mindenik az é l ő t mondván övének: (miután sok indulatos kifakadás és perpatvar után sem egyezhettek meg), ügyöket a fejedelmi szék elé vivék. — Salamon király a bölcs, kihallgatván őket, szólt: *hozzatok fegyvert s hozának fegyvert.* Ekkor parancsolá a szolgáknak: *Vágjátok ketté a gyermeket s adjátok egyik részt egyiknek, másik részt másiknak!* Monda akkor egyik nő: *Jól van, vágjátok ketté! se*

enyém, se övé ne legyen; mig a másik leborulván a király előtt, kérte: hogy *legyen a másiké élve a gyermek, csak ne öljék meg!* Ez a valódi anya! végzé az ügyet a bölcs király, s az örömében reszkető és síró nőnek ölébe tételé magzatát.

Íme a szegény, boldogtalan, elesett nő szivében is mily erős és szent a természet ama szava!

Oh anyai érzés, anyai szeretet!
Mélységed, nagyságod megmérni nem lehet!

A jó anyák képei mellé szépen illenek a hű, igaz hitvestársakéi.

Ilyen a tiszta és hű Zsuzsánna, Jojakim neje Babylonból.

E nő, ifjúsága s rendkivüli szépsége mellett, a legtisztább erkölcs-, feddhetlenség- és házastársi hűséggel ékeskedett; még a szülei háztól, az anyai oktatásból hozván szivében az erény örök

tiszteletét. Férje házához két tanácsbeli ember járt, kik titkos szerelemre gyúladván a nő iránt: midőn ez egy napon a kertbe ment fördödni, utána lopózkodtak s hozzá tolakodának a fördő medenczénél. Azonban az ártatlan és tiszta Zsuzsánna, nem csak visszautasítá s eltaszítá őket, hanem hangosan kezdett kiáltani segitségért; mire midőn az udvarbeliek öszvefutának: a két arczátlan férfi — megelőzvén szóval — gonoszt kiáltott az ártatlan nőre, öt, épen azon bünnel vádolván, melyet magok akartak elkövetni. A dolog nagy botrányt s felháborodást okozott és törvényszék elé került, hol a két bünös, mint vádló, tanú és biró ült vala. Az ártatlan, tiszta nő halálra itéltetett. De érezvén büntelenségét, hivatkozván egész élete-, lelkiösmerete- s a minden-tudó Istenre: nem esett kétségbe; s a gondviselés csakugyan küldött is számára megmentőt

az ifjú Dánielben. Ő a népre hivatkozván: ettől bíróvá tétetett s az ügyet új vizsgálat alá vette; elválasztá s külön hallgatá ki a sokaság előtt a két vádlót, kik állíták: hogy látták a nőt egy ifjúval, de ki erősebb levén nálok, elfutott. Mely helyen láttad őket? kérdé egyiktől, s ez felele: a hársfa alatt; míg a másik a kérdésre ezt válaszolta: a tölgyfa alatt. Ekkép, Isten segedelmével világosságra jövén a férfiak álnoksága, s a nő ártatlansága: amazok átadattak a büntető igazságnak, Zsuzsánnát pedig virágokkal megkoszorúzva, a nép üdvözlő zaja között vezették vissza férje házába és szerető karjai közé. *A hű asszony, férjének koronája és dicsősége*

Miért kell a Zsuzsánnák mellett gyakran Potifárnét találnunk? ki saját nemének méltóságát, önbecsületét, férjének házát, a frigy szentségét sárba

tiporja s meggyalázza?! Jób feleségét: ki szenvedő férjének nem hoz vigasztalást, csapások alatt roskadó lelkének gyámolítást, sőt még vad beszéddel ingerli a kétségbeesés örvénye felé?! Miért kell a fényhez közel: árnynyal, az Angyalok mellett gonosz szellemekkel találkoznunk?! Talán, hogy az árnyat látva: még inkább vonzódjunk a fényhez! Ily árny emezeken kivül:

Delila is. Sámson, a filiszteusok leányai közül vevé első feleségét, kit midőn megkérni menne Atyjával: szemközt az úton fiatal oroszlán jött, melyet ő puszta kézzel szélyel-tépett. Nehány nappal ezután, a lakadalomra utazva ugyanazon uton: az oroszlánban méhrajt és mézet talált, s a mézet magával vivén: a lakodalmas nép elé megfejtés végett ezt a talányt adta fel: *az evő állatból étek jöve ki, és az erősből édesség.* Ha meg lesz fejtve a talány: Sám-

son tartozik a filiszteusoknak, ha nem: ezek tartoznak neki harmincz öltözö ruhát adni. A filiszteusok nem boldogulván: Sámson nejét vevék körül s általa a mese kulcsához jutván, megfeleltek: *Micsoda édesebb a méznél, és erősebb az oroszlánnál!!* Sámson megtudván a cselt: haragra gyúlt az álnok nép ellen; közülök sokat levert, levágott; vetéseiket, eleven rókák farkára kötött tüzes üszökkel gyujtotta fel; miből közöttök engesztelhetlen gyülölet támadt, mely hogy kielégítve legyen: csak jó alkalomra várt mindkét fél. Azonban a filiszteusok tartván Sámsonnak már annyiszor fájdalmasan tapasztalt nagy erejétől: midön első nejének halála után Delilával szövetkezett, ezt vesztegették meg, hogy tudná ki: miben áll a Sámson roppant ereje? Delila, álnok kétszinüség- s hizelgéssel hálózta körül a rettegett férfiút, ki három ízben

tréfát üzvén vele: elhallgatta az igaz okot. De íme, a mai makacs és kötődő nők fogása mily régi: Delila végre nem evett, nem ivott s betegnek tevén magát: csakugyan birtokába jutott a titoknak: hogy *Sámson nagy ereje dúsgazdag hajában van.* Ezzel a verem megvolt ásva Sámsonnak, kitől Delila — elaltatván térdein öt — az ollójával lenyírt hajban minden hatalmat és erőt elrabolt. Az erősek erősét — ki már gyermekké lön — ekkor a filiszteusok könnyen elnyomván: szemeitől megfosztták, gyalázatos munkával, malomba fogással sanyargatták, ünnepeiken gúnyos mulatság tárgyává tevék, mi addig tartott, mig erőszakos halállal ki nem mult.

Ime a hütlen Delila által elárult Sámson története! De azért: hogy Potifárnék s Delilák, Mikálok és Jezabelek találkoznak: vannak Josebák, Salomék

és Abiságok; s csak egy házban a czezáreai Filep házában: a női erénynek, tisztaságnak, méltóságnak, négy ékes példányát találjuk.

Minden időben s helyen, — bár gyom is verödött fel — diszlett az erkölcs és erény virága; keresve, tisztelve volt a jó, szép s igaz. Csak szánó mosolyt érdemel e kor ama hangulata: mely szerint mindent gyanúsít, kicsinyel, és tagad. — Sok ember ábrándnak tartja a férfi jellemet, a női erényt, és sárba tapodni törekszik minden magasat, tisztát és szentet; részint nemtelenségből, részint: hogy okosnak, müveltnek láttassék. Ez betegség és nem müveltség. Ha így volna: biztosabban lehetne élni pusztán s rengetegben a vadakkal, mint az emberek között, mint oly társadalomban: hol nincs erkölcsi kapocs, nem szent a szó, eskü s a kötés. Ilyen világot hinni: emberi méltóságunk megcsúfolása s le-

vetkezése volna. És a ki ama szerencsétlen tant vallja: hogyan lesz biró, közvagyon kezelője, a becsület védője? A ki azt mondja: nincs női erény: nem érzi lángba borúlni képét, a magától vett arczcsapás miatt? Mert az ilyen micsoda érzések közt csókolja meg anyja kezét? s szorítja kebléhez hitvesét és magzatait?! A forrásnak mely mérges gőzt lehel: mélye mocskos; szennyes nyelv: olyan lélek. Oh, a tisztának minden tiszta!

Hiszek a becsület- jellem- s erényben! s kérem az Istent: hogy tartsa meg keblemben e hitet, mely által nyugodt s boldog vagyok; szépnek s kivánatosnak találom az életet, melynek útain ama három fényes csillagot, s iránt ok érzett mély rokonszenvemet követve ohajtok járni mind végig.

Női arczképek a szent könyvből.

II.

Kétségtelen: hogy a nő igazi helye és világa a ház; munkássága- s hivatásának tere, erényei s megelégedésének, leghálásabb, legméltóbb otthona a család-élet. Itt, e kicsiny körben lehet ő nagy, s szőhet maga körül saját keblének kincseiből tündéri kört, mint a selyem-bogár. Ez, valamint ma így van: ugy volt századok, évezredek előtt, ugy a szent hajdanban, honnan ez arczképek véve vannak. Bölcs Salamon élénk ecsettel festi a nőt s a házhoz való viszonyát: *A bölcs asszony — ugymond — építi az ő házát. A serény asszony ára sokkal felülmulja a karbunkulusokat. Bízik benne az ő férjének lelke. Keres gyap-*

ját és lent és megkésziti kezével. Látja: hogy munkálkodása hasznos: és meg nem aluszik éjjel is az ő világa. Szőnyegeket csinál; gyolcsot és öveket sző, melyeket ád a kereskedőknek. Szorgalmasan vigyáz háznépének dolgára. Erő és ékesség az ő ruhája s száját bölcsen nyitja meg. Fiai boldognak mondják s férje dicséri őt.

A mi igaz világunk a ház, a család.

Azonban, mégis nagy méltatlanság azt tartani: hogy a nő a házon kivül semmi; mert rendkivüli körülmények minket is rendkivüli dolgok végbevitelére tehetnek s tesznek képesekké. Hűség, okosság s állhatatosság tekintetében, a merés és önfeláldozás ünnepélyes jeleneteiben, nemünk is fényes példákat mutat; míg a tévedés, botlás söt a gyengeség is, a férfiakkal épen úgy közös mint velünk.

De folytassuk elmélkedésünket, s szemléljük tovább az ó kor hölgyeinek arczképét.

Abigail, — kinek nevében ez értelem rejlik: a szüle öröme — épen oly szép s okos mint hű hitvestárs vala, mi annál feltünöbb: mert a hitvány férj nem érdemelte az ifjú, bájos és eszes nőt.

Sámuel temetéséről, mely Ramában az egész Izráel könyhullatása közt történt, — Dávid, népével egyben, Parán pusztájába ment, hol Nabál nevü, gazdag, de igen gonosz erkölcsü, darabos modorú és iszákos baromtenyésztő lakott. Ezen ember neje volt Abigail.

Dávid, Nabálhoz, ki Karmelben a szokott vigság és lakmározás közt épen juhait nyíratá: tiz ifjút külde ily üdvözlet- és izenettel:

„Légy egésségben egész házad népével, és mindened legyen békességben!

Hallom: hogy juhaidat nyireted. A te pásztoraid velünk voltak és nem tettünk semmi boszút rajtok, és semmi szükségök nem volt, mig velünk voltak. Kérd meg öket s megmondják neked. Nyerjünk azért kedvet nálad, kik jókor találtunk jönni s adj a te kezednek keresményéből fiadnak Dávidnak és szolgáinak!“

Ily nyilt és nyájas volt a Dávid izenete, melyben magát keleti udvariassággal Nabál fiának nevezi, s mint kitetszik: az elébb pásztoraival éreztetett szivesség- s oltalomért: magát s népét most a gazdag baromtenyésztő vendégszeretetébe ajánlja. Azonban ezen illedelmes és békés izenetre az embertelen, durva Nabál így válaszolt:

„Kicsoda Isainak fia? Kicsoda Dávid? Sok szolga most gyorsan felveszi magát s elszökik az ő urától. Felvegyem-e kenyeremet, vizemet és a nyirőnek meg-

vágott húst: hogy oly embereknek adjam, kiket nem tudom hovávalók!?“

Megvivén a küldöttek e durva s nem várt beszédet uroknak: az ifju s büszke Dávid haragra gyúlt s megparancsolá négyszáz vitéznek: hogy kösse fel fegyverét s maga is szablyáját vevén kiálta: „Bizony hiába oltalmaztam ez embert és a mie vagyon, a pusztában; ime a jóért gonoszt fizet nekem! De úgy adjon Isten elömenetelt Dávidnak: hogy reggelig semmit meg nem hagyok abból, a mie vagyon!“

Ezalatt egy szolga még jókor hirül adá a készülő veszedelmet Abigailnak, ki sietséggel kenyeret, bort, aszúszőlöt, figét és darát szedvén öszve: igavonó barmokra rakatta; ezenkivül nagy számú juhot is indittatván el: Dávid elé sietett. Közelítvén hozzá: leszállt a nyeregből, s arczra borulván Dávid előtt, hozzá igy beszélt:

„Ne háborodjék fel az én Uramnak lelke Nabál ellen, kinek neve is — félkegyelmü — mutatja: hogy vele született a balgatagság! Tudom: hogy mintegy kőfala voltál neki a pusztában, mind éjjel, mind nappal, míg a pásztorok együtt őrzék a barmot, s nem volt semmi szüksége ez idő alatt, és mégis, midőn köszöntenéd öt: ő boszús beszéddel felelt. — Ne gondolj erre, hanem inkább, hogy én vétkeztem, de ne essék reám se, te szolgáló leányodra haragod; ne végy te magad kezével igazat s tartózkodjál a vérontástól! Neked az Ur maradandó házat épit, ellenségid lelkét mint egy parittyából hajítja el s Izráelen fejedelemmé teszen!“

Hallván Dávid e beszédet, Abigailnak így felelt: „Áldott az Izráelnek Ura, Istene, ki e mai napon Téged elémbe küldött! Tisztesség a te beszéded és áldott vagy te magad, megakadályozván

engem ma: hogy vérontásra ne mennék, és kezemmel ne állanám boszúmat!“

Elfogadván pedig Dávid a nő kezeiből az ajándékot, így bocsátá el: „Menj el békével a te házadhoz! Meghallgattam szódat s becsülöm személyedet!“

A jeles asszony mély benyomást tett Dávid szivére.

Igy hárult el a veszély az okos és finom tapintatu Abigail által. Ő megtérvén haza: a sátorban akkor is ittasan találta Nabált, ki azután tized-napra meghala.

Hirül vevén pedig Dávid a Nabál halálát: elküldé szolgáit a szép Abigailhoz, s őt nagy örömmel nőül kéré és vevé.

Ekkép, végre királyné lett a nő, ki valóban annak született, s a szépség, erkölcs, szemérem és eszesség tündöklő koronáját hordá már azelőtt is homlokán.

Méltó megemlékezni Deboráról, a bátor látnoknöről.

Húsz éve múlt már, mióta Sisera, a kananeus hadak vezére sanyargatta Izráel népet, mely végkép elvesztvén erélyét és bátorságát: csak keserves panaszokat bocsátott az Urhoz, de szabadságának visszaszerzése- s az idegen hóditók elüzésére nem merte szablyáját kivonni.

Fájt a nemzet e nyomora s gyávasága a bátor látnoknönek Deborának, ki Efraim hegyén, a Debora pálmafája alatt lakott, jósolt és itélt vala. Hivatá azért Bárákot és ösztönzé: hogy menjen, gyüjtsön sereget, s támadja meg az ellent, melynek vesztét meg is jóslá, mondván: „*az Ur megigérte: hogy vasszekereivel kezedbe adja Siserát!*“ — De nem volt már bátor szív Izráelben, Bárák is gyáván így felelt: „*Ha eljövendesz velem: elmegyek; ha nem jövendesz: nem megyek!*“ — „Én elmegyek veled,

monda arra bátran Debora, de akkor nem lesz tiéd a győzelem dicsősége, *mert asszony kezébe adja az Ur Siserát.*“ — Ime midőn a férfiak a nőkhez lesznek hasonlók: a nők válnak merész férfiakká!

Debora táborba szállott; példája, okossága s lelkesültsége segité Izráelt a fényes győzelemre, melyben az ellenségnek egész tábora elveszett, hatalma megsemmisült s maga Sisera leugorván szekeréről, gyalog menekült, míg elérte csakugyan szomorú végét, mely történt szintugy egy nő

Jahel által. Jahel a Héber neje behívta sátorukba a futó Siserát, igérvén, hogy elrejti; el is rejté, betakarván őt lasnakkal; de midőn elaludt: vevé a nő a sátor szögét, a pörölyt, és földhöz szegezé vakszemén át a Sisera fejét.

Eme képpel, bár hősiesebb vonásokban, rokon a Judithé.

Az Assiriusok fővezére Holofernes, tüzzel vassal pusztítá Izráel országát, s megszállotta a több városok közt Betuliát is. Midőn pedig a nép hősiesen viselé magát s a rohamokat visszaveré: kiéheztetés és a csatornák vizének elzárása által akarta feladásra bírni a várost és erősségét, hol csakugyan találkoztak már zúgolódók, kik készebbnek nyilatkoztak: kinyítni a kapukat, mint éhen, szomjan halni meg azokon belől. Végre öt napi várakozásra s türelemre határozták magokat a védők. Ezalatt Judith, betuliai szép, ifju özvegy, engedélyt kért az ellenség táborába mehetni, s igérte: hogy Isten segedelmével felmenti a szorongatott várost lakóival, kiktől csak azt kivánta: hogy odajárta alatt imádkozzanak érette. Az özvegy, Holofernes táborába és sátorához érvén, igérte a vezérnek: hogy nehány nap alatt, vérontás nélkül a város birásához

juttatja öt, ha tanácsát követi, s megengedi neki: hogy este reggel kimehessen a táborból imádkozás végett. Holofernes megörült az ajánlatnak, s nem csak kérését adá meg: de a nő szépsége lángra gyujtván szívét: ohajtá öt mentül többször látni, söt esti lakomáira is meghiván, mondá ott Judithnak: *Ülj le, légy vidám! mert kedvet találtál énelőttem!*

Egy ilyen lakoma alkalmával, midön nem csak az örök s katonák ittasodtak meg: de maga a vezér is mély álomba merülve rogyott ágyára: Judith, Istenhez fohászkodván, bátor szívvel s kézzel levágta Holofernes fejét, a vezér saját fegyverét használván a merész munkánál. Hajnalban azután, mintha imádkozni menne, eltávozott és a városba sietett a levágott fővel, mely ott nagy csudálkozást, örömet és bátorságot költött, annyira: hogy kitörvén a védsereg:

a vezér veszte miatt zavarba s félelembe esett Assiriusokat elverte a falak alól és a várost felszabadítá.

Őrizzen az ég: hogy lelkesüljünk Jahel tettén, mely a nemünktől idegen vadságnak s kegyetlenségnek viseli bélyegét; Judith véres hősiességének dicsőségét is átengedjük az erősebb férfi-nemnek; de legyen mégis felhozva itt példájuk, annak bizonyitására: hogy messze-ragadhatja a gyöngéd, szelid női természetet is a rajongás, az erős szenvedély és lelkesültség, mely az övéihez viseltető szeretet, s az elnyomó iránti gyülöletből támad; hogy rendkivüli pillanatok, — lázas hévbe hozván a szívet, képzeletet — rendkivüliekké tesznek bennünket. E nők öntudata, helybenhagyással jutalmazta véres tettöket: mi ovakodnak az itélettől.

Ráháb elrejti Józsue kémeit Jerikóban, hová azok a föld és város kiösme-

rése végett mentek; saját életének veszélyeztetésével bujtatta el a két férfiút a padláson s még a király parancsolatjára se adván ki őket: éjjel alábocsájtá a kőfalon s megmenté! Mily lelkesültség s buzgalom! mert meg vala e nő győződve: hogy *az Ur adta ama földet az Izráelnek, s minden helyet, melyet lábának talpa megnyom.*

A nők is tudnak merni.

Mig Vasti, a nemes és büszke királyné, a fényes polczról lelépni, a szegénység kenyerét enni, az ismeretlenség homályába merülni készebb: semhogy ittas férje által, királyi diszben engedné magát mutatni a szilaj tömegnek: addig a szegény, örökbe fogadott árvaleány Eszter, méltóan foglalja el a sors által számára kijelölt bibor-széket.

Ne igyekezzetek nemünktől elvenni: mi azt joggal illeti. Az élet viszonyai, a

sors hányatásai közt, fent és alant, kivánunk mi is méltóan megállani helyünkön, s betölteni kötelességünket. Ösmerjétek el: hogy türni, áldozni, fellelkesülni s ha kell, meghalni: mi is képesek vagyunk!

Női arczképek a szent könyvből.

III.

Méltósággal emelkedik ki a régmult ködéből Séba királynőjének alakja. Nem a magát feltaláló Jokhabéd, a hősies Judith, a lelkesítő Débora, még nem is az eszélyes, finom tapintatú Abigail ő, hanem nagyobb mindeniknél. Salamonnak kor- és némileg vetélytársa hatalom- és pompában, erély-, müérzék- és ösmeretekben; a mélyebb bölcselem titkaiba avatott nő: Dél királynője.

Hallván Salamonnak hirét: feljöve Jeruzsálembe. Fényes és fejedelmi kisérettel érkezett a szent városba; hozván számos tevén becses füszert, aranyat és drága követ. Jött pedig azon czélból leginkább: *hogy megkisértené Salamont nehéz kérdésekkel, és szólna mindenekről: melyek szivében valának.*

Fogadtatása fény- és tisztességben, hasonló volt érkezéséhez. A kornak két gazdag és hatalmas uralkodója, két költészet- s bölcseséggel teljes, ábrándos lélek érintkezett egymással; egyik nő, másik férfi. Az ellensarkak titkos rokonszenve! A különbség büvös öszhangja!

Salamon, az élénken érdeklödö hölgynek *megmutatta asztalát*, szolgáinak *öltözetét* s *udvarlásuk módját, pohár-székeit s az áldozatot;* megmutatot, mindent.

Megmutatta Izráel dicsöségét és szemefényét, saját szivének büszkeségét,

lelke s élete megvalósult szent álmát: a templomot, Salamon templomát; ezt a csudaművet, melynél az előkészület s az építés hét éve alatt harminczezer ember, a Gibleusok és Hirám kömüvesei fáradtak, melyben csak a főtest hoszsza hatvan, szélessége húsz, magassága harmincz sing volt. Hol a Libanus czédrusa, Ofír aranya, a szagos fenyő, ébenfa s elefánt-csont nem csak felhalmozva, de müvészi faragványokká s ékítvényekké vala alakítva. E roppant egyház *fürészelt és egész kövekből*, óriási ablakokkal, bámulatos nagyszerüségben épült. A szentély a frigyládával és mesés felszerelésével, tornáczok, pitvarok, *keringő grádicsok*, liliom-tetejü oszlopok, merészen futó boltívek s forgó ajtók válták fel csudálatot költve egymást. Az alkotás külső nagyszerüségének: megfelelt a belső, a felszerelés tökélye s varázslata. Belékít-

ményei közt: az öntött tenger, arany kerubimok, pálmafák, nyiló virágok, óriási medenczék, tömjénezők, gyertyatartók, drága kövekkel elboritva pompáztak.

E bámulatos épület egészében: megmutatta a király magas vendégének amaz emléket, melyben az uralkodó hatalma, a költő ábrándja, a nagy gondolkodó eszméje, a mübarát izlése, a hazafi-király állambölcsesége s a Jehovához ragaszkodó vallásos lélek ihlettsége egész teljességökben megtestesülve valának.

És mikor Séba királynője ezeket látta, — és a kor szokása szerint Salamon elé vetett titkos értelmü talányokat, vallásbölcsészeti kérdéseket, a finomúl kötött csomókat a király által megfejtetni s oldatni tapasztalta volna: *a lélek is alig vala benne, a nagy álmélkodás miatt;* mert gazdag lélek s mély elme volt

mindkettő; Salamon a feladványok mélységét s finomságát, Seba királynője a megfejtés gyorsaságát és biztosságát bámulták kölcsönösen.

„Igaz volt a beszéd, — kiálta fel elragadtatással a nő — igaz volt a beszéd: melyet felőled és bölcseséged felől hallottam; sőt meghaladtad a hírt! Boldogok: kik udvarlanak Neked s hallgatják beszédedet! Legyen áldott a te Istened, ki Izráel királyi székébe ültetett: hogy itéletet és igazságot szolgáltatnál!“

Azután ajándékaikat: az aranyat, becses követ, drága csontot, fát és fűszert kölcsönösen kicserélvén: Dél királynője, nagy emlékezést hagyván s vivén: megtért saját földére.

Nem, mintha az előbbihez volna hasonlítható, de mégis magára vonja az elmélkedő figyelmét Rákhel. Ő Jákóbnál vala férjnél, ki a Siriában lakó Lábánnak, — ipjának — szolgálatában,

sok évig a *juhok pásztora* volt. Kötésre léptek pedig: hogy mind a juh mind a kecske közül valamennyi tarka bárány a Jákóbé legyen. Ő tehát babonás fogással élve: meghántott és czifrázott vesszőt rakott párosodáskor az itató-válúba: hogy mentül több sokszinü bárány származzék; czélját, — a hagyomány szerint — el is érte, s nyája nagyobb lett az ipjaénál; mely dolgon a sógorok — Lábán fiai — megütközvén: kellemetlenség és háborúság fejlett ki közöttök, mig végre Jákób, nyáját maga előtt tereltetve s nejeit és minden vagyonát tevékre rakva: titkon elindúlt öseinek eredeti hazája felé. Ekkor történt: hogy Rákhel, bálványimádó Atyjának öntött képeit és hamis Isteneit, (hogy a bálványozástól visszatartsa), ellopta, s nyerge alá, — melyből nem szállott le — rejtvén: oly ügyesen viselte magát, utánok eredő és kutató

Atyjának oly merész és elaltató választ adott: hogy a bálványokat nem látta többé Lábán. Lehet-e, merjem-e megitélni Rákhelt? tette nemes czélból, s a jót cselekvés erős hitéből származott.

Midőn a kegyetlen Athalia, a királyi ház minden sarját kiöleté: Joseba, Jorám király leánya, Joast, az áldozatra szántak egyikét elragadta, s dajkájával együtt először hálószobájában rejté el, azután a templomban tartotta s nevelte hat évig. A határozott s nemes lelkü hölgy, — ki erős gyanu alatt volt — minden faggatásra és kérdésre tagadó választ adván: saját élte koczkáztatásával hajtá végre dicséretes munkáját.

De a jelenet ismét változik. Előttünk az endorbeli varázsló nő képe áll, s korunk egyik divatos balgaságát juttatja eszünkbe. Saul, szorongatva levén az ellenségtől: álruhában az emlitett agg nőhöz ment, hogy ez idézné fel a

megholt Sámuelt; a halott szellemétől akarván tanácsot kérni: *mitévő legyen? Semmi sincs új a nap alatt.* Ime, évezredes nyoma s kezdete a korunkban több, kevesebb hittel s nyegleséggel üzött szellem-iratásnak, és idézésnek, mely játéknak sok, komolyságnak kevés; gyermeknek veszélyes, felnőttnek nevetséges; és gyakorlása elnyütt idegrendszerre, babonás hajlamra s henye életre vihető vissza.

A gondviselés gyakran csekély eszközökkel él czéljainak kivitelére; az erőset, az erőtlen kezével veri meg; s félénk által szégyeníti meg azt, ki magát bátornak hivé. Példa: Péter s az egyszerű leányzó. — Jézus elárultatásának éjjelén, Péter, — ki sziklának mondatik, — erősen állítá és ismétlé: hogy *ha meg kellene is halnia az Urral: el nem hagyná, meg nem tagadná őt.*

Éjféltájban elfogatván Jézus: Péter

csak távolról követé s tartotta szemmel a jelenetet, míg a főpap palotájának pitvarában, az ott álló, jelentéktelen, együgyű szolgaleány eme mondására: *Te is ő vele valál!* kitérőleg felelvén: kakas-szóig háromszor tagadta meg mesterét.

Valamint a szikra jótékony tüzet és veszélyes gyúladást egykép támaszthat: úgy a nő is nagy bajt szerez, ha erőtlen vagy vigyázatlan kéz bán vele; ha valamely szomorú erőszak kiforgatja természetes, eredeti é n-jéből. A jó és rosz angyalok közös eredetüek. — Heródes Tetrarka, közel rokonának Filepnek feleségét H e r o d i á s t vevé nőül. E lépést ellenzé s midőn mégis megtörtént, erősen roszalá keresztelő János és dorgálá a negyedes fejedelmet; a miért aztán a nő, H e r ó d i á s engesztelhetlen boszút táplált nemtelen szivében a szent férfiú iránt, ki csakugyan a tömlöczbe is került.

Történt, hogy Herodes születésének ünnepén, Herodiás leánya tánczolván a vendégek előtt: tánczát mostoha atyja, a fejedelem *igen megkedvelé s nagy esküvéssel fogadást tőn: hogy valamit kérne a leány, megadná neki.*

Hányszor történik a mai világban is: hogy a leány, a külső ügyességnek s kaczérságnak ügyesen betanult s előadott leczkéi által nyer kedvességet és tesz szerencsét; míg a másik, szelleme, erkölcse s lelki kincseinek daczára, szembe se tűnik senkinek.

A leány, anyja tanácsára, a keresztelő János fejét kérte, *mely neki meg is adatott.*

Mily szerencsétlen szülött: kinek ilyen anya közelében s mételyes hatása alatt kell élnie! Egyiket sajnáljuk, másikat kárhoztatjuk s mindkettőtől elfordúlunk.

Ha eme szemle folytán, az elmélkedő

méltán érzett tiszteletet, csudálatot s bensö örömet, vagy megdöbbenést, visszatetszést, söt megvetést a felmutatott női arczképek előtt: lehetlen a részvét és sajnálkozás érzetét megtagadni attól, ki most következik: a szerencsétlen Támártól.

Támár, Absolon húga volt; királyi vér; ifjú, szép és szelíd.

Saaron rózsája, gyöngyvirága,
Nemes, szeplőtlen hajadon.

Amnon, saját bátyja, a szép leányba annyira bele-szeretett: hogy szinte megbetegült; s midőn erösen küzdene magával: elö-állt a gonosz tanácsadó, barátjának, a ravasz és nemtelen Jonabádnak képében, ki ilyen tanácsot adott neki: „Feküdjél ágyadba s betegnek tevén magadat: hivasd a királyt és kérd: hogy küldje hozzád Támárt, ki ápoljon

és valami gyenge étket készítsen számodra!“

S a dolog úgy is történt.

De az ápolásra gyanútlanúl megjelent Támár észrevevén Amnon czélját, szelíden kérte öt: *Ne légyen ez édes bátyám! nem így szokott lenni az Izráel népe közt! Mikép viselhetném el a nagy gyalázatot!*

Amnon, szégyenkedve vissza-vonult ekkor; de nem nyugodott, s végre csel és erőszak csakugyan megejték az ártatlant, *ki szép tarka szoknyáját, melyet mint fejedelmi sarj viselt, megszaggatá; fejére hamut hinte, s kezét fejére kapcsolván: menten megyen és jajgat vala!*

Szegény Támár! képe a bukásban is olyan gyöngéd, fájdalmas és rokonszenves!

Érzem: hogy itt le kellene a fátyolt bocsátani a szomorú képre, de a törté-

neti igazság s az elégtétel még néhány szót kivánnak.

A szerencsétlen, tört virágot, Absolon saját házában tartotta s vigasztalta, míg két évi elfojtott boszú után a csábítót, midőn megrészegült, Baal-Hasorban megölette, s maga elfutott Gessur földére, ennek királyához. Igy a bújaság könyet, fájdalmat és halált hozott.

Mély gyászba van borulva Dávid háza:
Amnon megölve, Támár meggyalázva,
S messze, bujdosva fut a harmadik...
Ez eseményben intés adatik:
— Nyomja szivébe a ki hallja. —
Egyik bün a másiknak anyja;
A vétek kárhozatba von:
Éljetek tisztán, józanon!

Legyen bezárva szemlénk és elmélkedésünk a kegyes Sárának komoly és tisztes képével. — Ábrahám és Sára régen hitvestársak voltak, de frigyök nem áldaték meg magzattal, kiben szívök

örömét s már elérkezett agg koruk gyámolát találhatták s szerethették volna.

Egy napon, midőn Mamrénak mezején, sátora ajtajában ülne Ábrahám: három férfiút látott közelíteni; eléjök siete azonnal, s meghajtván magát: szívesen hivta őket magához vendégül. *Hadd hozzanak vizet: mossátok meg a ti lábaitokat és nyugodjatok e fa alatt!* azután étket hozván a sátorból: szívesen vendéglé az idegeneket.

E jövevények Angyalok, az Ur küldöttei valának. Kérdék pedig: *Hol vagyon Sára?* mire felele Ábrahám: *Itt e sátorban!* Akkor ismét szólt egyik: *Megtérek hozzátok esztendő múlva, és akkor Sárának fia leszen!*

Sára, ki *az angyal háta megett*, a *sátor ajtajában hallgatva állott:* e beszédre elmosolyodék. *Miért mosolyodtál el Sára?* kérdé az Angyal, hátra sem fordúlva. *Nem mosolyodtam!* felele

Sára, mivel édes zavarában szégyenkezik *és fél vala.*

Senki se lehet oly szellem- és kedélynélküli, annyira kevés költöiséggel biró: hogy fel ne fogja ez önkénytelen mosoly gyermetegségét; nem lehet oly merész és gyöngédtelen: száraz, köznapi értelemben, n e m - i g a z b e s z é d gyanánt venni, vagy bántó magyarázattal kisérni e t a g a d á s t, melyben a meglepetés és öröm, a nagy kor miatti kétely s mégis némi remény, s a nőiség szelíd zavara oly rögtöni és sajátságos vegyületben mutatkoznak. Ki ne látná rendkivüli jelenségnek: a tisztes Sára fiatali szeméremmel elpirúló orczáját?!

A kép páratlan és felséges!

Az Angyal jóslata betölt.

Minnyájan ösmerünk tisztes, hajlott korú nőket, kiknek arczán s egész lényökben, valami vonzó, rokonszenves, hódolatot és kegyeletet költő varázs

van; a nélkül, hogy azt igényelnék, sőt tudnának is róla. Az ily arczokat, melyeken már itt, ama tökéletesebb élet tulvilági zománcza tündöklik: soha se lehet elfeledni!

Meghalványúl a büvös fénynyel ragyogó szem, lehervadnak az arcz rózsái, a fekete fürtök hószínbe öltöznek; varázsával elmúlik az ifjúság mint az álom; de a lélek ifjúsága, a tiszta erkölcs fénye s bája megmarad, s az erény virága nem hervad, nem hull el soha!

Női arczképek a szent könyvből.

IV.

Ha a régi kor ködösebb légköréből is sikerült feltünő, meglepő képeket mutatni fel: mennyivel inkább lehető ez: az új szövetség veröfényes tájairól,

hol ifju szint s életet nyert minden; újjá lön a világ ábrázatja. Ekkor már nem *rettenetes Ur* mennydörgött a sinai hegyen, hanem *szerető Atya* kezdett lakozni az égben és szívekben. Nem rideg Ezékielek rémítették, hanem szelíd Jánosok bátorították a tévedőket s bünös világot; nem égő áldozatban, hanem tiszta szívben tisztelték a legfőbb valóságot; nem vérrel s boszúval, de szeretettel s javító czéllal irták a törvényt s az egyetlen, választott nép helyett, az igazságot cselekvő, minden nemzetségből kedves lett Isten előtt.

Ha már a szürkület is engedi látni: a nappal teljes világításban tüntetheti fel a tárgyakat; — hogy ne találnánk hát magasztos női alakokat az evangeliomi korban, mely az emberiség erkölcsi életének fényes nappala? Hiszen épen e kor szabadítá fel a gyöngédebb nemet s adta meg illető helyét, emberi

méltóságát. Azelőtt árú volt, most jutalom lett a nő. Az evangeliom üde, meleg légében a női erények is szelídebb jellemet s igazabb kifejezést nyertek. Tisztelve s gyakorolva lett a könyörület, türelem, alázatosság, betegápolás és a valódi kegyesség.

Ime Tabitha. E nő, saját, költői szépségü nevében — mely a tisztaság, szelídség és gyorsaság által kitünő gazellát jelenti — erkölcsi életére nézve is, hiven van jellemezve s találóan példázva. Ő Joppéban gyakorlá a könyörület szép és boldogító tisztét, melyben gyors és fáradhatlan volt; *gazdag levén jócselekedetekkel s alamizsnálkodással, melyeket osztogatott vala,* szent Lukács szavai szerént. Minden időben vannak szép lelkek; több jóltevő találtaték ekkor is, de a mi a lelkes Tabithát más, egyszerü alamizsnálkodón felülemeli: az a jótékonyság nemesebb s nagyobbszerü

felfogása és gyakorlása. Ő, szülő városában maga körül gyüjté a kegyes, tevékeny nöket, az *özvegyeket és szenteket*, s velök a felebaráti szeretet által szövetkezvén: egyesületet alkotott, hol gondoskodtak a szegényekről, ápolták a nyomorúltakat, táplálták az éhezőket; sőt saját kezökkel is szövén, varrván: köntöst készítettek a ruhátlanok számára. Az evangeliom átmelegítő, együvé forrasztó s testvériességet szülő szelleme munkált e páratlan nő lelkében! Nem elégelte azt: hogy a nyomor pillanatra enyhüljön, hanem oda munkált nemes lelke: hogy e szövetség az inség állandó menhelye legyen. Az eszme a dicső Tabitháé, ki a joppei szerény szövetségben, bölcsejét hozá létre azon nagyszerü felebaráti s jótékonysági intézeteknek, melyek a világ minden müvelt népei közt virágoznak; azon keresztyéni egyesületeknek: hol a kisded, az árva, a szegény,

a lelki, testi beteg enyhületet, ápolást talál, s melyek által annyi könyet letöröl, annyi kínt csillapít s annyi áldást áraszt különösen a gyöngéd s jóltevő női kéz.

Maradjon áldásban s hü emlékezetben neve, a nagy alapítónőnek! kit, midön meghala, társnői s a szegények esengése- s könyeire, Péter apostol még egyszer feltámasztott. A példa, példázatnak is gyönyörü. Ki szép, nagy eszmét teremte, örökké él abban, s a jóltevő a szívek hálájában s a hü emlékezetben: a halálból is feltámad.

Lidia, a thiatira-beli bársonyárús, istenfélő, kegyes nő, *kinek az Ur megnyitá szivét, hogy hallgatná, mit Pál mond vala*, megkeresztelkedék, hív hallgatója s követője lön az apostolnak, kit társaival együtt gyakran saját házába híván: a vendégszeretet és szivesség minden gyöngéd jeleivel elhalmozá; úgy

gondolván ezt illőnek és helyesnek, *ha őt arra itélték méltónak, hogy az Ur hívei közül való legyen.* A keresztyénségben családias szeretet s testvériség lakik.

Egyszerü keretében vonzó kép a kapernaumi nőé, ki már tizenkét év óta betegeskedvén, a sokaságban a Megváltó mellé törekedett s ruhájának prémjét némán s azon hitben illeté: hogy meggyógyúl. Az Istenember hátrafordúlt, megnézte a nőt s szivébe látva, mondá: *Bízzál leányom! a te hited megtartott téged!* A beteg meggyógyúlt.

Mily szép a nőben az erős hit!

Ez teszi feltünővé, — szeretettel párosúlva — e képcsarnokban, a bethaniai két nőtestvér alakját is.

Bethania, — az egyszerüség háza, — Üdvezitönk kedves tartózkodási és mulató-helye; hova Jeruzsálemből a Kidron völgyén át vitt az út. Közel,

alig kétezer lépésre a várostól, ennek zaja és izgalma nélkül, vidékével s vendégszerető lakóival, alkalmas volt mind a szórakozásra s üdülésre, mind az elmélkedésre s tanításra. E tájon nyúlt el a nevezetes Olajfák hegyének ága. Jézus gyakran, — még éjjel is — megjelent ez otthonos helyen, a hozzá erősen ragaszkodó, hivő nép közt: a természet szépségeiben gyönyörködni, a szombatot megülni, pihenni, magába merülni s az övéivel társalogni. Életének emlékezetes perczei: mint komoly készülése a halálra; az önmagávali rövid harcz; a *pohár lehető elmúlását* s az Atyja akaratában való megnyugovást együvé foglaló sohaj; elárultatása s megfogatása mind itt történtek. Innen volt mennybemenetele is. Sehol se dobogtak a szívek őérette melegebben s méltóbb helyen nem történhetett az elbeszélendő esemény, mint itt.

Jézust Bethaniában, különösen a Mária-, Mártha-, s ezeknek vérrokona: Lázárból álló kis családhoz, baráti viszony s rokonszenv köté; a mint meg van irva: *szereti vala Márthát, ennek nénjét és Lázárt.* Történt pedig, hogy Lázár betegségbe esvén, meghala. E leverő s fájdalmas pillanatokban, a két növér nem gondolt másra, mint Jézus-, az isteni barátra, kinek rögtön tudtúl is adták a gyászt, mely a kis családot érte. De a bánat mellett a bizalom, remény és hit a nők lelkében oly nagy volt Jézus-, és az ő hatalmában, hogy az eléje sietö Mártha, — később Mária is — rendülhetlen meggyözödéssel kiálta: *Uram, ha itt voltál volna, az én Atyámfia nem hal meg, de most is tudom: hogy valamit kérsz az Istentől, megadja neked!* És úgy lön: *Lázár feltámasztatott a halálból.* Méltó jutalma s koronája az erös hitnek, melylyel a növérek Jézus-

hoz ragaszkodtak, ki halála előtt hat nappal is, azoknak vendégszerető házánál szállt meg társaival Bethaniában, hol mindenkor a ragaszkodás és szeretet édes bizonyságaival találkozott. A kis, keresztyén családban ünnep volt a Megváltó jelenléte miatt; *szerzének ott neki vacsorát*, melynél *Mártha szolgált, Lázár pedig az asztalnál ült vele.*

Ekkor történt ama megragadó jelenet, melyben Mária, a legforróbb ragaszkodás; a felmagasztaltság-s mintegy rajongásig emelkedett szeretet jelével, hevével borítá el az Üdvezítőt. Lábaihoz borult ugyanis, és drága narduszkenetben förösztvén: azután saját puha és dús hajával törölgeté meg azokat. És mindezt hivő lelkének egész lángjas boldogságával, a túláradott belérzelmekhez hasonló külső mértékben s pazarsággal tevé; annyira, hogy a drága illat *betölté az egész házat,* megnedve-

síté a padlót és szőnyegeket. Ezen a fukar Judás — ki később csakugyan pénzért adta el mesterét — megütközvén: ellene szót emelt; de a Mária tettét helyeslő Mester által: oly komolyan s ünnepélyesen, mint nagy jelentéssel utasíttatott rendre: *Hagyj békét neki! az én temetésemnek idejére tartotta ő ezt!*

Tisztelet nevedre, fény nemes homlokodra oh bethaniai Mária! kinek lelkét egészen betölté az Ur iránti hüség és hit. Bizonyára nem számít, mér és gazdálkodik az: ki igazán szeret! Te érezted azt, s megmutattad: milyen a mély ragaszkodás és lelki odaadás, mely gátat, határt nem ösmérve: kiömlik mint a termékenyítő áradat.

Emlékezzünk meg a naini bünbánó asszonyról, ki elkövetett vétkeinek nehéz öntudatával járult az Üdvezitő elé, s lábaihoz — könyeivel és csókjaival

borítván el azokat, — a megbánás, remény és hit érzelmei közt borult s kérte büneinek bocsánatát. A megváltó, ki szent Atyjával *nem akará a bűnös halálát, hanem megtérését s életét,* kegyelmes lön iránta s mondá környezetének: *Az ő sok bűnei megbocsáttatnak neki, mert igen szeretett!* A nő megtartaték a szeretetért, a szeretetben.

Gyarló az ember; a bünbeeshetés és elbukás minden órán lehető reá nézve; de — legyen áldott a keresztyén tudomány! — csak annak j a j: ki igaz bünbánatban az Urhoz térni s a javulás útján új ember lenni nem bír. A vétkeiben megvadúlt s a felébredéskor kétségbeesett ember visszataszitó s iszonyú mint az elkárhozott; a büneit szívesen bánó és sirató is fájdalmas és megdöbbentő képet nyújt, de melyről nincs letörölve az e m b e r i e s, melyről a gyógyulás s az új élet reménye, az akarat

öszintesége s az Ur megengesztelődésében vetett hit nem hiányzik; így rokonszenvet költ, segítséget nyer az emberek között, s fölötte még *az égben, az angyalok közt is öröm van.* Ilyen a naini bünbánó.

Alig lehetne eme, bár szerényen s művészi igények nélkül rendezett, de változatosság- s nagyszerü alakokkal gazdag csarnokot méltóbban zárni be: mint két evangeliomi nő magasztos képével. E két nő: Mária, az Ur anyja és Mária Magdaléna.

Mily magas és választott egyéniség volt Mária, egész életén kivül megtetszik már abból is: hogy ő volt a milliók közül az, kit az Ur azon felséges megbízatással különböztetett meg: hogy fiának földi anyja legyen, hogy fogja kezét, vezesse lépteit s nevelje a gyermekség napjaiban. Anyának lenni szép, a Megváltó anyjának neveztetni: dicsőség

és üdvesség: És e hivatásának a szent asszony meg is felelt.

Jellemét vizsgálva, lehetetlen abban a szerénységet, igénytelen tartózkodást, mint fő vonásokat fel nem fedezni. Hivatásának boldogító terhe alatt meghajolt, mint az ifju fa, mely drága gyümölcscsel gazdagon megáldaték. Mária méltóságos, de szenvedőleges alak; inkább belöl, saját lényében, mint a külvilágban élt. Csak ilyen lehetett felséges fia mellett, kitöl ezt hallá: *én szerény s alázatos vagyok;* s önkénytelenül is éreznie kellett az isteni közelség erös hatását.

De hivatásának tökéletesen megfelelt mindazon hányatások között, melyek dicsö szülöttét a jászoltól a Golgotháig környezék. Érezte, felfogta, bírta megbízatását. Még elébb, azon ünnepélyes perczben, midön az Angyaltól üdvözölve s értesítve lön: a hihetlen feletti elál-

mélkodás, a szemérem s tisztaság természetes megütközése s ellenvetése után, átérté rendkivüli helyzetét; *hálaénekre nyiltak ajkai s boldognak vallá magát.*

Majd elkövetkeztek a váratlan események; a bethlehemi ut; a csillagok feltünése s az égi karok éneke által jelzett szent éj, a szülés éje; Heródes ijedelme s kegyetlenkedése, a kémkedés és üldöztetés, mely miatt menekülniök kellett; s itt elöttünk áll ama jelenet, a nagy események egyik megkapó részlete, mely azóta nagy szellemektöl, a költészet s müvészet által: a szent család futása név alatt sok ízben örökítve lön. Minden körülmény közt, mint méltó nö s anya áll Mária. Buzgalma, szeretö gondossága, számüzetésökben, az idegen földön még fokozva volt. *A kis gyermek*, gondjai alatt, *erösödik s nevelkedik vala.* A három napi

aggodalom, melylyel a húsvéti ünnepek tolongása közt Jeruzsálemben eltévedt fiút keresé; az öröm, midőn a templom tornáczában a bölcsekkel s doktorokkal elmélkedve találja; a szülöttének isteni erejében vetett bizodalom, melylyel a kánai menyegzőben csudatételre hívja fel őt: híven jellemzik Mariát. Mély, érzékeket zsibbasztó s lelket leverő volt a fájdalom, melyet szülöttének keresztfája alatt érzett; — látta azt a hálás fiú, látta anyját megnémúlva állani a gyászos helyen, hol véres és lázasztó jelenetek váltak egymást, és ösmervén Máriának mély, érzékeny kedélyhangúlatát, értvén azon bánatot, mely a közöttök volt édes viszony megszakadásával szivére nehezül az egyedül maradó nőnek: némi enyhitésül, finom tapintattal Jánost àdá neki fiúl, s őt anyául Jánosnak. Végre ama hit és szent buzgalom, melylyel fia

mennybemenetele után, felkereste annak követöit, maga köré gyüjté tanítványait, hogy a fiú helyett lássák legalább az anyát, ki szíve alatt s karjai közt hordá a Megváltót, hogy mintegy öszvekötö kapocs levén személye a látott és most láthatlan közt: még inkább emlékezzenek az Úrra, s erösebben ragaszkodjanak hozzá: ama buzgalom s apostolkodás Máriát mint dicsö nöt, hivö keresztyént, s a világ Megváltójának méltó anyját mutatják föl.

Jézus anyja mellett van igaz és méltó helye Mária Magdalénának, ama nem különben választott nönek, kit a Gondviselés oly nagyot s rendkivülit mivelni hívott el. Mária Magdaléna — kit az Üdvezítö nagy betegségböl gyógyitott ki, — a hívök és igazak egyike vala; vendégszeretettel fogadá sokszor az Urat és tanítványait; résztvevö tanúja volt szenvedésének, halálának, és

sirja felett mély megilletődéssel, hü ragaszkodással virasztott.

E nö által történt amaz örök emlékü napokban a legrendkivülibb. Szerepe kevés ideig tartott s alig ejte pár szót, de mióta emberi nyelv szól: nem mondottak soha nagyobbat; és míg a legerösebb kiáltás egyre gyengébb lesz s végre elhal a távolban: az ö gyenge ajkának szavai viszhangoznak e világon, századokról századokra. Az apostolok predikálása, a vértanúk vallástételei, a hatalom parancsa, a bölcseség igazmondásai: nagy következményöket nézve, nem hasonlíthatók Mária Magdaléna szavaihoz. Mint Pál- és Péter, mint István martir és Barnabás szint oly nagy dolgot vitt véghez e gyenge, de hivő nö.

Mielött az általa kimondott varázs igék ismételve lennének itt: vizsgáljuk meg az akkori körülményeket.

Jézus kiadta lelkét a keresztfán, s

betétetvén élettelen teteme a sziklaüregbe: a legbátrabbak is ingadozni érezték lábaik alatt a földet. A nyáj, pásztor nélkül maradt. Alig mertek járni az utczán; — némelyek elrejtőztek vagy eltávoztak, mások titkon gyülekeztek öszve. Minden arczon kétség, minden szemben kérdés volt. A remény, kétkedés és félelem, mint az egymást széttörő, egymás fölébe emelkedő hullámok ostromlák s nyelték el egymást a szivekben. — E válságos pillanatban midnen koczkán állott; a lelkeken bizonyos érzés feküdt, mint a borúlat, mely éltető esőt s ölő villámot egyképen s rögtön szülhet. Igy telt el a harmadnap.

Ekkor új rázkodás, új meglepetés következett: vasárnap reggel a látogatók üresen találtak a sír-üreget. Hová lett az Ur teste? Baráti vagy ellenséges kéz vitte-e el? Valjon a zsidók- és rómaiaktól említett t é v e l y g é s, nem ragad-e

most meg sok elmét? Vagy halva se volt, midőn letéteték; de hiszen látták a kifolyt vért, a szivén ütött sebet s hallák a végsohajt, melylyel *atyjának ajánlá lelkét;* s ime itt vannak a hátrahagyott véres leplek az üregben. Oh mégis! talán alá sem vala vetve a mulandóság köztörvényének! hiszen Illés és Énók se haltak meg! Élénk emlékezetben valának, bár sokképen magyarázva, némely szavai is, melyekben magáról ilyesmit jósolt.

E rendkivüli s válságos körülmények közt, nem lehet mondani: hogy a remény-vesztettség, kishitüség, elpártolás vagy tagadás jutott volna hatalomra, de kétség és bizonytalanság zavarta a lelkeket, melyek bár megtermékenyülve voltak: nem birták világra hozni az eszmét; a hit- s reménynek ajkán lebegett a szó, de küzdött a névtelennel, s nem volt képes kimondani a mit érzett, mint a néma.

A pillanat nagyszerű, izgató, bóditó s minden felett határozó volt.

Ekkor állott elő Mária Magdaléna, s kimondotta a világ-rendítő szót: *Jézus feltámadott!* Én láttam, beszéltem vele, *Ő feltámadott!*

Mintha a setét éjtszakát egyszerre a megnyilatkozott ég sugározná be: világosság támadt a lelkekben; mintha a hánykódó tengert valamely felsőbb hatalom csilapítná le: megszünt a szívek háborgása s kétsége. A szó, ezer meg ezer lélekből és ajakról mint ösmerős hangzott vissza. Levált a hályog a szemekről, a békó az értelemről s akaratról, nehéz kö esett le a szívről. Nagy és szabad lélekzetet vett a világ s a keresztyénség jövője meg vala mentve. Tetszett az isteni gondviselésnek, egy gyenge nő reszkető ajkai által jelenteni ki a legnagyobbat!

Az egyszerű nőben a hit, felmagasz-

taltság és szeretet hatalma csudát mivelt; mint kikeletkor, új élet kezdődött szavaira. Mária Magdaléna az evangeliomi dicső tavasz pacsirtája!

Nem szükség fejtegetnünk a csudálatos eredményt; és hogy mit köszönhet ama szónak s kijelentésnek a haladás, müveltség, szabadság s az emberiség. Több nyugalmat, áldást és boldogságot nem adott s nem ad szó és eszme a világnak. Azon nyugszanak az országok, a népek, s épül minden, minek jövője, élete van. Annak köszönhetjük: hogy kékel az ég, zöldel a sír, s hogy a köny, melylyel kedveseinket kikisérjük a temetőbe: fénylő és meleg.

Mária s Mária Magdaléna magasztos képei után: legyen lebocsátva a függöny!

Az év utolsó napján.

Mint habja a sebes folyamnak
Sietve zúg alá,
És nincs erő, mely a lezajlót
Visszafordítaná:
Nap, nap után elment, betöltve
A megszabott határt;
S mi érezzük: hogy életünkből
Egy év megint lejárt!

Ugy van! Nehány rövid óra még, s a lehanyatló nappal elmúlik az év is. Megvolt ifjúsága, fényes zivataros, munkás és gyümölcsöző kora; azután eljött a hanyatlás ideje, míg végre elvénülve, megőszülve, szomorúan és tehetetlenül múlik el, mint az ember, midőn második gyermekségre jut az élet végén. Ha fenn virasztunk ez ünnepélyes nap éjjelén s

ébren várjuk az éjféli perczet, midön az év halála s egyszersmind születése leend: nem fogunk semmi rendkivülit tapasztalni; csend és setétség borítandja a világot, a természet aludni fog s a mai és holnapi reggel közt nem lesz semmi különbség. — Igen, mert eme darabokra tördelést: óra, nap és év, a végetlen idö nem ösmeri; csak a szegény halandók szólás-módja az, kiknek élete, (mint a kérészé a nap nyugtához), ama fogalom- és számokhoz van kötve.

Azért ejti az időnek eme változása bús hangúlatba az eszmélkedöt. Egy év ismét elmult s közelebb vitte ama szomorú határköhöz, a sírhoz! Mily rövid az élet! napjai gyorsabban perdülnek a *takács karikáinál*. Ha a keselyüre, vagy az olajfára gondolok: el kell szomorodnom: ezek sokkal tovább élnek mint én, mint az ember, kinek élete hatvan, nyolczvan év, annak is eleje füst, vége

hamv; gyámoltalansággal kezdödik, erötlenséggel záródik be, s egész folyamán át, sok a *nyomorúság és fájdalom.*

Azon örömek is, melyeket e rövid időközben látunk: hiányosak; a legbecsesebb földi jó birtoka is bizonytalan. *A nevetés közben is fáj az ember szive, s a kik bírnak valamit: mintha nem birnák azt.* Mennyi gond, betegség, bánat és szenvedés! Szép reményünket keserü csalódás, édes álmainkat hideg ébredés, feltételeinket bukás szokta követni. Szeress, lángolj, s áldozd fel magadat: s kigúnyoltatás lesz a jutalom. Az élet fényes igéret-levelekkel bocsájt útnak: de nem vált be egyet sem, s mihamar észrevevén, hogy meg vagy csalva: szomorúan mégy tovább az egyhangú ösvényen; a remény nem világít elötted, az emlékezet bús képekkel kisér; néha megállasz, nem nyiló virágok, hanem gyászos sírok felett, melyeknek szo-

morú-füzei közt, kedveseid nevét sugja füledbe a szellő. Keserüen érzed: hogy veled mint labdával; kénye, kedve szerint, csak a véletlen játszik.

Nem bírod az eléd tüzött végetlen czélt összeegyeztetni a számtalan akadálylyal, az eszközök gyarlóságával, a bizonytalan élettel, melynek mindezek mellett is, minden percze számon lesz kérve. A hüllő elvesztett tagja ujra kinő: s te, veszíts el egy alkalmas órát életedből, vagy okozz erkölcsi sérvet, bénulást magadnak: a kár örök leend.

Míg ily szomorú gondolatokra költi s egyre belebb sülyeszti a lelket az idő változása, az év mulása: e borongó hangúlatot neveli maga, a halottaiban szendergő természet, a ködös, hideg, rövid nap, e némaság s kietlenség is; mintha csakugyan halott, s e miatt fekete szőnyeggel volna bevonva a nagy minden-

ség. Gyász a természet- az idö- és szívben! Szomorú ünnep!

Lehulltak a tavasz virágai s a nyárnak kalászból font koszorúja oda van. El vannak véve a fától lombja, a madártól éneke, a pataktól habjai. Oh, édes szülénk anyaföld! kihült s megkeményedett kebled annyira: hogy nem fogadhat abba egy magvacskát, nem bocsájthat abból egy füszálat sem! A világon megdöbbentö csendesség van, melyet csak az északi zivatarok zúgása szakaszt meg. *Az erös Isten, az ő szájának fuvallatával csinált jeget és a vizeket beszorította. Ő adta a gyapjúhoz hasonló havat. Ő változtatja meg az időket és az időknek részeit.* Ö hozta el a telet s az év végét.

Ugyde, ha mindez Isten által — kinek valamennyi müve czélszerü és jó, — van igy rendelve, ha minden történetet s változást ö kormányoz és hoz

elő: nem szabad busúlásnak adni lelkemet az év elmulása, az élet s halál felett. Nem! Ime finom himzet, virágok és arabeszkek képződtek ablakom hideg üvegén a belső meleg által; az én szivemből halt volna-e ki a láng, mely felolvasztja a jeget, a fény, mely igaz világításba helyzi a múló időt?! Oh, tünjetek el borongó képek és ködös gondolatok! én felül-állok a tél s idő hatalmán s nem félek! Az Ur jóságára, bölcsesége- s szeretetére ösmerek ama tüneményekben. Köd és homály van bár körültem: tudom, hogy azontúl tisztán süt a nap; s bár komor fellegek nehezülnek a láthatárra:

De, — nem járnak fent e sötétlő fellegek, —
E sürü köd csak az ember körül lebeg;
Míg téged menny Ura világosság ölel;
A mindenségnek a létellel azt adád,
Mért kötné be a föld homálylyal önmagát,
Mint a bogár, a mely vesztéhez áll közel!?

Tekints rám s óvj, nehogy télnek, éjnek frigye:
Lelkem hideg, sötét levertségig vigye,
S legyek kétség miatt széltől hányott pehely;
Te képmásod vagyok, de mégis földi por,
Sok álnok ellenség könnyen földhöz tipor,
Küzdj mellettem tehát s perlőimmel perelj!

Te, ki e rengeteg világot alkotád,
S könnyen a semmiség ölébe fuvja szád:
Erős vagy hogy teremts uj földet és eget;
A melyen nem leend a kép ily változó,
Megszégyenül s romol az új előtt az ó...
E nagy uj év s tavasz melyért lelkem eped.

Jól is remélek ez uj év s tavasz felől,
Midőn szebb lesz a föld, más dísze, lombja nől.
Ah lelkem sejti már távol, titkos neszét!
Történjék a napok s évek mulása bár,
S legyen némult, fagyos, setét a láthatár:
Rólam le nem veszi az Ur kegyes kezét.

Igy tehát nem boríthatja, nem is borítja bánattal szívemet az év utolsó napja, mely az idő mulására s életem

rövidségére oly élénken emlékeztet; mert hatalmamban van meghosszabbítni, értékessé tenni. Ezenkivül, a hol a sérülés, ott a gyógyír; napjaim elenyésznek, hogy megujúljanak, meghalok hogy éljek. Mily boldogság éreznem s hinnem: hogy halhatlan vagyok! Nem ama minden napias magyarázat szerént: hogy poraim fübe, fába, virágba átmenvén, el nem vesznek; hanem magas, evangeliomi értelemben. Ez felemel, vigasztal s boldogít.

Tisztelem azon bölcs intézkedést, mely szerént az élet öröme, boldogsága, dicsősége és javai mulékonyak s bizonytalanok, hogy szivünk a *földiekhez ne ragadjon szerfelett,* melyeket csakugyan itt kell hagynunk, s hogy általok gátolva ne legyünk az örök becsüek keresésében. Megnyugszom rajta: hogy gyakran könyeznünk, szenvednünk kell e földön; hiszen a keserü izlelése nélkül,

nem ösmérnök az édeset. Bölcs czélból küldetik Istentől reánk a látogatás, mely erkölcsi egyéniségünk kifejlésére nélkülözhetlen. És ha szivemre teszem kezemet, át kell látnom s megvallanom: hogy sokszor magam szereztem fájdalmamat; csalódtam, mert lehetlent reméltem; *zivatart arattam, mert szelet vetettem.* — Könnyen méltatlanságnak veszszük: ha fenhéjázásunkat hideg mosolylyal utasítják vissza. Valljuk meg, hogy gyakran, midön félremagyarázott a világ: minmagunkat se értettük s hogy sok bajnak szerzője: saját kezünk, kutfeje: saját szivünk volt.

Igaz, hogy a tökély pályája végetlen, a czél magas, a nagyság s erény ösvénye darabos; de nem hiányzanak az alkalmas eszközök, s haladhatunk, emelkedhetünk mindennap. Szives küzdelem, türés, önfeláldozás és a fensöbb égi segedelembe vetett bizalom tehát: és tisz-

tában leendünk minmagunkkal és az élettel!

Lehetetlen nem látnom amaz égi kezet most is, ha a hanyatló év történeteire s napjaira visszagondolok. A lefolyt napok örömeire s áldására emlékezvén: szemem édes könybe lábad s szivem hálára buzdúl. Nem! Nem a vaksors vagy véletlen munkája volt mindez, hanem a kegyes Gondviselés kedvezése; az tartott meg, az hárított el fejem felül annyi látható s láthatlan veszélyt, mert hatalmas az, a legcsekélyebbnek látszó eszközben s úton is, megmentetésünket eszközölni. Erre nézek, ebben hiszek.

Oh, áldassék az égi hatalom:
Melytől intézve van a habokon,
Vész idején az a kis deszka-szál:
Min a szegény hajótört partra száll;
Az a csillag, mely fel-feltünedez,
S az éjben a vándor vezére lesz.

Ki veszt sokat, mindent, mi drága itt,
Hitét ha őrzi: őrzi őt a hit;
A panasz elhal, tart az ima még,
Mig a föld ködös: fenn derült az ég:
Siralmak völgyén, vad kietlenen:
Hol ember nincs már: Isten van jelen!

Ilyen hittel s bizalommal kivánom ünnepelni az év utolsó napját, estvéjét; hogy ez, az okos önszámoltatás, készület, megnyugvás, hálás emlékezés és remény ünnepévé legyen. Eme hit által felderül előttem a homály, megtisztúl a zavaros, kiegyenlik az ellenmondás, összevesimúl az egymásba-ütköző. Hadd muljék hát az óra; nem siratom az enyésző időt; nyugton veszek bucsút a haldokló év végső perczeitől. Istenbe s kegyes Gondviselésébe vetem a jövőre nézve is bizalmamat s reménységemet. Elvárva jót, roszat, ezt mondom magamnak s másnak:

Az Ur bölcs, jó, ő adja uékünk
Az édest keserüt;
Amazt fogadd hálaadással
Ezt gyáván ne kerüld!
Ő hordja a roppant világnak
Örök, nagy gondjait;
Öröm s bánat, élet s halál közt,
Kössön hozzá a hit.

És Te, minden idő felett álló, minden történetet bölcsen kormányzó Felség! áldassál az enyésző év örömeiért, melyeket velem kegyelmed éreztetett; áldassál a keserü de gyógyitó perczekért, melyek által javamat munkáltad! Ama te áldott gondviselésed, mely velem volt a mult évben, legyen mellettem a jövőben is, és kisérjen egész életemben. Amen.

IMÁK.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Szenved-e valaki közületek? Imádkozzék!
Öröme vagyon-e valakinek? Dicsérje az Istent!
Beteg-e valaki köztetek? Imádkozzanak érette!
Imádkozzatok: hogy meggyógyíttassatok!

Jakab 5, 13. 14. 16.

Kérj hittel Istentől, semmit nem kételkedvén; mert ki kételkedik: hasonló a tenger habjához, mely a szelektől ide s tova hányatik.

Jakab 1, 6.

IMÁK.

Vasárnapi Ima.

Felséges Isten! bölcsen és atyai jósággal rendelted el az emberi élet folyását; úgy intézkedvén: hogy lélek és világ szerént kitüzött czéljaink legyenek, melyeknek elérésére erőt, tehetséget és jó alkalmat szolgáltatsz; örömmel és sükerrel jutalmazod meg, ki híven munkálkodik és serényen futja pályáját.

Áldalak az elmult hétnek foglalkozásra rendelt napjaiért, melyeken megtartád vidámságomat, egészségem- és erőmet a foglalkodásra. Megösmérem oh édes Atyám! hogy ha hív sáfár va-

lék, ha valami jót tettem, magam és embertársaim igaz javát elömozdítottam, ha jó szándékomban czélt értem: mindaz megsegítő kegyelmed által történt. Hogyha ment voltam a botlástól, s lelkiösméretemet nehéz szemrehányás nem nyomja: azt is atyai vezérletednek és vigyázásodnak köszönhetem.

Áldalak e nyugalom és áhitat szent napjáért, melyet megérnem engedtél, hogy ezen, nemcsak testi erőm megújulását vegyem, hanem lelkem javát is keresvén, feltaláljam; és életemnek minden perczében is, de különösen ma, áldassék jóságod és *szenteltessék meg a te neved általam.*

Általadom oh kegyes Atyám! egészen az én szívemet ez ünnepi áhítatos érzéseknek. Feltárom elötted Mindentlátó és tudó! az én szívemet legtitkosabb gondolataival; kiöntöm keservemet és panaszomat; beteljesitő kegyelmedbe

ajánlom reményemet és ohajtásimat. Elmélkedem hatalmad- s jóságodról, álmélkodom gondviselésed végéremehetlen titkain, megemlékezem velem közlött lelki s testi jótéteményeidről, és buzgó imádságban, hálaadásban és kérésben emelkedik én lelkem feléd. *Mint a szomjú szarvas a folyóvizekre: úgy áhitozik lelkem hozzád, szent színed elébe oh Uram!* Atyám! adjad, hogy semmi földi gondolat ne háborítsa meg kegyes elmélkedésemet s buzgólkodásomat és ha *szent házadban megjelenek, a hol öszvesereglenek felséges neved imádói,* vagy ha e szent napot családom kebelében ülöm meg, hol *titkon, ajtómat behajtva, és magánosan sohajtva,* ohajtlak tégedet és keresem *édes újulásomat* az imádságban: engedd, hogy vasárnapi ünneplésem, áhitatoskodásom, mindenütt boldog és üdvességes legyen. Bocsásd szent színed elé buzgó kérése-

met, melyet magam- és kedveseimért; a bújdosók-, szenvedők-, árvák-, özvegyek-, betegek- és haldoklókért, kedves hazámért, minden felebarátomért emelek hozzád; és adjad: hogy a veled társalgás lelkemet oly égi örömmel s ujulással töltse be, oly szent elhatározással ruházza fel: hogy ereje láttassék meg rajtam ma és egész életemben. Amen.

Reggeli Ima.

Gondviselő Istenem és Atyám! a nap legünnepélyesebb órájában, midőn világosság támad a földnek színén, hogy feltüntesse hatalmas kezed bámulatos alkotásait, midőn millió teremtés életre ébred a mély álomból: íme én te leányod szívemnek szabad és földi homálytól tiszta érzésével, *jó reggel kereslek téged!* ohajtom kirebegni hálámat azon

kegyelmes oltalomért, melynek védő szárnyaival a mult éjen takargattál, és kérem e mai nap folyására is atyai gondjaidat, *minden nap megújuló irgalmasságodat;*

Megösmérem, hogy véges és gyarló az ember; *úta nincsen az ő tulajdon hatalmában, nem tudja: mit hoz a nap reá, jó feltétele is nem állandó;* hogy köbe ütné lábait és saját veszedelmébe sietne, megfáradást nem ösmerő atyai gondjaid és támogatásod nélkül. Vigyázok azért oh Atyám! e napnak folyamában is minden lépésemre, de teljes bizalmamat megmaradásom, lelki s testi épségem felöl, mégis egyedül benned helyezem, ki bölcseségedben jobban tudod nálamnál: mi a jó és igaz, ki elfogyhatlan gyöngéd jósággal viseltetel gyarló gyermekeidhez; kinek csudálatos intézkedését életem eseményeiben annyiszor tapasztaltam, és lelkemben

viszhangzanak édes, bíztató szavaid: *én teremtettelek; én hordozlak és megtartalak.*

Hordozz és tarts meg oh édes Atyám! kegyelmes igéreted szerént e napon is engem! Távolíts el ösvényemről minden akadályt, mely igaz elömenetelemben gátolna; megtartván egészségem- és erömet: engedd vídám munkásságban és sükerrel végeznem mindazon tisztet, melyre hívtál, melynek hív betöltéséhez van kötve külsö jólétem és szívem nyugalma. És mivel gyermekeidet egymásban s egymás által kívánod boldogítani: sugározd be öröm- s megelégedéssel a hozzámtartozóknak, kedveseimnek orczáját is; ne engedj felhöket tornyosúlni vídám egünkre, és egyetlen szemet is kiszakadni a szeretet azon drága lánczából: mely bennünket egybeköt.

Tartsd meg és neveld szívemben az erkölcsi tisztaság iránti boldogító von-

zalmat, a szelídséget, engedékenységet, melylyel kész legyek megbocsátni az ellenem-vétőknek; gyakoroltasd velem-e napon is a jóltevőséget, szánakozást.

A te bölcs jóságod, mely örömforrásokat nyitott életünk ösvényén, árnyékot adott a nap hévsége ellen: engedje ma is ízlelnem az élet ártatlan gyönyöreit; engedjen örülnöm az örülőkkel; de védjen is: hogy a világban el ne merüljek, szívem a földiekhez ne ragadjon s a mulandók miatt el ne felejtkezzem a lélek örökbecsű javairól s örömeiről.

Ruházz fel béketüréssel, keresztyén önmegadással: hogy a kedvetlen és fájdalmas pillanatokban is, rendíthetlen bizalommal ragaszkodjam hozzád; síró szemem könyüiből is, szívem reményének fénye sugározzék vissza. Igazgasd oh édes Atyám! gondolatomat s érzésemet, szavaimat és tetteimet úgy: hogy

mind-azok saját lelkem nyugalmára és dicsőségedre legyenek. Teljesítsd reménnyemet, add meg kérésemet, szenteld meg ajakim fohászát, mely e reggelnek idején téged keres és hozzád emelkedik az egek felé. Amen.

ÉNEK

E rám viradt reggelnek idején:
Szent buzgalomnak szárnyai
Ragadják lelkemet a menny felé,
Hová úgy óhajt szállani!
A fényes nappal ujúltára,
Hevűlvén forró, mély hálára:
Hadd buzogja ki a mit érez,
Szállván Atyjához, Istenéhez.

Mint a világon szélylyel-áradott
Az élet-hintő napsugár:
Isten, jóságodnak malasztitól
Megteljesült a föld-határ!

Édes Atyám! szerelmed látván
E földön s a lelkek világán:
Keblem, mint a kutfő megárad,
S kiöntöm Néked hő hálámat!

Reád nézek, benned bízom, — ma is
Kezedbe tészem sorsomat!
Mindent, nyugott s hálás szívvel veszek:
Mit bölcseséged osztogat. —
Légy Atyja a benned bizónak,
Vigasztalója a sirónak!
S ma is, mig az estét elérem:
Légy támaszom, védőm, vezérem!

Világosság hatalmas Istene,
Ki a reggelnek Ura vagy:
Ki adsz a földnek fényt és harmatot:
Fényt s harmatot *lelkem*nek adj!
Bírjon hittel, e szent világgal,
Szeretet gyöngéd harmatával,
S erénynyel, melyben dicsőn áll fenn
Országod, — s képed rajtam. Amen.

Estveli Ima.

Maradj velem oh én Istenem, mert immár beestveledik és a nap elhanyatlott! Mily félelmes volna az éj, hideg némaságával és titkos setétségével, — mily aggodalmasan hajtanám le fejemet ez estvén is az álomra, melyben nem eszmélvén magamról, olylyá leszek, mint a holt: ha nem tudnám, hogy a mélységes homály *nem fedez el engem szemeid elől, hanem az éjtszaka is mint a nap fénylik és a setétség teelőtted olyan mint a világosság;* ha nem hinném: *hogy az Ur nekem őrizőm, ki nem szunnyad és nem aluszik!*

Igy nyugodtan és a pihenés édes elöérzetével várom a nagy éjet, melynek sátorát azért sötétíted el s töltöd be hallgatással: hogy zavartalan és teljes le-

gyen pihenő teremtéseidnek nyugalma, melyben szemeid örködnek felettök, mint az égbolt millió fényes csillaga világit a setétségbe borult világ fölött. Mily édes az álom pihentető karjai közé, védelmed szárnyai alá, azon megnyugtató érzéssel adhatni át magunkat: hogy ujulásunk leszen és megtartatunk!

De életünk- s napi tetteinket vizsgálva: lehetünk-e ily nyugodtak? Oh, ki volna igaz és feddhetlen, mig e testet hordozza? Visszatekintve én is a hanyatló napra: meg kell vallanom édes Atyám, hogy életem ma sem volt ment számos erőtlenségtől s fogyatkozástól; és ha kérdem magamat: betöltém-e hiven tisztemet? uralkodtam-e keresztyéni szigorral indulataimon? járásomat s kelésemet szelidség s szeretet jellemezte-e? jó feltételeimet mikép hajtottam végre? cselekedetem inditó okai közé nem lopódzott-e a személyes hiú-

ság? termett-e nálam béketürésben, állandóságban, irgalmasságban és hitben drága gyümölcsöket ma is a lélek? Oh szívemet vizsgáló! az őszinte válasz nem elégíthet ki, és csak gyöngíti bennem az önmegnyugtatás érzését ez estvének idején, s vigyázatra, szerénységre int a következő napra nézve.

Oh Atyám s Istenem! bizony be kell vallanom erőtlenségemet! és a milyen hiányosnak érzem a napot saját viseletemre gondolván: oly teljesnek s gazdagnak találom azt áldásoddal, lelki s testi kegyelmeddel, melyeket nem mértél érdemünk- s erényünkhöz, hanem bőséggel kiárasztottál erőtlen gyermekeid között én-reám is! Te voltál éltetőm és megtartóm, tanácsadóm és vezérem! Oh Atyám! buzgó hálaadásra nyílnak ajakim jóságod- s gondjaidért!

Eme te kegyelmes gondjaidba ajánlom magamat, és védelmedbe vetem erős

bizalmamat, a következő éjre is. Közelget és elborít a setétség, de én nem félek; *békességben lefekszem, elaluszom és felkelek, mert tudom: hogy az Ur oltalmaz engem, mert hív ő s megőriz minden gonosztól!* Legyen nekem Uram! benned helyzett bizalmam szerént! ki ébrenlétemben vezérem valál: légy őrizöm aluvásom alatt. Kötözd le a veszélyt, a bántó elemeket, a gonosz kezeket, hogy ne árthassanak. Vedd kegyes oltalmadba velem együtt kedveseimet, felebarátimat, a közel és távol-levőket. Légy a virasztókkal, a betegekkel, a haldoklókkal szomorú és fájdalmas éjök óráiban!

Hallgasd meg estvéli fohászomat oh kegyes Atyám, szent Fiadért. Amen.

É N E K.

Magas, dicső szentház oltáraként :
Fény önti el napnyugatot ;
S oltár lett szívem is, — felette láng
Hő hála lángja gyúladott.
Isten, hű karjaid vezérlik
Az embert, a nap szűnetéig,
S mellette áll : az éj fekete
Szakán, angyalid őrizete !

Egy áldás-teljes nappal újolag
Meghosszabbítád életem !
Jóságodtól eredt béke s öröm . , .
Tied hálám, dicséretem !
Kit közülünk búbánat ére :
Irt nyujtál szivének sebére !
Az árva könyeit te látád,
Tudtad az özvegy sohajtását !

Tebenned bízom hát az éjen is,
Ki nappal jó Atyám valál !
Oh Isten, őrködjél erőtelen
Leányodnak álmainál !

Téríts el bajt és ijedelmet,
Mely felém láthatlan közelget;
Add: hogy üdítő légyen álmom,
Vidám, békés felviradásom!

S ne hadd felednem: hogy mikép a nap
Elmúlik, s jő az alkonyat:
Az élet is végére jut, midőn
Mély álom s hosszu éj fogad;
Hogy szólván végórám ütése:
Legyek készen a költözésre:
Hívj bármikor, bár még ez éjen:
Halálom csendes, boldog légyen!
Amen.

Uj évi ima.

Örökkévaló felség, nagy Isten! ki felülállsz a változás törvényein; magad levén *az első és utolsó, a kezdet és a végezet:* elötted az évezredek és a szempillantás nem különböznek. *Kicsoda volna hozzád hasonlatos, hogy elöhívja*

a mi elmult, és megmondja: a melyek hamar lesznek, vagy a melyek sok idő mulva lesznek?! A népek elmennek, *az egek mint a füst elfogynak, de te örökké megmaradsz!* Oh Uram! a halandó ember véges gondoltával eltéved örökléted mélységében, és érezvén saját árnyék-életének semmiségét, *mely csak ideig, az időnek feléig tart:* mély alázattal hajlik meg örök végetlenséged előtt.

De nemcsak örökkévaló Ur, hanem gondos és kegyes Atya is vagy te! *Megtartod a világot az ebben levőkkel és szépen rendelsz itt mindeneket!* Kiárasztod különféle áldásaidat, hogy minden teremtés érezvén azok édességét: a létezésben örömet és boldogságot találjon. Különösen az ember életét, bizonytalan s rövid volta mellett is, sok jótéteményeddel oly becsessé, véges és halhatatlan czéljainak munkálására oly kivánatossá és szükségessé tetted: hogy

minden óráért hálás szívvel kell áldanunk Felségedet.

Áldalak és dicsöitlek én is, te leányod, e reám viradt új esztendöért, melynek első napjára kegyesen eljuttattál! Ez is élö bizonysága folyvást áradozó atyai szeretetednek, mely nincs idöhöz kötve, az évek változásaitól nincs korlátozva, melynek teljességében, az emberi érdemetlenség miatt sem esik apadás. Visszagondolva életemnek eltöltött idejére: annak minden szempillantásában, jóságod kedvezését érezem; s midön így a multért igaz hálát rebeg ajakam: szívem édes bizalommal telik meg a kétes jövöre nézve, mert ennek órái se hozhatnak reám egyebet, mint a mit te bölcs és jó Atyám, jónak látsz és megengedsz! Tudom: hogy változásai között is kegyes gondviselésed örködése alatt leendek, *melynek tudta nélkül egy hajszál se eshetik le fejemről!*

Kegyelmes gondjaidba ajánlom hát magamat, jóságodtól kérek minden földi és lelki áldást ez év folyása alatt is. Részeltess az élet javaiban oly mértékkel, mely az igaz megelégedésre s a kötelesség betöltésére szükséges. Tartsd meg égeszségem- s életkedvemet, szívem ártatlan örömét és nyugalmát. Terjeszd ki a békesség szárnyait felettem, kedveseim és hazám felett. A reám jöhető keserüségek közt vigasztalj, ne tégy ki gyenge erömet haladó kisérteteknek s a megpróbáltatás idején atyai hatalmad dicsőítse meg magát az én félénk erőtlenségemben. És a mikép *megujitád napjaimat: az erös lelket is ujítsd meg én bennem, adj új életet!* hogy szüntelen a kegyesség után járván: szent tetszésed szerint tölthessem el napjaimat!

Oh Uram, Istenem! az én véges látásom nem hathat a holnap titkába sem, a te felséges tekinteted elött pedig meg-

nyílik a jövendő s az idők végetlenségébe látsz; tudod: mit rejtenek és szülnek az évek, és hatalmad parancsol a történendőknek; látod életpályámat is, nálamnál jobban ösmered szükségeimet: cselekedjél tehát velem mindenben bölcseséged és jóságod szerint, hogy én, ki erős bizodalommal könyörgök hozzád az év kezdetén: szívem forró hálaadása közt zárhassam be majdan ennek végóráját is. Amen.

Virágvasárnapi ima.

Hozsanna, Hozsanna! legyen áldott a ki jön az Urnak nevében! Legyen áldott szent neved világ Megváltója! ki a zöld lombok- és virágokkal behintett ösvényen, a nép örömkiáltásai között is, nem a magad, hanem szent Atyád dicsőségét

kerested; s míg hideg maradtál a földi megtiszteltetés iránt: lángoltál az Ur házának szerelmétől, és helyreállítád annak méltóságát, hogy legyen meg, mit szent atyád monda: *ebben a házban helyheztetem az én dicsőségemet mindörökké!*

Áldassál isteni Megváltónk! ki e napot a templom dicsőségének ünnepévé tetted! Ujra szentelted az imádságnak házát, melynek komoly méltóságától meghatva érzi a szív: hogy *e hely nem egyéb mint Istennek háza és a mennyeknek kapuja.* Elforditád tekintetedet az égő áldozat oltárától s megtanítál okos és halhatlan lényekhez méltóan: *lélekben és igazságban* imádni az Urat, *ki előtt: a töredelmes lélek, az igazságnak és hálaadásnak áldozata egyedül kedves.*

Neked ajánlom fel szívemet élő lakhelyül és templomúl! tartsd ezt minden

méltatlan érzésektől s kivánságoktól menten, ama feddhetlenségben és tisztaságban: mely előtted tetsző; ne engedd abban a buzgóság oltári lángját meggyengülni, tüzét behamvadni; hanem neveld a hozzád s szent atyádhoz igaz hittel ragaszkodó gyermeki bizalmat; felséges tudományodhoz s üdvezítő kegyelmedhez való hívséget, és hathatós kegyelmed töltse be a kegyesség és tiszta szeretet indúlatival, hittel és reménységgel, hogy legyen az szüntelen *Istennek és a benne lakozó szentléleknek élő temploma.*

Most is, midőn az üdvözlő s lelkesült sokaság virágokkal borítja lábaidnak ösvényét: vedd kedvesem édes Üdvözítőm! szívem tiszta és hálás indulatának virágait, melyekkel elédbe és tiszteletedre sietek; és a hangos öröm-kiáltások között, engedd hozzád jutni ajakimnak csendes de buzgó fohászát, mely

imádásodra emelkedik. Engedj egész életemben azon lelki kísérethez tartoznom, mely az evangeliom világánál követ téged és nyomdokaidat; mely bejutni kíván veled és általad ama mennyei *szent városba, az uj Jeruzsálembe,* melynek dicsősége örökkévaló leszen. Amen.

Nagypénteki ima.

Nagy lelki megindulással állok oh halállal vívódó Üdvözitöm! gyászos keresztfád alatt, melyen szenvedtél, és kiomló véreddel pecsételvén meg küldetésedet: magadat érettünk önkényt feláldoztad!

Egész életed az erkölcsi nagyság és tökéletesség fényes bizonysága; *tetszett az Atyának: hogy minden teljesség benned lakozzék, ki valál szent, ártatlan és*

szeplő nélkül való! Hirdetvén tudományodat, mely *lélek és élet:* ugy *szólottál a hogy soha senki nem szólott,* és csudatételeid által erősítéd a szívekben támadott hitet. Bátorságod és állhatatosságod nem ösmért félelmet és akadályt, a lelki ország építésének munkájában; bölcseséged öszve nem téveszté az igazat a hamissal, a látszatot a valósággal, és szereteted átölelé az egész világot; az ösztönzött: hogy szélylyel járván, gyógyítsd, vigasztald és tanitsd a testi s lelki betegeket; az vitt a szegények és bünösök hajlékába, a rabok tömlöczébe, hogy világosság támadjon és az igazság kijelentessék benned mindenütt!

Nagy valál mindenkor oh isteni Megváltó! de legnagyobb s legfelségesebb a szenvedés tövis-koronájával és kínos halálod perczében. Szent álmélkodással tekintek fel reád, ki jóllehet birtál az élet és halál kulcsaival: méltósággal

türéd a szégyenítő és életölő gyötrelmeket; szemeidet szelíden nyugtatád a zajgó sokaságon; és miképen fény árad a napból leáldozása végperczéig: szeretet áradt szívedből, míg véglehelleted el nem fogyott. Mily nagy, mily örök emlékezetü nap ez minden hívő lélek előtt! Mily magas isteni fenségben látszol Te ezen! Szent Atyád bocsánatát esdekléd gyilkosaidra; földi Anyádat hü tanítványoddal rokonná tevéd tenmagadban s a szeretetben; az örök élet s üdvösség boldog reményét ajándékoztad a megtért bünösnek; és az általad *elvégeztetett* váltság felmagasztaló érzetében hunytad be szemeidet, mondván: *Atyám, szent kezedbe teszem le az én lelkemet!*

Oh áldott Üdvezitöm! ajándékozz meg kegyelemmel, hogy soha ki ne essenek elméből e mai nap történetének megható képei; soha meg ne hüljön szivem-

ben a feléd lángoló buzgóság; hogy türésed, szenvedésed, önfeláldozásod és magas példád lebegvén előttem szüntelen: törekedjem a keresztyén tökéletességre, és örömben, bánatban híven teljesítsem erkölcsi tisztemet. Tanítsd a halandót fáradás és csüggedés nélkül járni a kötelesség útán s mindent, még a kedves életet is feláldozni példád szerént az igazságért! Taníts, vezérelj engem is te megváltottadat: hogy gyenge erőmhöz képest követhesselek fényes nyomdokodon, türő lévén mindenkor a keresztviselés alatt; fáradhatlan a megbocsátásban és jótételben, gondos a te rendeleteid megtartásában; hogy hamar múló földi napjaimat mint Te, az igazak és szentek csendes halálával végezhessem be egykor. Amen.

Husvéti ima.

Ur Jézus Krisztus! győzedelmes bajnoka az életnek! Ki felkeltél a koporsóból *az atya dicsőségére és a mi megigazulásunkért, hogy az élőkön és holtakon uralkodjál!* Méltósággá változék nálad az alázatos állapot, boldogsággá a földi szenvedés és halál keserűsége, örök diadallá a rövid fogság, mely az enyészet birodalmában tartóztatott.

Boldogságod és dicsőséged a mienk is, oh áldott Üdvezítő! győzedelmed szabadított meg minket is, *kik a haláltól való félelem miatt egész életünkben rabok valánk.* Édes megdöbbenéssel tekintünk az üres sírba, melyből kikeltél, melynek sötétségét világosság derengi

át utánad. Öröm- és hálaének zendül meg ajakinkon feltámadásod szent ünnepén.

Oh bizonyára czéltalan bujdosás és tévelygés volna földi életünk, ha reád, hitünk fejedelmére nem tekinthetnénk! hol vennénk bátorságot a nehéz harczokra? erőt a terhek hordozására? Mi adhatna békét és nyugalmat szívünknek az ellenkező dolgok között, a feltámadásnak boldogító hite nélkül?!

Ur Jézus-Krisztus! *ki a halált eltörölvén: az életet és halhatlanságot világosságra hoztad*, te az atya küldötte valál a világ megváltására; szenvedtél, meghaltál, de isteni erő által feltámadtál a koporsóból. Vallást teszek messiási voltodról és ragaszkodom üdvezítő érdemedhez! Neveld oh kegyelmes Megváltó az én hitemet, hogy mindig szorosabban köttessem hozzád, állhatatosan követhesselek; hogy az evangeliom világa

legyen az én szövétnekem s ereje által szenteltessem meg!

Te vagy a feltámadás és az élet, a ki tebenned hiszen, ha meghal is él: és valaki él és hiszen tebenned: soha meg nem hal! Áldott Üdvezitő, hiszek benned! hiszem: hogy életemnek nem lesz vége a koporsónál, melynek fulánkját elvetted, diadalát megtörted dicsőséges feltámadásod által, hiszem: hogy ama mennyei hajlékokban tiszta világosságtól környezve látlak meg egy napon a te Atyádnak jobbján!

Engedd az örök-élet hitét és reményét ugy munkálni szívemben, hogy halhatatlan valósághoz méltóan futván meg földi pályámat: mentül tisztábban s tökéletesebben juthassak szent színed látására az egekbe. Amen.

Áldozócsötörtöki ima.

Dicsőségnek királya! a földi szenvedések után égi méltóságodba visszatért Ur Jézus-Krisztus! Az álmélkodó tanítványokkal én is reád függesztem tekintetemet, a mint dicsőséged hazája a menny felé emelkedel! és nem fedez be előttem a felhő, mert hitem szemeivel nézlek és látlak az Atyának jobbján isteni világosságban ülni; a távolság nem szakaszt el tőlem, mert a mint megigérted: kegyelmedben híveiddel maradsz mind világ végeztéig!

Azok között, *kiknek térde mennyen és földön meghajol a te jézusi nevedre s nyelvök vallja istenségedet:* leborúlok én is, és buzgó lélekkel imádlak oh Istennek küldötte! ki a *testnek napjai*

után, örök hatalom- s méltóságra magasztaltattál fel. Visszatéréseddel az Atya kebelébe, megbizonyitottad: hogy alá is onnan szállottál a világ megváltására, és hogy *a ki téged elbocsátott: azé a tudomány, melyet hirdettél!*

Légy áldott isteni Megváltónk, ki midön e földről égi hajlékodba költöztél: örököseiddé tevél bennünket, sok drága lelki javakat hagyván reánk! Örökségünk a szent evangeliom, melynek tiszta tudománya: *világositó lámpás és életnek útja az életre.* Örökségünk: az általad megigért s el is küldött Szentléleknek vigasztaló, elevenitö és munkás kegyelme. Örökségünk: az érdemedben megengesztelödött égi Atyának bocsánata és a menny, hová felemelkedvén: megmutattad az egyenes útat minden igaz és kegyes követödnek, és az örök élet reményével ajándékozád meg a benned-hivöket.

Ne szünjél meg ezután is, mind világ végeig örködni híveid felett! Légy közbenjárónk és szószólónk az Atyánál, kinek jobbján örök hatalommal és dicsőséggel ülsz; készíts ott helyet megváltottaid számára, hogy mikor ismét megjelensz az itéletre: felvihesd őket magaddal ama boldog hajlékokba!

Téged ohajtalak és kereslek áldott Üdvezitőm én is, földi pályafutásom alatt! Kereslek szívemben: melynek buzgó érzései imádsággá válnak ez ünnepi órában ajakimon. Kereslek menynyei tudományod- az evangeliomnak igéi- és lelkében. Kereslek egykor a mennyben; adjad, hogy mindenkor és mindenütt feltaláljalak téged. Amen.

Pünkösti ima.

Atyának és Fiúnak lelke, áldott Szentlélek! ki megigértetvén: csudálatos jelenségek közt le is szállottál a pünkösti-ben, hogy bizonyság és erősség légy a Megváltó igaz istensége felöl; hogy rendkivüli ihletéssel, ajándékkal és erővel ruházván fel a tanítványokat: általok megalapítsd a keresztyén anyaszentegyházat. Légy áldott hatalmas segedelmedért, melylyel ama felséges intézet felállítását elömozdítottad! Légy áldott titkos kegyelmedért, melylyel a hívek lelkében ma is és szakadatlanúl munkás vagy, és épited e földön Isten országát mind az idők végeig!

E szent ünnep csudáin álmélkodva: áhítatos érzések közt emelem fel szívemet Hozzád, s imádlak a kijelentés

szent titkában, mely az Atya- és Fiúval, örök egységben mutat hitemnek! imádlak és drága ajándékaidért esedezem. Nem várom: hogy galamb képében jelenjél meg fölöttem, s látható fényes lángban szállj reám: de kérem az igaz szelídségnek s tisztaságnak lelkét, kérem a keresztyéni buzgóságnak lángoló hevét, hogy ezek foglaljanak el s töltsenek be egészen! Nem ohajtok e szent ünnepen sok nyelven beszélni, látásokat látni: de kérem segítő kegyelmedet, hogy ma és egész életemben egy változhatlan szózatban hangozzék ajakimról az igazságnak vallása, az örökkévaló dicsérete, és szemlélhessem már e földön is lelki szemeimmel, az igazakat váró mennyei ország dicsőségét!

Szentlélek Isten! erőtelen s gyarló az ember; mire mehetne jóra-segitő kegyelmed és drága ajándékid nélkül! Ezeket kérem én buzgó szívvel!

Szeretetnek lelke! éleszd és tartsd elevenségben nálam, az Istenhez való gyermeki ragaszkodást, a felebarátim iránti hűség és munkás szeretet indulatját!

Igazság és világosság lelke! széleszd elmémnek homályát, hogy a valóságot és csalárd tüneteket öszve ne téveszszem egymással, hanem tisztán látván: választhassam a jót, mely lelkem örömére s erkölcsiségem gyarapúlására szolgál.

Erőnek és józanságnak lelke! adj állhatatosságot, hogy minden próbáltatás közt, maradjak meg az igaz ösvényen, és *sem mélység sem magasság, sem élet sem halál,* el ne szakaszszon az erkölcs- és az Ur törvényétől!

Vigasztalásnak lelke! légy velem s ne hagyj elcsüggedni az élet bajai között; fájdalmában enyhítsd szívemet a közel-szabadítás édes reményével; és függeszd könyben úszó szememet ama

jobb világra, melynek örömei változhatlanok; hol *az Ur eltöröl minden könyhullatást, hol keserűség és fájdalom nem leszen többé!*

Bölcseség és kegyelemnek lelke! hajtsd végre a munkát, melyet elkezdél szívemben; hogy ujjá születvén általad: méltóan áldhassalak s dicsőithesselek az Atyával és Fiúval, mint egy örökkévaló Szentháromság Istent, életemnek minden idejében. Amen.

Karácsoni ima.

Titkos bölcseségü s végetlen jóságu Isten! ki megszánván az eset által magát elvesztett emberi nemzetet: gondoskodtál, hogy kegyelmed országából örökre számkivetve és a büntetés átkos terhe alatt ne maradjon. *A mit tanácsod*

eleve elvégzett: a teljes időben végre is hajtád; és ebben tetszik meg oh Isten hozzánk való szerelmed: hogy ama te egyetlenegy szülött fiadat elbocsátottad e világra, hogy éljünk ő általa. A te üdvezítő kegyelmed jelent meg öbenne, mert nincsen senkiben másban idvesség; ő az út, igazság és az élet, és senki nem mehet tehozzád, hanem csak ő általa!

Általa keres téged oh égi Atya, a keresztyén világ s emelem én is hozzád szívemet e szent ünnepen, midön föld és ég, emberek és angyalok hirdetik az ige testbe-öltözésének csudáját és magasztos örömét, mely az egész világnak boldogító öröme. Atyai engesztelödésed izenete zendült meg a mennyei kar énekében, az üdvesség titka jelenteték ki a Megváltó születésében, mely *dicsőség néked a magasságban, békesség e földön, és az emberekhez jó akarat.* Légy áldott

hogy elbocsátottad kebeledből szent fiadat, ki a szívnek nyugalma, a léleknek váltsága lön; benne lettünk a szentek társai, te örököseid; *mind a mennyekben, mind a földön levő teljes család tagjai.* Ezen mennyei családiság emeli lelkemet, világosítja életemet és teszi oly szentté, lélekemelővé karácsoni ünneplésemet.

Légy áldva tőlem te is, Atyád kebelének szerelme, isteni Megváltó! ki testet vettél fel, hogy megtartsd a lelkeket, a világot. Boldog szemek, melyek látnak téged! boldog az emberi nem, mely a hívő Simeonnal, kebeléhez szoríthat, mint Üdvezítőjét. Boldog vagyok én is: hogy hiszek benned, hogy szívemet neked szentelhetem s ajánlhatom fel lakhelyül! Te is én áldott Üdvezítőm, tégy egészen magadévá engem kegyelmed, szerelmed által! Szenteld meg szívem buzgó érzését, imádságomat, áhitatomat,

ünneplésemet! szenteld meg az örömet, mely születésed áldott ünnepén lelkemen elárad! Ne engedd: hogy elfelejtsem a világra-jöttöd által szerzett drága jókat. Adjad: hogy híven szeresselek, állhatatosan ragaszkodjam hozzád. Oh üdvességemnek fénylő hajnal-csillaga Jézus! vezéreld életemet, hogy szüntelen reád függesztett szemekkel fussam földi pályámat, s az égi világosságot követve: hozzád juthassak egy napon az egekbe. Amen.

Úri szent vacsora előtti ima.

Szívemnek teljességéből dicsőitlek és áldalak téged oh Isten! felséges Valóság! az emberi nemes méltóságért, melyre a föld minden más teremtései felett megkülönböztetve emeltél! Oh,

mily magas és megbecsülhetlen kegyelem: hogy felséges képedet hordozom, tiszta valóságodban ösmérlek, lélekben és igazságban imádhatlak! Fenndobogó szívvel érzem: hogy gyermeked vagyok, kit *kisebbé tettél ugyan az angyaloknál, de nagy tisztesség- és dicsőséggel koronáztál meg!* Eme veled való rokonság boldogító érzetével, a gyermeki bizalom bátorsága- s a hála magasztaltságával emelem hozzád szívemet ez ünnepélyes órában is!

Oh Atyám! e boldog viszonyban nyugodtan nézem a változó események folyását; nem siratom a könnyen veszendő világi javakat; bánatban és szenvedésben, *ha a föld ingana is lábaim alatt:* reményem megmarad; söt a haláltól se rettegek, mert tudom, érzem: hogy halhatlan tagja vagyok ama lelki országnak, mely általad a hit- reménység szeretetre építve, isteni intézkedé-

sed által az idők végeig fentartva: földi pályámat az éggel köti össze.

A kegyelem örök bölcseségü intézkedését csudálom és imádom a váltság nagy munkájában, melyet Jézus által hajtottál végre. Megszántad az elesett emberi nemzetet, és kegyelmesen elbocsátottad szent Fiadat, ki hirdetvén tudományában a te akaratodat: *örök életnek beszéde vala önála. Ő, szeretett minket és adta magát érettünk engesztelő áldozatúl, hogy az ő kereszténk vére által békességet szerezvén: kibékéltessen teréled* megbántott Atyánkkal. *Az ő sebeivel gyógyultunk meg,* és érdeme által *nyerünk bünbocsánatot és* örök *életet.* Ő világította át a sötét mélységet mely ég s föld között vala. Áldassék az ő szent neve veled egyetemben mindörökké!

Ez a kegyelmes közbenjáró szerzette a szent vendégséget, melyhez a hivők

gyülekezetében, atyai jóvoltodból most hivatalos vagyok. Felejtesd el velem oh mennyei Atyám a világot, hogy ennek képei és semmi méltatlan emlékezés ne zavarják áhítatom ünnepi perczeit, melyeket örök jóságod imádása- és a váltság isteni munkájának csudálására akarok szentelni, hogy teljes buzgóságban adhassam át lelkemet, e mai szent alkalomhoz illő kegyes gondolatoknak és érzéseknek. Világosítsd elmémet: hogy egész nagyságukban átláthassan a szent fiad által szerzett lelki ajándékokat! Lásd meg igaz töredelmemet és jóra való elhatározásomat! Emeld szárnyalásában fohászomat, mely téged ohajt és keres, szent fiaddal! Engedj keresztyéni alázatosság- és komolyságban, ugy járulnom a szeretet vendégségéhez, és ugy venni magamhoz a szent jegyeket: hogy az azokban részesülés szolgáljon keresztyéni érzelmeim

magasúlására; szívem csendessége-, életem békessége- és lelkem üdvösségére. Amen.

Uri szent vacsora utáni ima.

Leborúlok ismét elötted, oh Isten, kegyelmes Atyám; és buzgó hálát adok szent Felségednek ama soha ki nem fáradó gondoskodás-, soha meg nem fogyatkozó áldásokért, melyekkel halandó gyermekeidet környülveszed! Életünk minden szempillantása élő bizonyság erre, s egyet se léphetünk: hogy megtartásodra ne ösmernénk. Nem csak világi életünkre nézve tartod csergedezésben áldásaid folyamatját, de atyai jóvoltodat tetézed azzal: hogy nemesebb részünkre is kegyelmesen gondot viselsz! A lelki világ javaival is táplálod,

a vallás kies mezején legelteted, és a menny örömeivel töltöd be már ittalant lelkünket!

Áldalak és dicsöitlek oh szerető Atyám! hogy az örök igazságok élő vizével tápláltál most is; és a kegyelem asztalának kenyerében, borában, ama mennyei eledelt és italt nyujtottad: melyet a ki igaz hittel fogad, *semmiképnem éhezik és nem szomjúhozik meg, s örök élete vagyon annak.*

Egyetlen fiad, a mi áldott Üdvezítönk szerzette e szent vendégséget az övéi iránt viseltető tiszta szeretetből és saját emlékezetére; hogy valamikor annál megjelenünk, mélyebben nyomuljon szivünkbe mindaz, mit ő cselekedett és szenvedett; szorosabbá váljék ama boldog öszveköttetés: melyben vele, mi fejünkkel, Megváltónk- s közbenjárónkkal állunk. Ő szerzette ezt a bünök bocsánatjára, hogy önfel-

áldozása által bizonyosokká tétetvén megnyert atyai engesztelődésedről: lelkünk békéje, öröme és reménye az örök boldogságban: uj, uj táplálékot és erősödést nyerjen.

Tedd állandókká oh kegyelemnek Istene, azon kegyes érzéseket, melyek szívemben e megható perczben támadnak! hogy azoknak éltető melege által termékenyüljön meg életem s az erény hervadhatlan virágaival, a lélek drága gyümölcseivel ékeskedjék mindenkor! Adjad: hogy mostani kegyes elhatározásaim kivánt teljesedésre jussanak tetteimben! Tartsd hálás emlékemben szüntelen azon örök szeretetet, melylyel valál, vagy és leszesz, és melylyel szent fiad a Jézus viseltetett hozzánk, váltságul adván magát érettünk; hogy én is testvéreimet tekintsem és szeressem az emberekben; hogy az ellenem-vétőhöz engesztelődéssel forduljak; a szen-

vedők felé a vigasztalás és segedelem keresztyéni készségével siessek.

Tégy erőssé és benned-bizóvá a próbáltatás között, türővé a szenvedés, háládatossá a boldogság idején! A földi akadályok között, ne engedj soha meglankadnom az üdvösség keresésében. Tarts meg atyai jókedved- s szerelmedben, tarts meg a szentek egyességében és az én szívemtől s ajakimtól *légy áldott oh Isten, mi Urunk Jézus-Krisztusnak Atyja, ki nagy irgalmasságodból ujonnan szültél az élő reménységre, és ama halhatlan élet örökségére, mely el nem veszhet, meg nem hervadhat, mely mennyben tartatik* az én számomra is, kegyelmes közbenjáróm az Ur-Jézus érdeme által. Amen.

Ima a hazáért.

Minden nagysággal és hatalommal korlátlanúl biró végetlen Valóság nagy Isten! Tökéletességeid között ugy is kijelentéd magadat mint legteljesebb s tisztább szeretet; ezt hirdeti bölcseségeden és hatalmadon kivül e világ alkotmánya, az ég és föld, melyeket nem csak teremtél, de fenn is tartasz a szeretetben. Ez lövel ki a nap meleg sugáraiból, mosolyog a kéklő égről s a föld virágairól, arról beszélnek a gyümölcscsel rakott élőfák és a kalászos térségek. A gondviselésben, szereteted örködik felettünk s munkál életünk eseményeire nézve.

Minket is, kik képedet annyi felséges vonásban, de különösen a szeretetben viseljük magunkon: megáldál ezzel;

keblünkbe oltád annak erös indúlatát: hogy ragaszkodjunk a jóhoz, felebarátainkhoz, kedveseinkhez és édes hazánkhoz, hol nekünk e földön lakást rendeltél; áldásaidat, boldogságunk és tökélyesülésünk eszközeit letetted s hol egykor végpihenésünket is találjuk a rokon hamvak között. Légy áldott oh Isten! azon szent örömért: mely keblünkben a szeretet édes hevületeiből, és tiszteinek hív teljesítéséből származik, s megnemesíti czélunkat, pályánkat, életünket. Légy áldott az igaz hazaszeretetben érezhető boldogságért!!

Én erötlen nő, nem mutathatom meg vonzalmamat édes hazám iránt úgy: mint az erösek; de ha karom gyenge is: szívemben erös és lángoló az érzés, melylyel áldozni kivánok Felséged elött szeretett hazámért.

Ne engedj Uram, ennek határára és mezeire csapást, inséget és pusztulást

szállani, hanem áraszd inkább ki áldásaidat halmaira s völgyeire, hogy találhassa meg a munkás fáradságának díját, s ne hulljon hasztalan orczájának verejtéke!

Virágoztasd a közügyeket, ipart művészetet és tudományt; rendelj a törvénynek hü sáfárokat, *hogy az igazság és békesség csókolgassák egymást a mi utczáinkon* s az erkölcsi élet gyarapodásnak örvendjen.

Adj egyetértést és hüséget e haza minden polgárának és népének szivébe, hogy a kölcsönös szeretet és öszvetartás: az egyesek jólétének s a közanya nagyságának záloga és alapja legyen. Áldd meg e hazának barátait, szégyenítsd meg ellenségeit, melegítsd a közönyöseket, adj állandó kitartást a buzgóknak: hogy nélkülözni, szenvedni s meghalni is legyenek készek érette. Vigasztald, bátorítsd, tanácsold a sorsán

aggódókat és hozd vissza: kik töle távól bujdosnak.

Áldd meg az anyákat tapintattal és buzgósággal: hogy hasznos, igaz fiakat neveljenek a hazának s tanítsák kisdedeiket: Isten neve után a h a z á é t mondani ki és szeretni teljes éltökben, híven, igazán.

Áldj meg bennünket minden áldásoddal. Legyen ez ország hatalmas és boldog, és a nép, te v á l a s z t o t t n é p e d, a századok végeig. Amen.

Aggodalomban.

IMA.

Változhatlan tökélyekkel biró mennyei Felség! léted s valóságod örök fényességében nem vetödik tereád homály, és zavartalan boldogságodban nem közelíthet hozzád kétség és fájda-

lom! Minket, szegény halandókat különféle keserűségek látogatnak és kisérnek földi rövid pályafutásunk alatt.

Érzem az emberi élet örömének állhatlanságát most, midön reám is busulás és aggodalom jöve, mely kísér nappal mint az árnyék és nem enged álmot szemeimnek a késő éjtszakán, midön *elfáradok fohászkodásaimban, könyhullatással öntözöm nyoszolyámat és az én lelkem felette igen meghábo odik.*

Nem nevezem meg e fájdalmat, mely emészti, a kétséget, mely lankasztja szívemet; nem számlálom elő aggodásom nyugtalanító képeit, melyek a jövőben elrejtve fenyegetnek; hiszen tudtoddal van oh mindeneket látó Isten az én szorongattatásom; ösmered keserűségem kútfejének kiáradott vizét, mely lelkemig ér; nincs bölcs tanácsod nélkül napomnak kétes fellegbe, szememnek keserü könyekbe borulása; te engedted

meg mindezeket, hogy a *szomorúság által jobbá légyen az én lelkem!*

Tudom ezt, de megösmérem azt is: hogy az ember gyakran maga hinti el a keserü gyümölcsöt hozó magvakat, és *saját kezének munkájával kötözi meg magát* Világosíts fel hát oh Isten és segélj átlátnom életemnek tévedését és hibás lépéseimet, melyek a méltó búsúlást hozták reám, hogy ezután több bölcseséggel, vigyázattal és mérséklettel folytassam pályámat. Vagy ha hitbeli gyengeségből jött reám az aggódás és csüggedés, *ott is félvén nagy félelemmel, a hol nincsen félelem: gyógyíts meg engem Uram, az én erőtlenségemből!*

Bármiképen legyen is: hozzád fohászkodom oh hatalmas Isten! *ki lecsendesíted a szélvészt és a háborgó tenger habjait;* hozzád folyamodom Istenem! az én nyugtalan gondolataim bántásai ellen. Szélezd el a csüggetegség és ag-

godalom terhes fellegét lelkemről, s állítsd vissza magzavart csendességét, bizalmát és reményét. Adjad: hogy szívemnek benned vetett hite, az élet minden szenvedésétöli félelemnél erősebb legyen. Ha bölcs tetszésed szerint busúlást eresztél reám: állj mellettem: *hogy felettébb való keserűségtől meg ne emésztessék az én szívem!* és ha betelik a mérték: *a mélységből szabadíts meg, hogy meg ne szégyenüljek, a ki tebenned bízom!* Bízom Uram! *te vagy az én szabadítom: mitől féljek? életemnek erőssége: kitől rettegjek?*

Jöjj hozzám kegyelmes Atyám! láttasd, éreztesd meg jóvoltodat gondolatimban, szívemben életemben; adj erőt e könyörgés által is, melyben buzgón esedezem segedelmedért. Amen.

Halott feletti ima.

Isten, minden létezésnek főoka, örök és halhatatlan Valóság! akaratodból állottak elő mindenek és elmulásuk is intézkedésed szerint történik. Te hívtad létre az embert, te lehelted szájába lelkedet; töled jött a meleg, mely által élővé lett és felséges képed másává alakult a földnek pora, hogy élvén: hirdesse dicsőségedet és részese legyen halhatlanságodnak.

Oh Uram! Míg ennek érzése, a veled való rokonság fölemel: fejem aláhajlik és szívem elcsügged azon tudatra: hogy a sárház, melyet a léleknek lakhelyül adál, oly igen töredékeny és hamar romlandó; elfoglalják a szenvedések, a nyavalyák, — és lerontja az enyészet. Oh, a kevésre mért napokban micsoda

az ember minden ő törekvésével és czéljaival?! messzejáró reményeivel és erejének bátorságával?! Micsoda, életének egész foglalatával?! Szünet nélkül a bizonytalanság és mulandóság rabsága alatt, melyben egy lépés köze az életnek és halálnak. *Olyak vagyunk mint az árnyék, mint a víz, mely a földre kiönteték és többé fel nem szedethetik!*

Eme törékenység és hamar mulandóság leverő érzésével, és a szívemre áradó mély fájdalommal szemlélem, terítön fekvő kedves halottam hült tetemeit. Az ő élete oly becses vala, elmulása — mely a leggyöngédebb lánczot tépte szét — oly gyászos és leverő szívemnek. Nem gyógyíthatá meg szeretetem gondossága; nem nyujthatá életét titkon rebegő ajkam fohásza; nem ébreszthetik fel hívó szavaim és könyemnek reá omló zápora! Némán es hidegen fek-

szik, ki hévvel szeretett! A ki volt, nincs többé! *Oh erős Isten, olyan az ember mint a hamu a te lábaid alatt*!

Érzem a látogatás sulyos voltát és *nincs olyan bánat, mint az én bánatom!* De mégis hozzád emelem fájdalomban megrendült szívemet oh Uram és Atyám! Te vagy ki megsebesítél, egyedül te lehetsz gyógyítóm is! Állj mellém és ne engedj vétkes zúgolódást jöni ajakimra; őrizz meg a csüggedés- és reményvesztéstől! söt inkább e tökéletlen, kétes és zavaros élet által eszméltess ama tökéletes, igaz és tiszta állapotra, melybe földi vándorlásom után jutok. Békítsd ki, gyógyítsd meg háborgó s fájdalmában beteg szívemet; hadd éreznem s hinnem: hogy a sirnál nincs vége az életnek, hogy a halál nem szakasztott el siratott kedvesemtől, hanem ismét látni, ölelni s bírni fogom öt ama jobb világban, hol nincs köny és jaj, hol a

hit, vágyódás és szeretet tárgyát lelkem feltalálja, hogy soha többé el ne veszítse. Így emelj, nyugtass és vigasztalj a halál szomorú jelenségeinél a boldog viszontlátással.

A földi porsátort idehagyott nemes szellemet pedig emeld tenmagadhoz! nyisd fel előtte az örök élet végetlen birodalmát, hogy égi örömben s tisztaságban járjon fényes orczád előtt.

Oh Atyám! adj enyhülést fájdalmamnak, reményt szivemnek s boldog egyesülést egy napon övele tenálad a mennyégben. Amen.

Hajadon imája.

Szivem legtisztább és lángolóbb érzésével járulok hozzád szerető édes Atyám! Te voltál gondviselöm s oltal-

mam már a bölcsőnél, az erőtelen gyermek-korban, midőn még nem tudtam a jó és rosz közt választást tenni. Dajkám ápolását, nevelőm oktatását, szüleim gondját és törekvéseit nem hagytad meghiúsulni, sőt áldásodat adtad azokra, és meghallgatván az édes anyai szív kérő fohászait, melyeket jólétemért szenszined elé bocsájtott: kegyelmesen megengedted, hogy testi lelki épségben felnevelkedjem s kifejlődjem!

Mint kifejlett virágból az illat, hajnalkor az ég felé száll: emelkedjék én szivemnek, eszméletre s gondolkodásra jutott egész lényemnek buzgó érzése és hálája feléd, legjobb Atyám!

Tudom: hogy a koros is, kit az élet s annak eseményei tanítottak: csak tanácsod és igazgatásod mellett járhat bölcsen és tévelygés nélkül: annál inkább szüksége van az én ifju s tapasztalatlan koromnak atyai támogatásodra

s vezérletedre, mit gyermeki erős bizalommal kérek és várok is jóságodtól!

Hathatós oltalmadba ajánlom életem tavasz-korát, melyet kegyelmedből értem meg; ifjúságom koszorúját, melyet tisztaság- és ártatlanságban ohajtok homlokomon viselni; ne engedd annak virágait betegség, bánat vagy bármi szomorú eset miatt elhervadni, lehullani. Részeltess mindazon szabados, gyanútlan és veszély nélküli örömben: mely koromhoz illik, szivemnek édesen kinálkozik, s engedd ifjúságom szép reményét, mosolygó, de ártatlan és tiszta vágyait teljesülni.

Adj örömemhez és korom vidorságához, kellő komolyságot is, hogy a világtól, a mosolygó élet csábjaitól szerfelett el ne ragadtassam, könnyelműségre s hiúságra ne tántorodjam, hanem korán eszméljek arra: mikép a tavasz és ifjuság rövid s hogy nem csak gyönyörköd-

nöm, de munkálkodnom is kell. Engedd *szivemet minden őrzésnek felette megőrzenem!* és segélj rendeltetésem s leendő hivatásom világos és józan tudatára jutni. Ne lankadjon meg keblemben a szigorú kötelesség-érzet, melylyel híven teljesítsem a Neked, szüléimnek, embertársaimnak és minden szenvedőnek tartozó tisztet; és ezért tartsd meg egészségemet, erőmet, lépteim gyorsaságát és kedvemet a foglalkodásra, a világ és lélekszerinti hív sáfárkodásra, hogy midőn majd a tavasz múló-félben lesz: a lankadó virágokért találjak bő kárpótlást a szerzett erkölcsi kincsek- és a lélek gyümölcseiben.

Tartsd meg szívemben a vallásos érzést, hogy isteni félelem, szelídség, hit, könyörület és békés önmegadás kisérjék napjaimat, hogy még akkor is, ha tán fellegek borítnák fejem felett az eget: keresztyéni türelemmel és biza-

lommal tudjam várni azoknak szétoszlását. Életem minden körülményei közt, ifjúságom arany idejében is: Te légy oh Isten, örömem és reménységem! Amen.

Özvegynö imája.

Fohászkodom szüntelen és a mélységből kiáltok Hozzád oh erös és szabadtetszésü Isten! míg életem, mint égő fáklya fogy a keserü bánat miatt.

Elvesztettem, a földbe tettem legdrágább kincsemet: híven szerető hitvestársamat, kiben napom hanyatlott le és *fejemnek koronája esett el!* Nem vídúl fel az én szívem nappal és szenvedésem éjjel sem pihen; *kenyeremet könyhullatással eszem, italomat azzal iszom és nyoszolyámat is könyhullatással öntözöm!*! Az idő, a muló napok és évek nem enyhítik bánatomat; és a mily igaz,

végetlen volt szeretetem iránta: oly mély és végetlen busúlásom utána. Oh erös Isten, te látod: hogy *szívem meg van sebesítve s lelkem elolvad a keserűség miatt!* Özvegyi fátyolom, mint soha fel nem tisztúló sötét felleg borúl szegény fejemre.

Tetszéseddel és parancsolatoddal ellenkezik: hogy a képedet viselö valóság, magát a szenvedés habjai által elnyeletni engedje; napjait, életét a bánat martalékául adja, a nehéz próbák alatt bizalmát vesztve leroskadjon és kétségbeessék. Oh de ha *a nagy teher alatt a magas hegy is leszakad, és a köszikla is az ő helyéről elmozdúl:* menynyivel inkább az érzö emberi szív! Nem akarok vétkes lenni bánatomban s törekedem, ohajtok én is oh Uram! szoritó kötelei közül, és szívemet nyomó sulya alól menekülni; keresem a szabadúlás és enyhület utját, és buzgó fohászom a

vigasztalás szelíd angyalát hívja. De a nagy világon minden olyan hideg, színetlen s puszta önélküle, s fájdalmam olyan mély, engesztelhetlen: hogy a legigazabb felebaráti részvét is elégtelen enyhíteni, és a szives szóra bánatos fejem aláhajol s elhagyottságom, veszteségem érzete még inkább szivemre nyomúl.

Oh, nincs enyhület, gyógyulás és vigasztalás sehol, csak nálad hatalmas Isten! Te adtad öt nekem, Te vetted el tőlem, Te betegítél meg a bánatban, nálad van a gyógyítás hatalma is. Tekints reám hát oh vigasztalás Istene! *Ki az elkeseredett szívet meg nem utálod,* s nem engedheted: hogy *megemésztessék a felettébb való keserűségtől.* Nem kérem azt: hogy felejtesd el velem végkép nagy veszteségemet; hogy töröld ki emlékezetemből az ő kedves, áldott képét; sőt hadd legyen, járjon e kép

velem szüntelen; tanácsoljon, vigasztaljon és kisérjen a sírig! hanem azt kérem Uram: segíts mérsékelni keservemet, törd le veszteségem érzetének éles fulánkját; hütsed kínaim hévségét; emeld, támogasd roskadozó leányodat, s vonjad gondolataimat az égre!!

Magad mondád: hogy az *özvegyek őrizője és táplálója vagy.* Légy az oh Atyám, nekem is. Légy vigasztalóm, atyám, gyámolom s mindenem! mind addig: mig Hozzád jutok ama tökéletes világban, hol ismét viszont-látom, ölelem s végnélkül birom életem elvesztett felét, többi rég elköltözött kedveseim- s édes kicsinyeimmel; hol mind együtt leszünk s tiszta boldogságunk köny, fájdalom és homály nélkül örökké tartand. Amen.

Ima az év utolsó estvéjén.

Neked kivánom oh örök életü Isten! szívem áhitatosságában szentelni ez órát, az év elmulásának komoly és ünnepélyes óráját, midön örökkévalóságodnak s véges létemnek, az élet változó és jóságod állandó voltának érzése, mélyen és erösen nyomul lelkemre! Míg körültem a természet hideg, hallgatag és setét: hintsen világot s meleget a szívem oltárán meggyujtott hálaáldozat tüze, s zendüljön meg dicsöitésed hangos szózata ajkamon.

Oh erős Isten! esztendeidnek nem mehet senki végére; mielőtt a hegyek lettek s formáltaték a föld és világ: öröktől fogva, mind örökké vagy Te erős Isten! Ezer esztendő előtted annyi

mint a tegnapi nap, mely elmult és az éjtszakának negyed része!

Oh megfoghatlan Valóság! mi vagy Te s mik vagyunk mi? Te fény, mi árnyék. Te tökély, mi gyarlóság. Te erő, mi gyengeség. Te valóság, mi tünemény. Te tenger, mi buborék. Te függetlenség, mi korlátoltság. Te teljesség, mi hiányosság. Te harsogó szózat, mi gyenge viszhang. Te az öröklét, mi a pillanat. Örökkévaló! gyarló elmém eltéved, ha végetlenségedet csak meggondolni is akarja; mert mi vagyok én? *mi melletted az ember oh Uram! életünk napjai elmennek mint a könnyen futó hajók; olyak mint a saskeselyű, mint az álom; mint a fű, mely reggel virágzik, estére megszárad. Megemésztjük esztendeinket mint a beszédet.*

Mély megilletödés és szorongás szállja meg szívemet ez ünnepélyes perczekben, ha a múló évre gondolok. Mily számos

órája s napja folyt el ennek tőlem használat nélkül, sőt mennyi gyengeség és botlás jegyzi a megfutott ösvényt! Annyi jó czél nem lön végrehajtva, annyi sokat igérő virág nem hozott gyümölcsöt, amaz saját gyarlóságom, ez a földi szerencse csalárd volta miatt. Mennyi beváltatlan reményt, keserü csalódást és sajgó sebet hozott át ez estére az emberi szív! Még hallik a múló évből a sohaj, csillog a köny s feltünnek a temető új sirhalmai.

Oh én Istenem! ne engedj engem, gyenge leányodat kétkedni, tántorogni s hálátlanságba esni, és óvd meg ajakamat a kifakadás- és panasztól! Ha látom a gyarlóságot, fájdalmat és csapást: láthatom még inkább gondviselésednek intézkedő munkáját s örködését, mely által hibánk és az élet látogatásai mellett is, kegyesen megtartatánk a mult évben. Hálás szívvel kell megösmér-

nem: oh legfőbb Jóság: hogy Te voltál a multban életem vezére, megtartója; minden baj mely elkerült, minden öröm, mely ért: Tőled vala úgy intézve. Az elvett testi és lelki áldásokért, melyeket gyenge ajkam elszámlálni sem képes: tied legyen szivem igaz hálája e komoly estén, mennyei szent Atyám!

Oh mily boldog vagyok: hogy atyai jóságodat, vigyázásodat és hatalmadat ösmervén, tapasztalván a multban: bizalmamat a jövőre nézve is benned vethetem. Benned is vetem egyedül jó Istenem és Atyám! ki minnyájunk boldogságát akarod! Légy velem és kedveseimmel a jövő évben is; távolíts el minden bajt veszélyt, söt adj áldást és boldogságot! Engedd tisztemet híven folytatni, az isteni s felebaráti szeretetet buzgón gyakorolni, szent házadat látogatni s nagy nevedet imádni. Intézd ugy napjaimat, éveimet s egész életem folyását: hogy

szüntelen szent akaratodat tegyem s helybenhagyásoddal találkozzam.

Lehajtom most fejemet a csendes álomra. Vigyázz felettem oh mindenek őrizője! az éj hátralevő részében is, és viraszsz fel az új év reggelére új erővel, új szívvel s új dicsérettel ajkamon Felséged iránt. Amen.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOM.

Elmélkedések és fohászok.

	Lap
A templomban	3
Honszeretet	13
Jegyváltás után	27
A szabadban	40
A bölcsőnél	53
A magányban	65
A nőiség	77
A köny	90
A kertben	101
A nyelv	113
Kevélység	123
Éjjel	135
Kedvesség és tetszvágy	145
Ószszel	156
A jótételről	167
A temetőn	178
Női arczképek a szent könyvből I.	191
Női arczképek a szent könyvből II.	204

Lap

Női arczképek a szent könyvből III. . . . 217
Női arczképek a szent könyvből IV. . . . 233
Az év utolsó napján 253

Imák.

Vasárnapi ima 267
Reggeli ima 270
» ének 274
Estveli ima 276
» ének 280
Uj évi ima. 281
Virágvasárnapi ima 285
Nagypénteki ima 288
Husvéti ima 292
Áldozó csütörtöki ima 295
Pünkösti ima 298
Karácsoni ima 301
Uri szent vacsora előtti ima 304
Uri szent vacsora utáni ima. 308
Ima a hazáért 312
Aggodalomban. — Ima 315
Halott felett. — Ima 319
Hajadon imája 322
Özvegynő imája 326
Ima az év utolsó estvéjén 330